

ŽELEZAR

JESENICE, 23. SEPTEMBRA 1982

ŠTEVILKA: 37 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KOB, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zasluge z zvezdo s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik: Jozeta Vavčič — Naslov: Uredništvo Železarnja, S2 — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Opremljen prometniški dvak po pristojnem mnenju (štev.: 421/1-72)

ŽE NA ZAČETKU MANDATA NI DOVOLJ PRISOTNIH DELEGATOV NA SEJAH KONFERENC DELEGACIJ ZA SIS V ŽELEZARNI

V prejšnjih dveh mandatnih obdobjih delegatskih skupščin samoupravnih interesnih skupnosti so bili delegati v Železarni vsaj na začetku bolj »zagnani« ter začeli »pešati« šele kasneje in postopoma, saj traja njihov mandat kar štiri leta. V tretjem mandatu (začel se je letos spomladi) pa so že nastopile tiste težave, ki so se prej pojavljale šele po letu, dveh ali treh delovanja delegacij in konferenc delegacij za SIS.

NA MEJI ZAUPANJA IN NEZAUPANJA

Pri presojanju in ocenjevanju družbenopolitičnega razpoloženja in vzdušja med delavci, delovnimi ljudmi in občani v Železarni in na našem območju bomo ob zadostni kritičnosti in samokritičnosti prišli do spoznanja, da je že močno načeto zaupanje ljudi do opredeljenih načel in nalog za udržiteljnost gospodarskih in družbenih razmer. Tudi vzroki za to so nam znani: ponavljanje znanih načel in nalog ob deklarativnem poudarjanju odgovornosti, ne da bi se karkoli bistveno spremenilo, nasprotno, celo ponavljajo se slabosti in napake, ki smo jih že mnogokrat opredelili kot nesprejemljive v socialistični samoupravni družbi. Ljudi vse to razburja, kakor tudi dejstvo, da načela o stabilizaciji zelo avtoritativno ponavljajo ljudje, ki zaradi svoje lastne nedoslednosti, neodgovornosti in inertnosti nosijo tudi krivdo, da smo zašli v nezavidljive gospodarske in družbene razmere. Seveda pri tem ne izključujemo vplivov hudih mednarodnih razmer — političnih in ekonomskih, ki pa bi bili ob naši lastni doslednosti in odgovornosti mnogo manj boleči, kot danes so.

V soboto, 18. septembra, je preteklo natanko deset let, odkar je izvršni biro predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije s sodelovanjem tovariša Tita na seji razpravljal o nekaterih bistvenih vprašanjih izvajanja politike Zveze komunistov Jugoslavije in določil ukrepe, ki jih je bilo treba storiti odločno in brez omahovanja, da bi zveza komunistov povečala svojo enotnost, akcijsko sposobnost in učinkovitost ter jih objavil v znanem pismu predsednika zveze komunistov in izvršnega biroja predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije vsem organizacijam in članom Zveze komunistov Jugoslavije.

Vsebinska pisma je še danes v celoti aktualna in ukrepe ter naloge, opredeljene v pismu, smo v takšni ali drugačni obliki ponavljali vseh deset let, čeprav je bilo v pismu zelo razumljivo opredeljeno, da če ne bomo zaostriili odgovornosti komunistov in hitreje ter radikalneje spremenili obnašanja vseh nosilcev gospodarske aktivnosti, vseh organov, odgovornih za gospodarske tokove v naši državi pri odpravljanju slabosti, ki so bile v pismu konkretno navedene, lahko le-te ogrozijo dosežene rezultate. Že pred desetimi leti je bilo v pismu rečeno, da je sedanja etapa odločilna za razvojne smeri in usodo socializma v Jugoslaviji in da je bistvo v tem: ali bo delavski razred zagospodaril s celotno družbeno reprodukcijo in zagotovil odločilno vlogo pri političnem in družbenem odločanju, ali pa se bodo okrepili tisti odnosi in sile, ki nasprotujejo interesom delavskega razreda, socializma in samoupravljanja.

O tem je govoril tudi Edvard Kardelj v svojih znanih brionskih razpravah v pripravi zakona o združenem delu; to je pred šestimi, sedmimi leti. Ko je govoril o dohodkovnih odnosih, ki jih je opredelil kot ekonomske odnose med delavci oziroma med temeljnimi organizacijami združenega dela pri pridobivanju, razporejanju, združevanju in skupni porabi dohodka, ki jih je smatral kot centralno vprašanje reprodukcije socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in kot centralno vprašanje graditve in nadaljnega razvoja našega gospodarskega sistema na temeljih socialističnega samoupravljanja, je dejal:

»Če tega vprašanja v prihodnje ne bomo reševali na podlagi zelo jasnih smeri razvoja, bodo nastopile razne negativne posledice tako za sam razvoj samoupravljanja kakor tudi za materialni, gospodarski razvoj naše družbe. Predvsem se bodo v procesu družbene reprodukcije pojavili, če se dohodkovni odnosi ne regulirajo ustrezno, nekateri faktorji, ki se bodo vsiljevali od zunaj in si prizadevali dirigirati družbeni kapital ali pa se bodo zaradi zapiranja organizacij združenega dela vase zveza komunistov, sindikati in druge družbenopolitične organizacije morale vsiljevati kot nekakšna zunanja moralnopolitična sila, ki bo apelirala na zavest delavcev in jih prisiljevala k nečemu, česar sami ne bodo čutili neposredno kot svoj lastni interes, kar pa bo vodilo k ustvarjanju prepada med zvezo komunistov in sindikatov na eni strani ter širokim množicam na drugi strani.«

Z vsem tem, kar sta pismo in Edvard Kardelj opozarjala, se danes tudi srečujemo v praksi. Če bi se dosledno ravnali po pismu, ki je zahtevalo redno konkretno in kritično ocenjevanje izvrševanja nalog in obnašanja v družbeni praksi članov, izvoljenih funkcionarjev, organizacij in forumov zveze komunistov, do sedanjega izredno težavnega položaja ne bi prišlo. Tako pa smo podlegali lastnim okizim, egoističnim in skupinskim interesom, pritiskom potrošniške psihologije, nevestnosti, malomarnosti, razpisništvu, samovolji, oportunizmu, karierizmu in drugim negativnim pojavom in to ne samo v osnovnih sredinah ali bazi, kakor pravimo, temveč na vseh nivojih, v forumih in med plačanimi funkcionarji. Namesto da bi posamezne člane, ki so očitno izstopali s temi slabostmi, odstranili iz članstva zveze komunistov in s tem krepili idejno in akcijsko enotnost zveze komunistov in njen ugled ter zaupanje med delavci, smo zaradi lastne okuženosti z oportunizmom vse to tolerirali. V vsem tem pa je tudi vzrok, da delavci, delovni ljudje in občani izgubljajo zaupanje, da se bomo dejansko začeli obnašati tako, kot so opredelili kongres samoupravljalcev in kongresi zveze komunistov. To pa se bomo morali, kajti to je dejanski interes delavskega razreda in vseh ljudi, pa tudi zato, ker se krha zaupanje ljudi.

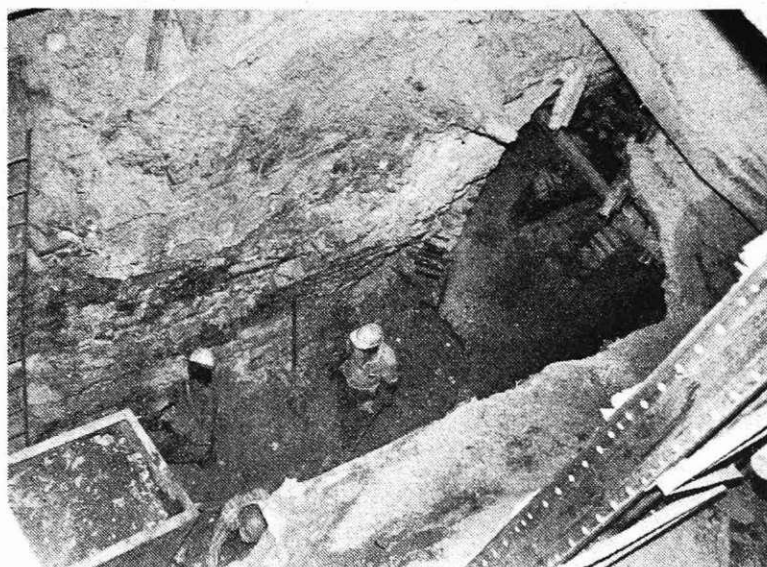
IZVOZ IN UVOZ GORENJSKEGA GOSPODARSTVA V SEDMIH MESECIH 1982

Gorenjsko gospodarstvo dosega v prvih sedmih mesecih letošnjega leta zadovoljive rezultate na področju izvoza in uvoza.

Skupni izvoz je bil dosežen v višini 196 milijonov dolarjev, kar je za 9,6 % več kot lani v enakem obdobju. Skupni uvoz je znašal 145 milijonov dolarjev ali 16,2 % manj kot lani.

Skupni izvoz presega uvoz za 2 %. Izvršitev plana izvoza je nekoliko pod dinamiko, saj je doseženo 51,2 % letnega plana, medtem ko je plan (Nadaljevanje na 8. strani)

Že na prvih sejah konferenc delegacij za SIS v Železarni namreč ni zadovoljive udeležbe, saj je običajno prisotnih le toliko delegatov (od 23 možnih), da je konferenca sklepna (oziroma kakšen delegat več) in da sploh lahko (za silo) deluje. Ker imajo vse TOZD in delovne skupnosti skupaj deset delegatskih mest v skupščini vsake SIS v občini Jesenice, so skoraj vsi prisotni delegati na konferenci delegacij »prisiljeni« udeležiti se še seje skupščine. To pa seveda daje vtis, kot da je treba za to, ker prideš na sejo konference delegacij, »za kazen« še na sejo skupščine. Precej delegatov se namreč izogiba delegiranju na sejo skupščine. To pa je seveda daleč (Nadaljevanje na 7. strani)

Remont četrte SM peči — čiščenje komor (Foto I. Kučina)

O OCENI DELOVNIH RAZMER IN DELOVNEGA VZDUŠJA V TOZD ŽEBLJARNA

Vodja TOZD Žebljarna je v mesecu juniju poročal odboru samoupravne delavske kontrole, da kazalci dosežkov v proizvodnji že dva meseca občutno padajo, da pa za to ni opravičljivih vzrokov v morebitni slabši organizaciji proizvodnje. Bilo je dovolj vseh potrebnih reprodukcijskih materialov in naročil.

Zaradi rednega spremljanja najosnovnejših kazalcev stabilizacijskega programa, ki kažejo boljše ali slabše delo posameznih skupin ali posameznih delavcev, oddelkov in celotne TOZD, je bilo hitro vidno, da v proizvodnji nekaj ni v redu. Čeprav stabilizacijski program zadolžuje posamezne delavce — organizatorje dela, da spremljajo dosežke in sproti ukrepanje, če se pojavijo ovire in napake, so pri kazalcih nastopila močna odstopanja od dosežkov leta 1981 in prvih mesecev leta 1982. Odbor za gospodarstvo je na svojih sejah redno spremljal dosežke in sprejemal ukrepe za izboljšanje stanja, dajal pa je tudi pohvalne ocene za dobre dosežke. O teh dosežkih in ukrepih odbora za gospodarstvo je bil redno obveščen tudi DS TOZD

Žebljarna. Stabilizacijski program je bil namreč sestavni del letnega gospodarskega načrta. Zato je vodja TOZD upravičeno smatral za potrebno o svojih ugotovitvah poročati odboru samoupravne delavske kontrole. Kot najpomembnejše je navedel, da je bilo zaznati močan padec delovnih učinkov na žebljarskih strojih. Zmanjšali so se ob nespremenjenih pogojih dela od 15 do 30 % na posameznih grupah žebljarskih strojev. Viden je tudi padec storilnosti celotne TOZD in poslabšanje izplena od 0,1—0,3 %.

Tako odbor samoupravne delavske kontrole kot osnovna organizacija zveze komunistov TOZD Žebljarna sta navedene podatke obravnavala in v razpravah je bilo ugotovljeno, da je več dejstev, ki

pojasnjujejo ugotovitve o slabših dosežkih. Ugotovitve so bile posredovane delavcem, ki so jih dopolnili s številnimi pojasnili in zahtevami na sestankih sindikalnih skupin TOZD Žebljarna. Osnovna organizacija zveze komunistov je še sklenila, da je potrebno vse pripombe sindikalnih skupin zbrati in jih še enkrat obravnavati na skupnem sestanku družbenopolitičnih organizacij TOZD Žebljarna.

V razpravah odbora samoupravne delavske kontrole, OO ZK in na sindikalnih sestankih je bilo izrečeno več dejstev in ugotovitev, ki so strnjene v naslednjem:

1. Delovna vnaema proizvodnih delavcev je resnično močno padla. Rečeno je bilo, da proizvodni delavci niso več pripravljeni delati tako kot doslej za boljše delovne dosežke, ker je za nekaj odstotkov preseganja učinkov (norm) potrebno delati nad normalno in vlagati veliko več, kot se to kasneje izrazi v osebnih dohodkih. Za primer je bilo navedeno, da mora delavec na proizvodnem stroju vsak delovni dan izkoriščati vsako minuto in racionalizirati delo ob veliki fizični in psihofizični obremenitvi, če želi, da bo mesečni popreček njegovega delovnega učinka za 10 % nad normalno, ki je okrog 1,40.

Za tako delo delavec v vsem mesecu pridobi samo od 1.000,00 do 1.500,00 in višji OD, kar pa mu dobesedno ukradejo nenormalne cene, ko prvič stopi čez prag trgovine. Zato delavci ocenjujejo, da se ne izplača izčrpavati za nekaj, kar ima tako (Nadaljevanje na 2. strani)

VELIKE TEŽAVE V PROIZVODNJI

Iz podatkov, ki jih dnevno zbira statistična služba na sektorju za ekonomiko, je razvidno, da razen pri grodlju zelo zaostajamo za linearnim uresničevanjem mesečnega družbenega načrta oziroma operativnega programa, ki bi morala po dvajsetih dneh linearno izkazovati 66,6 %.

V TOZD Plavž so v dvajsetih dneh septembra izdelali 9.872,6 tone grodlja, kar je 74,8 % družbenega plana, oziroma 68,1 % za 700 ton povečane nega operativnega programa.

V TOZD Jeklarna so zaradi redukcij električne energije izdelali le 23.426 ton surovega jekla ali 56,7 % družbenega načrta, ki je enak operativnemu programu. Skupna proizvodnja je v tem času znašala 75.749,1 tone ali 58,4 % mesečnega družbenega plana in 60,3 % operativnega programa. Za prodajo smo v dvajsetih dneh izdelali 20.818,4 tone izdelkov, kar je 57,3 % družbenega načrta, oziroma 61,8 % mesečnega operativnega programa, ki je nekoliko zmanjšan.

PRIPRAVE IN IZVAJANJE PROJEKTA JEKLARNA 2

O poteku priprav na izgradnjo JEKLARNE 2 so stalno obveščeni delegati na sejah delavskih svetov Železarne, občasno pa tudi vsi delavci prek glasila Železarnja in drugih sredstev obveščanja. V zadnjem času so predvsem potekale naslednje aktivnosti:

Pridobljene so ocene — mnenja o investicijskem programu, in sicer od: INŠTITUTA ZA EKONOMIKO INVESTICIJ PRI LJUBLJANSKI BANKI, SMELTA LJUBLJANA v sodelovanju s SACILOR — TECHNICONSEIL iz Francije, KOMISIJE ZA OCENO INVESTICIJ SRS in PRELIMINARNO MNENJE NAMENSKE KOMISIJE ZA OCENO INVESTICIJ V SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE.

V teku je obsežna akcija zagotavljanja finančnih sredstev skladno s

predlogom finančne konstrukcije, in sicer:

— Sredstva delovne organizacije Železarna Jesenice in SOZD Slovenske železarnje ostanejo v predvideni višini. Sprememba obračuna minimalne amortizacije je v železarni Jesenice, kakor tudi v drugih delovnih organizacijah v SOZD Slovenske železarnje, povzročila občutni porast obračunane amortizacije, kar precej vpliva delno na zmanjšanje dohodka in čistega dohodka, občutno (Nadaljevanje na 3. strani)

VELIK IZPAD PROIZVODNJE ZARADI REDUKCIJ ELEKTRIČNE ENERGIJE

Kakor je bralcem znano že iz dnevnega časopisja in TV oddaj, je v zadnjih dneh zaradi okvare v jedrski elektrarni Krško in na četrtem bloku šostanske termoelektrarne prišlo v SR Sloveniji do velikih omejitev električne energije, ki jo že nekaj dni krepko občutimo tudi v Železarni.

Že v četrtek, 16. septembra, je bila od 6. ure zjutraj do 9. ure dopoldan zmanjšana dobava električne energije naši železarni za potrebe elektro peči za 50 %, od te ure dalje pa do 22. ure pa 100 %. Tudi naslednji dan 17. septembra je bila zmanjšana dobava od 6. ure zjutraj do 22. ure zvečer za 100 % za elektro peči. Enaka omejitev je veljala tudi za ponedeljek, 20. septembra, čemur pa se je ob 10. uri pridružila še 30 % omejitev za ostalo porabo. Ta omejitev se je nadaljevala tudi na dan poročanja, to je 21. septembra.

Zaradi navedenih omejitev so bile ustavljene vse električne peči, moč-

no pa je bila omejena proizvodnja tudi na aglomeraciji, ki je stala neprekinjeno od 8. ure v ponedeljek, 20. septembra, do 6. ure v torek, 21. septembra, v valjarni blumingštek, v valjarni žice in profilov ter Sendzimirju, zmanjšana pa je bila tudi poraba na ostalih agregatih oziroma uporabnikih. Vsi ti agregati so se izmenoma ustavljali, kar je veljalo tudi še na dan poročanja, to je 21. septembra. Ta dan je dispečerska služba iz Ljubljane sporočila, da bo s 50 % močjo začela za 24 ur obratovati jedrska elektrarna v Krškem, medtem ko zanesljiva ura oziroma (Nadaljevanje na 3. strani)

O OCENI DELOVNIH RAZMER IN DELOVNEGA VZDUŠJA V TOZD ŽEBLJARNA

(Nadaljevanje s 1. strani)

majhne učinke, obenem pa škodi zdravju; velika množica ljudi pa si pridobiva višji osebni dohodek brez veliko truda, ker ga pridobivajo iz odvojenega dohodka proizvodnih delavcev.

2. Proizvodni delavci kritično ocenjujejo reševanje gospodarske stabilizacije. Menijo, da niso več pripravljeni samo poslušati, kako je treba reševati stabilizacijo v proizvodnji, ker se ob tem prav nič ne popravlja stanje v gospodarstvu in birokratski administraciji, kjer je financiranje čisto poračunsko iz dohodka proizvodnega dela. Delavci se zavedajo, da samo proizvodno delo prinaša dohodek za vsa družba, zato se bo morala celotna družba tudi drugače obnašati do proizvodnega dela in ustvarjenega dohodka. Postavljajo konkretna vprašanja, kako dolgo se bo stabilizacija reševala samo prek hrbita proizvodnega delavca.

3. Delavci navajajo, da so osebni dohodki proizvodnih delavcev vezani na gospodarski uspeh vsakega meseca sproti in vsakemu proizvodnemu delavcu se odmerja OD po merjenih količinah in dosežkih, izven proizvodnje, to je v skupnih službah Železarn, še bolj pa v SIS in drugih družbenih strukturah, pa si lahko delijo OD neodvisno od plana, ne glede na to, kako uspešno ali neuspešno so opravili delovne zadolžitve.

Delavci so na sindikalnih sestankih ostro kritizirali nerealno in neupravičeno dviganje OD v občinski upravi in to z nadomestilom od 1. januarja 1982 naprej. Ni jim razumljivo, kako se lahko opravičujejo s tem, da se držijo republiškega poprečja, ne glede na to, kako v občini gospodarimo in koliko dohodka ustvarimo v proizvodnji. Strogo bi morali biti vezani na gospodarske dosežke v občini in ne v republiki.

4. Ugotovljeno je bilo in tudi kritično ocenjeno, da so se povečali zastoji zaradi okvar na proizvodnih strojih. Vzrok je v slabšem odnosu do proizvodnih naprav, kar pa je že velika neodgovornost vseh zaposlenih do družbenih sredstev. Delavci so mnenja, da je to posledica splošnega razpoloženja. Pazljivost pri delu je namreč popustila v tolikšni meri, da je padla tudi kvaliteta žičnikov.

Ker pa je vsa proizvodnja namenjena izvozu, so prispele tudi že resne reklamacije iz ZDA in ZRN. Tudi poslabšanje izplačila je treba pristeti k tem razmeram.

Eden od vzrokov za padec delovne vneme je po oceni članov sindikalnih skupin tudi ta, da so žebjarji delali na več strojih, kot je bilo v normi, s čimer so dvigali učinke in delovno storilnost, vendar pa se je to premalo poznalo v OD, s svojim delom pa so reševali pomembno proizvodnjo za izvoz.

Tudi nujne premestitve proizvodnih delavcev na različna dela zaradi izredno velike odsotnosti delavcev, povzročajo pri delavcih negotovost in izgubo na osebnih dohodkih. Zato menijo, da je tako pospeševanje izvoza, kot smo ga imeli v letošnjem letu v TOZD Žebljarna, izredno koristno za delovno organizacijo in celotno družbo, ni pa več stimulativno za delavca, če se to ne pokaže tudi v osebnih dohodkih. V Žebljarni se je to izkazalo na škodo delavcev, ker so osebni dohodki padli kljub visokemu preseganju planiranega izvoza. To dokazuje, da sedanji sistem stimuliranja dobrih dosežkov ni dober in bo treba hitro ukrepati za ureditev tega vprašanja.

Premeščanje delavcev v Žebljarno povzroča tudi izpad proizvodnje in s tem zniževanje storilnosti. Delavec v takem primeru pač ne more dati učinkov, ki jih dosega pri delih na stalnem delovnem mestu. Pri tem je spet delavec prikrajšan pri osebnih dohodkih. Ob velikih potrebah po delavcih je TOZD Žebljarna odrinjena pri razdelitvi novih delavcev zaradi prednosti drugih TOZD. Problematično je tudi to, da na žebjarjskih strojih in tudi na drugih delovnih mestih v Žebljarni mladi delavci odklanjajo delo. Največ zaradi individualne norme, zahtevnosti dela in zaradi hrupa, ki škodi zdravju.

5. Izrečeno je tudi nezadovoljstvo zaradi zavlačevanja rešitve beneficirane delovne dobe za delavce Žebljarne. V tej zvezi je bilo v zadnjih desetih letih že nič koliko razprav in zahtev s strani samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij v TOZD, vendar se doslej še ni nič premaknilo v korist delavcev žebjarjev, ki delajo v težkih delovnih pogojih.

6. Zelo nezadovoljni so delavci zaradi zavlačevanja pri delih za izdelavo kataloga delovnih nalog in opravil. Delavcem sindikalnih skupin ni razumljivo, zakaj se rešitev tega tako zavlačuje. Menijo, da samo zato, ker bi z novim katalogom pridobili proizvodni delavci in izgubili delavci v skupnih službah. Zato tudi službe zavestno zavirajo reševanje.

7. Člani sindikalnih skupin menijo, da sindikalna organizacija v Žebljarni in sindikalni svet občine ne opravljata zadovoljivo svoje naloge, saj sta prav ta foruma odgovorna za to, da se sklepi in naloge čim prej izpeljejo v življenje in da se zavzemajo za pravičnejše plačilo proizvodnega dela.

8. Člani sindikalnih skupin so zahtevali, da je treba delo žebjarjev bolj vrednotiti in uskladiti osebne dohodke s podobnimi delovnimi nalogami v drugih TOZD. Nizki OD so osnovni vzrok za nezadovoljstvo delavcev TOZD Žebljarna. V razpravah je bilo odločno zastevano, da je treba proizvodnim delavcem, ki delajo v individualnih normah, priznati velik rizik dela s primernejšim osebnim dohodkom. To so ključni ljudje v verigi tehnologije in če ti ne bodo stimulativno nagrajevani, ne moremo pričakovati povečanja storilnosti in dohodka na delavca.

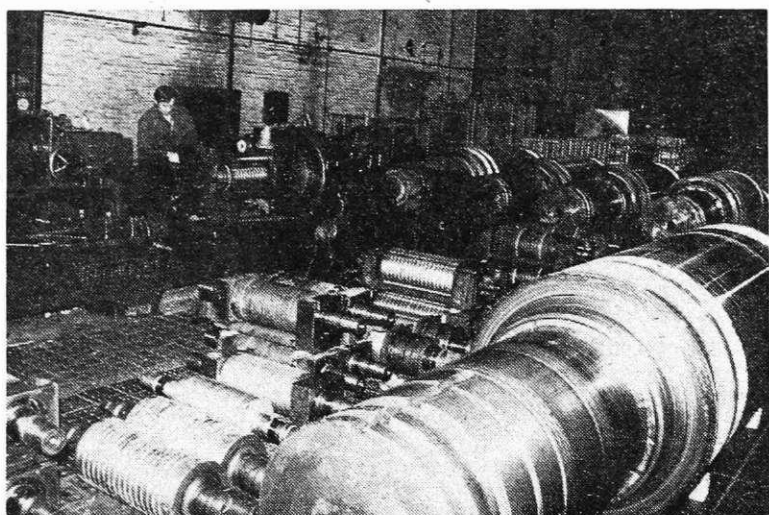
9. Pomembne pripombe delavcev so bile tudi zaradi zahtevkov po večjih količinah. Povečevanje količin ima za posledico slabšo kvaliteto žičnikov. Žebjarji namreč ne zmorejo obvladati več strojev, kot je normativ (štiri ali pet strojev) brez posledic za kvaliteto. Ob večji odsotnosti žebjarjev posamezniki delajo z veliko truda pri delu tudi s šestimi ali celo osmimi stroji. Predlagajo, da je treba normative pri teh delih spremeniti, sicer kvalitete, kakšno zahteva zahodno tržišče, ne bodo

mogli zagotoviti. To pa predstavlja spet padec storilnosti, ki ne bi smela zniževati osebnih dohodkov.

10. Dokaj ostro je nekaj delavcev postavilo vprašanje glede zdravja zaradi dela v močno hrupnem okolju. Menijo, da zaščite proti hrupu ne morejo nositi, ker so priprave — antifoni — zelo neugodni. Temu mnenju je oporekal vodja TOZD, ker je zaščita pred hrupom z antifoni močno uveljavljena v zahodnih državah. Če zaščitna sredstva obstajajo, jih je treba tudi zavestno uporabljati in pri tem misliti predvsem na zdravje in ne samo na beneficirano dobo, ki jo žebjarji tudi povsem upravičeno zahtevajo.

Na sestanku družbenopolitičnih organizacij TOZD Žebljarna so sodelovali tudi predstavniki sindikata Železarn Štefan Ščerbic, vodja oddelka za nagajevanje Rafko Penič in organizacijski sekretar občinske konference ZKS Jesenice Romana Bradič. Na več pripomb in postavljenih vprašanj so poskušali odgovoriti in tudi pomagati s svojimi predlogi. Ocena je bila, da so v večini primerov pripombe delavcev upravičene in da bo treba kar najhitreje nakazane probleme tudi rešiti. Eden od takih je tudi katalog delovnih nalog in samoupravni sporazum o merilih za delitev osebnih dohodkov.

**DRUŽBENOPOLITIČNE
ORGANIZACIJE
TOZD ŽEBLJARNA**

V strugarni valjev na Belj (Foto S. Kokalj)

ČAKAJOČ NA VODJO KONFERENCE DELEGACIJ

V ponedeljek, 20. septembra, je bila ob 13. uri že tretjič sklicana konferenca delegacij za samoupravno telesnokulturno skupnost. Potek konferen-
ce je bil približno tak:

Ob 13. uri so se v salonu restavracije Kazina zbirali delegati. Deset fantov in dve dekleti od triindvajset delegatov. Sami mladi. Dvanajst delegatov torej — dovolj za sklepčnost. Vsa čast jim, da so bili tako točni in da so sploh prišli. Lahko bi začeli, vendar... Vode konference delegacij še ni. Čakamo. Še vedno ga ni. Treba bo nekaj storiti.

Zapisničarica odide in ga pokliče po telefonu. »Vodja pride čez deset minut,« pojasnjuje. »Pravi, da ni dobil vabila in da sploh ne ve, da je danes konferenca,« je še dodala zapisničarica nekoliko nejevoljno.

Tišina. In začuden pogledi. Da ravno on ni dobil vabila? Res čudno. No ja, saj je tukaj še Železar. V njem je 16. septembra na 7. strani lepo pisalo, kdaj in kje bo konferenca delegacij in celo to, kaj bodo obravnavali. Vsaj Železarja bi pa vodja konference lahko pogledal.

Toda, pustimo to! Ura je že 13.25 in vodja je le prišel. Sedaj lahko začnemo. »Dnevni red je tak kot na prejšnjih dveh sejah, zato mislim, da ni potrebno, da se ob njem dalj časa zadržujemo,« je prišel in odprl konferenco. »Torej, ali ima kdo kakšno delegatsko vprašanje?« Dva delegata imata vprašanje glede razporeditve sredstev v skupnosti. »Se kaj?«, spra-

šuje vodja. Nič. V redu, zdaj pa, kdo bo šel na skupščino.

Prične se mučno spraševanje: »Vi, boste šli? Ne? Kaj pa vi? Tudi ne?« Zopet nas ne bo deset za skupščino. In zopet ne bomo sklepni. Saj to je strašno. »Dajmo, fantje, pojdite na skupščino, da bo to že enkrat mimo in bomo vsaj organe skupščine lahko oblikovali. Saj potem se bomo pa tako ali tako samo vsaka dva meseca enkrat sestali.«

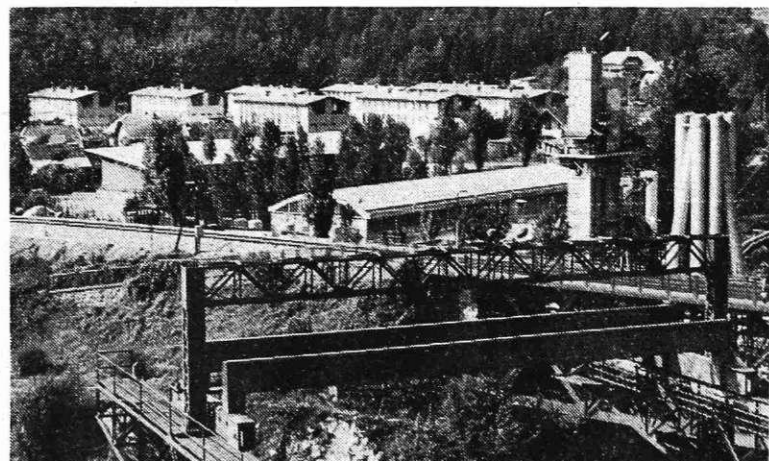
Toda delegati nimajo časa. »Jaz ne morem, jaz imam popoldne šit, jaz imam druge obveznosti, jaz...«

»Pa pošljite namestnika, če sami ne morete,« malodane prosi zapisničarica, predstavnica CPSI. Toda tudi namestniki so preveč obremenjeni z drugimi obveznostmi. Ali pa jih sploh ni. »Če bodo kakšne spremembe, vam bomo sporočili po telefonu!«

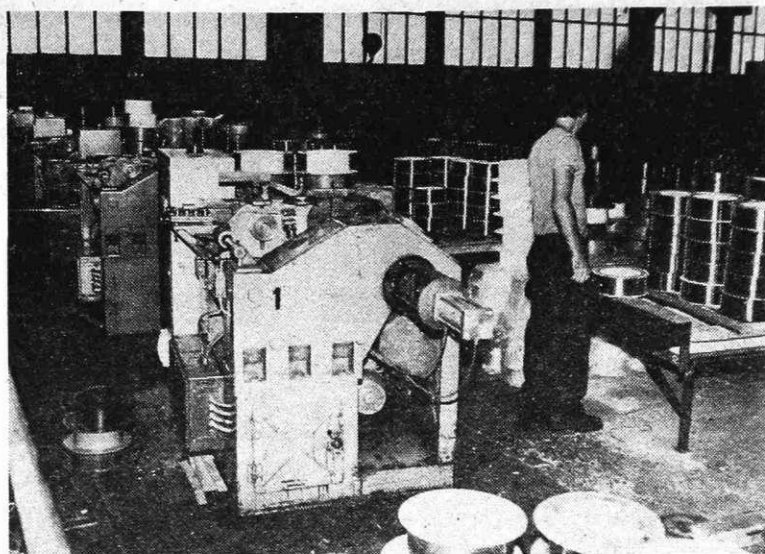
Konec. Delegati vstajajo in komentirajo: »Po moje bi bilo pa najbolje, če skupščino kar ukine. Saj smo danes že tretjič tukaj, pa se še vedno ne moremo sestati.«

Tudi to je ena od rešitev — ukiniti skupščino. Je pa tudi druga rešitev: odpoklicati neodgovorne delegate, ki se ne udeležujejo konferenc delegacij in odklanjajo udeležbo na sejah skupščine. Samo ena odločitev je pravilna. Kako ste se odločili?

Lilijana Kos

Naselje v Podmežakli (Foto I. Kučina)

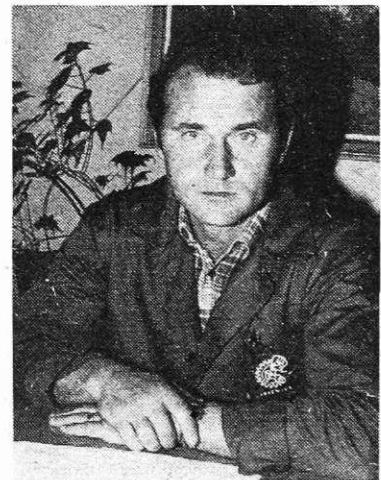
Stroji za izdelavo VAC žice (Foto S. Kokalj)

INOVATORJI O NOVATORSTVU

EDO DOLŽAN je vodja proizvodnje v TOZD Valjarna žice. V tej temeljni organizaciji dela že sedemnajst let in od vsega začetka je aktiven tudi kot inovator. Je med tistimi novatorji, ki so v letu 1981 s svojimi inovacijami omogočili najvišji prihranek naši Železarni. To je potrdil tudi odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarn.

K tako visoki oceni je največ pripomogla inovacija, ki sta jo izvedla skupaj z Jožem Mertljem na valjarski progi 320 mm. Skonstruirala sta novo valjnično obračalno odvodko in z njo nadomestila staro — originalno, ki je bila sestavljena iz dveh polovic in obrušena na poseben način, tako da je obrnila valjanec pri prehodu iz enega ogrodja v drugo za 90°. Največja pomanjkljivost te gladko brušene in postopno ukrivljene odvodke je bila v tem, da se je lepil material z valjanca na brušeno površino odvodke pri njegovem obračanju. Ko se je material z valjanca odlepil na odvodko, je na sredi poti valjanec izšlo iz proge. Poleg škode zaradi zastojev so tudi stroški za popravilo, torej za varjenje in ponovno brušenje, bili zelo veliki.

»Prav zaradi teh pomanjkljivosti,« je pojasnil Edo, »sva z Mertljem poskušala izdelati drugačne odvodke. Dve leti sva delala na tej inovaciji. Problem sva rešila na izvirni način. Z valjički posebne oblike, vgrajenimi v ohišje odvodke, sva dosegla, da je možno poljubno regulirati kot obračanja profila. Pomembna je tudi večja zanesljivost valjanja. Ni več izpada zaradi kota obračanja profila, ali zaradi lepljenja, bolj pa je tudi sama kvaliteta valjanja, ker na površini valjanca ni več mehanskih okvar.«

Tak tip odvodke ne obstaja nikjer drugje na svetu, zato je TOZD Valjarna žice predlagala, da jo patentirajo. Zaradi nesoglasja med avtorjema in patentnim uradom v Ljubljani do tega ni prišlo, čeprav je inovacija pri patentnem uradu zaščitena. Odvodka je bila razstavljena tudi na Reki na RAST YU 81. Posebej pomembno je, da so v temeljni organizaciji to inovacijo z zadovoljstvom sprejeli tudi delavci, ki delajo na valjarski progi, saj jim lajša delo, povečuje storilnost in kvaliteto izdelka.

»Zelo težko je tako inovacijo izpeljati, ker ti pri tem nihče ne pomaga,« je še pojasnil. »Sama sva morala narediti vse, od načrta pa do same izvedbe. Ljudje so, ko gre za inovacije, zelo nevoščljivi. Nekateri znajo vnaprej izračunati, koliko bo kdo zaslužil z neko inovacijo, ne vidijo pa njene dejanske vrednosti oziroma koristi, ki jo prinaša celotni temeljni organizaciji.«

Do najine inovacije so delavci vsaj v začetku, dokler se je niso navadili, imeli zelo slab odnos. Skoraj celo leto sva morala bedeti nad to napravo, jo podmazovati in vzdrževati, dokler se ljudje niso navadili nanjo. Sedaj so vsi zadovoljni z njo in s staro odvodko najbrž nihče več niti ravnati ne bi znal.«

Tudi večino drugih inovacij je Edo izvedel skupaj z Jožem Mertljem,

delovodjo orodjarjev za valjni pribor, ki je v Valjarni žice in profilov od prvega dne, ko so jo začeli postavljati. Oba tudi sicer med svojim rednim delom sodelujeta in sta tudi avtorja večjega števila manjših inovacij in izboljšav, ki jih nista nikoli prijavila, ker kot pravi Edo, ni točno razmejeno, kaj je njegova delovna dolžnost in kaj novatorsko delo.

»V naši temeljni organizaciji je le nekaj novatorjev, nekaj jih je tudi iz strojne vzdrževanja, lahko pa bi jih bilo mnogo več. Posebno redki so primeri, da bi nekdo iz neposredne proizvodnje prodrl s kakšno inovacijo, še posebej, če je obsežna. Take inovacije izvajajo največkrat le vodilni delavci. Delavec iz neposredne proizvodnje sicer lahko izvede kakšno manjšo stvar, da kakšen kos privari k ogroju ali napravi, da kaj odreže in podobno. Za večje posege ali predelave pa nima možnosti. V takem primeru moraš praktično poznati vse delavnice po Železarni. Moraš biti na zadosti visokem položaju, da sam urediš vse, kar je potrebno pri realizaciji. Prav zato, da bi pomagale posamezniku, da bi prodrl s svojo inovacijo, bi morale biti komisije za inovacijsko dejavnost pri odborih za gospodarstvo bolj aktivne. Večkrat se zgodi, da kdo predlaga kakšno predelavo oziroma izboljšavo. Vsak tak predlog bi morala strokovna komisija obdelati. Nekateri predlogi mogoče niso finančno sprejemljivi, ali so po tehnološki plati neizvedljivi, toda pri tistih, ki so izvedljivi in bi bili koristni, bi morale komisije nuditi vso strokovno pomoč avtorju predloga pri izvedbi. Velikokrat se namreč zgodi, da avtor predloga dobi ustno soglasje vodilnega, toda pri tem največkrat tudi ostane. Večkrat za to krivimo pomanjkanje časa. Prav komisije za inovacije bi v takih primerih morale pomagati avtorju, da vso zadevo izpelje do konca. Še bolj pa je lahko delavec razočaran, če da predlog, izpelje pa ga nekdo drug.«

Za večje probleme na agregatih v njihovi temeljni organizaciji odbor za gospodarstvo razpiše natečaj za rešitev, na katerem lahko sodelujejo vsi. Odbor za gospodarstvo potem odloči, kateri predlog najbolj ustreza. Pravi, da so v zadnjem času imeli več takih primerov.

»Menim,« je še povedal Edo, »da bi inovatorstvo v tem stabilizacijskem času moralo bolj zaživeti. Zato bi moralo imeti tudi večjo podporo strokovnih služb in vodstev temeljnih organizacij. Veliko stvari, ki jih sedaj uvažamo, bi lahko naredili doma.«

Pravi tudi, da pri manjših inovacijah ni toliko težav, toda ko gre za večje inovacije, kjer so potrebni predhodni izračuni, načrti in razni preizkusi, nastajajo stroški. Avtorju potem, ko je inovacija rešena, kaj malo ostane od nagrade; če odšteje vse te stroške.

»Inovacije se ne izvajajo na vseh področjih enako. Tam, kjer ni mogoče računsko dokazati prihranka, je inovacij manj, na primer, na področju varstva pri delu, kjer nagajevanje ni v sorazmerju z vloženim trudom.«

Pri večjih inovacijah, ki pridejo tudi do patentnega urada, se reševanje zavleče več let. Navaden delavec, ki ni strokovno podkovan, tu ne more uspeti. Tako propade veliko patentov.

»Meni je pri inovatorskem delu v zadovoljstvo predvsem to, da sem nekaj ustvaril, da sem izboljšal proizvodnjo, ne pa nagrada, ki prinaša navadno samo zavist,« je povedal ob zaključku najinega razgovora.

PRIPRAVE IN IZVAJANJE PROJEKTA JEKLARNA 2

(Nadaljevanje s 1. strani)

no pa poveča lastna sredstva za enostavno in razširjeno reprodukcijo in s tem tudi zagotavlja sredstva, predvidena za izgradnjo jeklarne 2.

Na nivoju SOZD SŽ je bil v sodelovanju z uporabniki jekla izdelan in usklajen samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za razvoj črne metalurgije v SOZD Slovenske železarnice in bil posredovan kupcem na področju celotne Jugoslavije. Obenem s samoupravnim sporazumom je bil posredovan tudi formular pristopne izjave k temu sporazumu. Pripravljen je tudi v sporazumu predvideno dopolnilo. S tem je posamezna železarna v okviru SOZD SŽ obvezna oskrbeti kupce z določenim izdelkom tako po obsegu kot kakovosti. Kupci skladno s tem dogovorom združujejo sredstva za predvidene projekte na področju črne metalurgije Slovenije.

Na nivoju SOZD SŽ, kakor tudi delovne organizacije so postavljene strokovne grupe, predvsem s področja komercialne in financ, ki spremljajo akcijo in opozarjajo na morebitne zastoje in probleme, ki ob njih nastopajo. Število podpisnic samoupravnega sporazuma se naglo povečuje (trenutno že 53), v podpisu pa so že tudi prva dopolnila s konkretnimi obojestranskimi obvezami. Ob dobro organizirani aktivnosti bodo samoupravni sporazumi in dopolnila podpisana do zaključka sklepanja pogodb za leto 1983. Na ta način bo natančno definiran obseg potrebne proizvodnje po vrednostih in kvaliteta jekla v SOZD SŽ in na osnovi določila samoupravnega sporazuma tudi natančno znana višina sredstev, ki jih bodo podpisnice sporazuma v posameznih letih združevale za realizacijo projektov, predvidenih v sporazumu.

V okviru aktivnosti Ljubljanske banke — Združene banke Ljubljane teče formiranje konzorcija za realizacijo projektov črne metalurgije. Velik del aktivnosti je bil zaključen že do meseca avgusta, vendar je zaradi dopustov prišlo do manjšega zastoja. Pričakujemo, da bodo v septembru o predlogu razpravljalne in sprejele pozitivno mnenje še tiste temeljne banke, ki tega do sedaj še niso storile (Maribor, Nova Gorica). Z realizacijo te naloge bi bil v osnovi oblikovan tudi način združevanja sredstev za domače kredite.

Ponudbo in osnutek pogodbe za najetje inozemskega kredita imamo že od januarja 1982. Do podpisa pogodbe ne pride, ker zaradi nedokazane sprejetosti sklepov na nivoju SRS ne moremo pridobiti tako imenovanega »pisma o prioriteti«, brez katerega zahodnonemški Hermes ne da potrdila o zavarovanju kredita in torej tudi ni možnosti za podpis ustrezne kreditne pogodbe. Da bi držali v tem trenutku še vedno dokaj ugodno ponudbo za najetje inozemskega kredita, smo skupaj z dobaviteljem opreme Mannesmann Demagom uspeli podaljšati veljavnost s plačevanjem rezervacije kredita. Stroški take rezervacije znašajo 45.900 nemških mark vsake tri mesece. Tako s podaljšanjem rezervacije kredita naraščajo stroški, ki so sicer še vedno kompenzirani v takrat pridobljenih kreditnih pogojih, vendar je potrebno opozoriti, da banka KFW že opozarja, da ne namerava, niti ne more brezkončno podaljševati rezervacije. Ta opozorila so vezana tudi s tem, da ne definirajo obrestne mere, trenutno pa je v določenem delu obrestna mera po predlagani pogodbi vsekakor ugodna za Železarno Jesenice. V zadnjih razgovorih smo uspeli podaljšati ponudbo do 20. oktobra 1982. Razpolagamo z informacijo, da bi bilo podaljšanje možno tudi še do 20. januarja 1983. Po tem terminu pa je možnost nadaljnjega podaljševanja vprašljiva, oziroma če bi do tega prišlo, so vprašljivi pogoji, ki jih bo KFW postavila. Tako bi se nam ob podaljšanju termina odločitev v prihodnje leto lahko pripetilo tudi to, da bi morali ponovno pristati za odobritev inozemskega kredita. Pozitivna odločitev dajalca kredita bi bila v tem času lahko celo vprašljiva.

Upoštevajoč vse navedeno bi morali, na osnovi zbranih dopolnil k sporazumu o združevanju dinarskih sredstev za razvoj črne metalurgije, sprejetja konzorcija Temeljne banke — združene banke Ljubljane za financiranje razvoja in še veljavne ponudbe za inozemski kredit ter lastnih sredstev, najkasneje v mesecu oktobru ponovno sklepati o odločitvi glede pričetka dela na projektu jeklarne 2, upoštevajoč tako pripravljeno finančno konstrukcijo.

REALIZACIJA PROTIDOBAV

Skladno s podpisom okvirne pogodbe med železarno Jesenice in Mannesmann Demagom so v letu

1982 že stekle prve namenske dobave za pokrivanje uvoza opreme za jeklarne 2. V prvi fazi protidobave tečejo samo v okviru izvoza železarnice Jesenice v Zahodno Nemčijo in druga tržišča prek firme Mannesmann Handel. Sklenjenih pogodb je za prek tri milij. nemških mark, ki naj bi bile realizirane in tudi plačane v letu 1983. Doslej je bilo odpremljenega blaga za več kot 1,5 milij. nemških mark in realizirano plačilo nekaj več kot milijon nemških mark. Na ta način je realizirana dinamika pridobivanja deviznih sredstev na podlagi izvoza jekla.

Izvoz izdelkov slovenske strojegradnje ni bil realiziran iz več vzrokov. Znano je, da se Mannesmann Demag zapirajo nekatera tržišča in ne realizirajo projektov, v katere se namerava vključiti strojegradnja in to v Argentini (falklandska kriza), v Mehiki (podžalvanje bank), Peruju, Venezueli itd.

Po zadnji informaciji je Mannesmann Demag uspel pridobiti nekatere projekte, žal pa predvsem v državah, s katerimi Jugoslavija nima trgovskega sodelovanja (Južna Afrika). Mannesmann Demag tudi poudarja, da bi izdelke strojegradnje in drugih jugoslovanskih predelovalcev šele morali uveljaviti na nemškem tržišču, kar pa sedaj prinaša določene stroške. Zato je tudi nemogoče začeti s to akcijo: očitno bo to možno šele po podpisu pogodbe dobav opreme za železarno Jesenice. Pri ponudbah drugih izdelkov, tudi široke potrošnje, pa zelo težko najdemo skupni jezik z jugoslovanskimi ponudniki, saj ti običajno pričakujejo, da bodo izdelke prodali po cenah na domačem trgu, razliko pri izvozu pa naj bi po njihovem mnenju nosila železarna Jesenice, oziroma projekt jeklarne 2.

Posebno oviro pri realizaciji dodatnega izvoza predstavlja tudi še vedno nedoločeno tretiranje realizacije nad planskim izvozom. Sprejeti ukrepi v zvezi z deviznim poslovanjem zato ne bi smeli prizadeti doseženih dogovorov z Mannesmann Demag in s tem odprti možnosti povečanja izvoza Jugoslavije. Tega izvoza ne bi smeli upoštevati kot kon-tokorentnega in ga obremenjevati z vsemi obremenitvami, ki jih nosi redni izvoz.

INVESTICIJSKA VREDNOST

Železarna Jesenice preko svoje investicijske grupe stalno spremlja dejansko investicijsko vrednost. Ta se spreminja zaradi inflacijskega faktorja, ki nastopa zaradi odlaganja pričetka gradnje in tudi zaradi nekaterih dodatnih zahtev. Zelo občutno se je povečal delež, ki naj bi ga investicija nosila za povečanje priključne moči. Od zadnjega predloga, ko je bilo za dodatnih 50 MW moči predvideno 1,2 milijarde združenih sredstev, se je ta vrednost povečala na 1,71 milijarde din ali kar za 42,5 %. Tako je vrednost naložbe, če bi začeli gradnjo s 1. septembrom, že 10,987 milijarde din.

VELIK IZPAD PROIZVODNJE ZARADI REDUKCIJ ELEKTRIČNE ENERGIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

dan popravila šoštanjske termoelektrarne v času poročanja še ni bil znan.

Te omejitve dobave električne energije pomenijo za našo železarno velik izpad proizvodnje, ki je ne bo mogoče nadomestiti, kar še posebno velja za surovo jeklo. Če upoštevamo, da vsakih 24 ur mirovanja električnih peči izgubimo 500 ton surovega jekla, potem so posledice več kot očitne.

Ker bo v elektroenergetski bilanci Jugoslavije v letošnji zimi manjkalo 1,3 milijarde kilovatnih ur energije in ker moramo predvideti tudi še različne okvare, je v tem trenutku edini izhod skrajno varčevanje z električno energijo in skrajno racionalna uporaba na proizvodnih napravah.

V naši železarni se bomo morali vsi vključiti v prizadevanja za zman-

RAZMIŠLJANJA O MOŽNOSTI REALIZACIJE PROJEKTA

Na osnovi dejstev:

— da je vrednost investicije in vseh stroškov, vezanih na predhodne investicije, v prvem polletju 1982 v SOZD Slovenske železarnice skupno le 50 % oblikovane minimalne amortizacije in v železarni Jesenice vrednost trenutnih investicij ne presega niti 30 %, s čimer izgublamo vrednost lastnih sredstev,

— stroški izdelave iste vrste jekla so v SM pečeh znatno večji kot v električnih pečeh (prek 12 %). To povzroča stalni izpad dohodka in izgubo v jeklarni, ki jo v sistemu skupnega prihodka ostale TOZD ne morejo več pokrivati,

— da bo sklepanje samoupravnega sporazuma za združevanje sredstev sovlagateljev in bančnih sredstev možno zaključiti do konca leta 1982,

— da ob koncu leta 1982 poteče rezervacija kredita pri zahodnonemški banki KFW, da odlaganje pričetka gradnje onemogoča železarni prehod na izdelavo večvrednih jekel, katere potrebuje kovinsko predelovalna industrija in za katere je pripravljena tudi združevati sredstva,

— da so nujno potrebne dodatne naložbe v staro SM jeklarne, da bi preprečili prehitro propadanje, čeprav od tega ne moremo pričakovati proizvodnje v daljšem obdobju,

— da brez odločitve o pričetku izgradnje jeklarne 2 ne moremo izdelati planov za obdobje 1981—1985 kot tudi ne dolgoročnih do leta 2000,

— stanje tehnične dokumentacije, dovoljenj in soglasij omogoča takojšen pričetek gradbenih del in naročilo domače opreme, smo v železarni prišli do spoznanja, da je z gradnjo treba brezpogojno pričeti najkasneje v prvem tromesečju leta 1983.

Poznavajoč vso problematiko smo pričeli razmišljati o možnostih izgradnje jeklarne 2 v daljšem obdobju, kar bi v obdobju 1981—1985 zahtevalo manjša investicijska sredstva.

Analiza ekonomskega projekta jeklarne 2 jasno kaže, da je podaljšanje obdobja izgradnje skoraj enako škodljivo za ekonomiko projekta kot povečanje investicijske vrednosti. Vendar pa ta analiza v celoti velja le v primeru, če izgradnjo podaljšamo, ne da bi jeklarne medtem že dajala določene obsege proizvodnje. Ponovna analiza je pokazala, da bi del proizvodnje lahko realizirali tudi pred zaključkom celotnega projekta. Ta proizvodnja bi ob postavitvi nujno potrebnih agregatov in objektov že tudi lahko povečala kvaliteten nivo proizvodnje, zmanjšali bi se stroški proizvodnje na enoto izdelka, omogočena pa bi bila tudi naložba v investicijskim program predvidenem obsegu.

POSLOVODNI ODBOR JEKLARNE

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 27. SEPTEMBRA DO 3. OKTOBRA

27. septembra, JOŽE KOŠIR, vodja TOZD Transport, Mojstrana, Triglavška 17, št. tel. 89-022;
28. septembra, JERNEJ HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 38, št. tel. 82-118;
29. septembra, AVUGUST KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svetinova 10, št. tel. 83-248;
30. septembra, TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova 82, št. tel. 82-576;
1. oktobra, EMIL AŽMAN, vodja sekt. novogradenj, Jesenice, Titova 3, št. tel. 82-262;
2. oktobra, LADO ŠKETA, vodja TOZD PLAVŽ, Bled, Alpska št. 1, št. tel. 77-136;
3. oktobra, VLADIMIR OBLAK, vodja TOZD Stroj. delav., Jesenice, Titova 1-a, št. tel. 81-727.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovodnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 27. 9.	FRANC NEČIMER	STANE MENCINGER
TOREK — 28. 9.	MATIJA URH	MIRKO ZUPAN
SREDA — 29. 9.	JOŽE CEJ	DUŠAN POLAJNAR
ČETRTEK — 30. 9.	FRANC BERNIK	JANEZ FALETIČ
PETEK — 1. 10.	IVAN KODRIČ	JOŽE HRIBAR
SOBOTA — 2. 10.	FRANC NOVAK	ZDENKO CUND
NEDELJA — 3. 10.	MIROSLAV ZUPAN	JANEZ KOVAČ

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 27. septembra do 2. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:

DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Janez Resman.

DISPANZER ZA BORCE: IV. obratna ambulanta.

V soboto, 2. oktobra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar in III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.

POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

Za borce: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej, vsak dan od 13.30 do 14.30.

V soboto, 2. oktobra, samo dopoldne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

TEČAJI TUJIH JEZIKOV

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER JESENICE ponovno razpisuje

VPIS V TEČAJE TUJIH JEZIKOV:

— nemščina I., II. in III. stopnje
— angleščina I., II. in III. stopnje.

Prijavite se lahko v oddelku za izobraževanje ob delu, telefon 3567.

Po sklepu odbora za delovna razmerja in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih TOZD Elektrode

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge

1. pomočnik pri stiskalnici šifra 2570 D-2 5. ktg. 2 osebi

2. rezalec na malem stroju šifra 2529 D-2 5. ktg. 3 osebe

POGOJI: 6 r. osnovne šole

Rezalke na malem stroju delajo v treh izmenah.

Kandidatke naj pošljejo pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni na kadrovski sektor železarnice Jesenice, z oznako za TOZD Elektrode.

PREGLED ODSOTNOSTI V AVGUSTU

(v %)	bolniška ods.	red. let. dopust	ostala ods.	skupna odsotnost
PLAVŽ	8.43	17.70	1.22	27.35
JEKLARNA	10.22	16.15	1.28	27.65
LIVARNA	10.40	15.51	0.51	26.42
VALJ. BL. ŠT.	7.05	17.46	1.01	25.52
VALJ. ŽICE	10.58	21.03	2.16	33.77
VALJ. DFB. PL.	8.36	18.07	0.95	27.38
EL. VALJ. BELA	6.95	16.46	1.47	24.88
EL. VALJ. JES.	6.54	19.42	0.68	26.64
ŽIČARNA	8.68	19.02	1.43	29.13
PROFILARNA	8.73	19.67	1.90	30.30
VRAT. FODE.	11.00	13.67	0.12	24.79
JEKLOVLEK	9.04	20.09	1.75	30.88
ELEKTRODE	11.71	21.29	0.57	33.57
ŽEKLARNA	10.93	17.55	1.48	29.96
STROJNE D.	6.03	18.46	0.95	25.44
REMONTNE D.	8.52	20.13	0.75	29.40
VZDRŽEVANJE	4.74	19.43	0.82	24.99
ENERGETIKA	6.77	19.50	0.51	26.78
TRANSPORT	7.57	17.35	1.57	26.49
DE KO-FI	4.54	21.58	0.44	26.56
DE K S I	7.25	17.59	0.89	25.73
DE E T K	4.26	20.59	0.53	25.38
DRUŽB. PREH.	8.97	18.71	0.29	27.97
S K U P A J	7.65	18.71	0.99	27.35

Odsotnost v avgustu je skoraj enaka kot v mesecu juliju. Še vedno je opazno koriščenje rednega letnega dopusta nad planiranim, ki prav v tem času negativno vpliva na proizvodne rezultate. O planiranju dopusta še vedno le govorimo in se dogovarjamo, delamo pa po starem in ga koristimo odvisno od vremena, ne glede na to, kakšne težave s tem povzročamo v proizvodnji.

UPOKOJENCEM IZ TOZD ŽIČARNA

Osnovna organizacija sindikata TOZD Žičarna prireja v soboto, 25. septembra, piknik na Mežakli pri domu Železarnice, na katerega vabimo vse upokojene žičarne.

Avtobus bo odpeljal ob 8. uri izpred Čufarja na Jesenicah in bo ustavljal na vseh postajah do Koroske Bele, v Žirovnici, Vrbi, pri »Texasu«, na avtobusni postaji Bled in na Fortuni v Sp. Gorjah.

Prijave za upokojene sprejema personala TOZD Žičarna, int. telefon 2035. Pri prijavi naj vsakdo navede vstopno postajo. Povratek bo predvidoma ob 17. uri.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

11. SEJA ODBORA ZA KADRE IN DRUŽBENI STANDARD PRI DS ŽELEZARNE

V torek, 7. septembra, so se na svoji redni 11. seji sestali člani odbora za kadre in družbeni standard pri delavskem svetu Železarne.

Pri pregledu izvrševanja sklepov 7., 8. in 9. seje, so navzoči ugotovili, da ostaja neizvršen sklep 9. seje odbora, ki se nanaša na priporočilo odboru za ureditev doma na Mežakli. Odbor je ugotovil, da je bil odbor za ureditev doma na Mežakli ponovno imenovan na 13. seji delavskega sveta Železarne 18. avgusta, vendar se do sedaj še ni sestel. Zato se ni objavljeno poročilo oziroma pojasnilo o sredstvih in namenu doma. S področja izobraževanja ostaja neizvršen sklep 7. seje odbora, ki se nanaša na nagrajevanje delavcev, ki bodo inštruktorji proizvodnega dela učencev v usmerjenem izobraževanju. Iz poročila kadrovskega sektorja je razvidno, da bo poročilo o rezultatih proizvodnega dela in inštruktorjih predloženo v začetku šolskega leta 1982/83 skupaj s poročilom o izobraževanju.

Odbor je obravnaval tudi predlog nadomestil za prevoze na delo in z dela, ki ga je posredoval kadrovskega sektorja in ga je odbor sprejel z nekaterimi dopolnitvami in spremembami. Hkrati je zadolžil center za proučevanje samoupravljanja in informiranje, da skupaj s kadrovskim sektorjem pripravi predlog nadomestila za prevoze, ki naj bi ga obravnavali vsi delavski sveti TOZD in delovnih skupnosti vključno z devetmesečnim poslovnim poročilom do 15. oktobra 1982.

Odbor je obravnaval spremembo kolektivnega zavarovanja, ki jo je predlagal finančno-računovodski sektor in sprejel predlagane sklepe s pripombo, da referent za zavarovanje iz finančno-računovodskega sektorja po uveljavitvi spremembe zavarovanja poda obširno obrazložitev v glasilu Železar.

Obravnavali so prošnje za delitev dela sredstev sklada skupne porabe, o katerem odloča odbor. Odobrili so sredstva 18 društvom in organizacijam, 12 prošnji pa so zavrnili. Vzeli so na znanje tri zahvale za pomoč in vabilo.

Sprejeli so ustrezne rešitve glede treh prošnji za podaljšanje roka za zaključka šolanja, dveh prošnji za obnovo pogojev za pridobitev štipen-

dije, ene prošnje za zmanjšanje obnove povrnitve stroškov šolanja in dveh prošnji za povrnitev stroškov šolanja.

Obravnavali so predlog kadrovskega sektorja, da bi v okviru funkcionalnega usposabljanja za delo pri vzdrževanju in remontih vse novospregate delavce s poklicno šolo, najprej razporedili najmanj za tri mesece v proizvodne temeljne organizacije, predvsem v tiste, kjer bodo kasneje opravljali vzdrževalna dela. Namen teh razporeditev je spoznavanje delovnih naprav in priprav, delavcev, ki delajo na njih in odnosov do naprav. Odbor se je s predlogom strinjal s pripombo, da velja za delavce — bodoče vzdrževalce na teh področjih in priporočila odborom za delovna razmerja po temeljnih organizacijah, da sprejmejo konkretne sklepe v smislu predloga.

Nadalje je odbor obravnaval še šest vlog: predlog kadrovskega sektorja, da se organiziranim kovinar-skim krožkom odobri sredstva v viši-

ni 10.000 din za nabavo opreme in orodja pod pogojem, da se sredstva porabijo strogo namensko za delovanje kovinarskega krožka, da nam šole dostavijo program dela krožka in ob koncu leta poročila o rezultatih in porabi sredstev. Navzoči so predlog sprejeli, hkrati pa sklenili, da naj se krožkom pomaga tudi z odpisom rabljenega in zapljenjenega materiala; vlogo OŠ Tone Čufar Jesenice; vlogo ZS Slovenije, Občinskega sveta Jesenice; vlogo Andragoškega društva Slovenije; predlog kadrovskega sektorja (ki ga je tudi potrdil), da se učencem srednjega izobraževanja obnovi štipendija pod pogojem, da učenec uspešno zaključi razred in nima več kot 20 ur neopravičenih izostankov; sklep pete seje predsedstva koordinacijskega sveta ZSMS Železarne. Potrdili so odobritev štipendij za šolsko leto 1982/83, ki so bile obravnavane na prejšnji seji, zaradi nesklepnosti pa je bilo gradivo članom odbora dostavljeno naknadno in tudi njihove pripombe so obravnavali šele na tej seji. Pripomba ni bila. Odbor je vzel na znanje tudi obvestilo kadrovskega sektorja o sklepih odborov za gospodarstvo in temeljnih organizacijah, s katerimi materialno podpirajo prošilce za pomoč.

DL

16. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE PRI DS ŽELEZARNE

V ponedeljek, 6. septembra, so se na 16. redni seji sestali člani odbora za splošne zadeve pri delavskem svetu Železarne.

Navzoči so pri pregledu izvrševanja sklepov prejšnje seje ugotovili, da so vsi realizirani, razen sklep, ki se nanaša na zadolžitev kvalitete konference, ki bi morala odboru podati pismeno poročilo o vzrokih reklamacij, reševanju in odgovornosti posameznikov v temeljnih organizacijah. Zapisnik kvalitete konference je na seji predložil član odbora iz oddelka tehnične kontrole. Odbor je zato zadolžil vodja splošnega sektorja, da obvesti predsednika kvalitete konference o načinu poročanja odboru za splošne zadeve.

Odbor je odobril tudi štiri službene potovanja v tujino, in sicer:

— Borisu Bregantu, predsedniku poslovnega odbora, v Avstrijo k firmi Voest Alpine zaradi nadalje-

vanja razgovorov, ki naj bi bili v Linzu. To potovanje zaradi bolezenske odsotnosti predsednika poslovnega odbora ni bilo realizirano.

— Borisu Bregantu, predsedniku poslovnega odbora in Borisu Pesjaku, vodju finančnega sektorja, v Zahodno Nemčijo k firmi Mannesmann Demag v Duisburg zaradi razgovorov o pogojih plačila rezervacije kredita pri KFW.

— Jerneju Hočevanju, vodju prodaje, v Moskvo v ZSSR, kamor potuje skupaj s predstavnikom slovenskih železaren na razgovore med predstavniki OUCM in SSSR. Namen potovanja je povečati predlagano količino izvoza varilnih elektrod in hkrati za ta izvoz dobiti jekleni odpadke.

— Borisu Bregantu, predsedniku poslovnega odbora, v Italijo k IRI (Instituciji za razvoj industrije in gospodarstva). Ta institucija poleg osnovnega programa organizira v zadnjih letih tudi dodatne kolokvije za vodstvene delavce. Tovariš Bregant naj bi potoval na nadaljevalni seminar, v katerega so vključeni tudi obiski vseh večjih italijanskih jeklarn in razgovori z vodstvenimi delavci teh organizacij.

Odbor je obravnaval spremembo in dopolnitve navodila za uvedbo novih vstopnih in izstopnih dokumentov v Železarni in se z njimi tudi strinjal. Spremembo in dopolnitve je posredovala splošna varnostna služba, pripravila pa pravna služba Železarne. Spremembe in dopolnitve navodila začnejo veljati od 7. septembra 1982 dalje.

V nadaljevanju je odbor vzel na znanje poročilo o službenih potovanjih, obravnaval je dve vlogi Planinskega društva Jesenice, vlogo delavca iz TOZD Livarna ter vzel na znanje zahvalo za denarno pomoč.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

K. B.

16. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Jeklarna Pavel Kotnik je sklical 16. redno sejo 10. septembra. Člani odbora na zapisnik in izvrševanje sklepov zadnje seje niso imeli pripomb.

Kadrovik Edo File je odbor seznanil s kadrovskim poročilom za mesec julij in povedal, da je bil plan zaposlenih za ta mesec 720 delavcev, stalež pa le 697. V mesecu juliju je bilo izkoriščenega 2.396 dni rednega letnega dopusta, po planu pa bi ga morali izkoristiti 1.883 dni, to se pravi, da ga je TOZD Jeklarna izkoristila 513 dni več, kot ga je planirala. Vse odsotnosti skupaj je bilo 4.001,75 dni ali 24,95 %. Odbor je kadrovsko poročilo za mesec julij potrdil brez pripomb.

Na predlog vodje TOZD Jeklarna je odbor za delovna razmerja obrav-

naval predloge o razporeditvi in premetstvi delavcev. Seznanjen je bil tudi s prekinitvami delovnega razmerja v TOZD Jeklarna, z vlogami za delo v TOZD Jeklarna in jih nekaj ugodno rešil, ostale pa zavrnili. Odobrili so tudi vloge za odobritev izredno plačane odsotnosti.

Odbor je bil seznanjen z obvestilom invalidske komisije senata I. stopnje, s katerim obveščajo da sta dva delavca TOZD Jeklarna invalida III. kategorije in s kadrovanjem delavcev ter programom strokovnjakov, ki ga bo pripravil kadrovski sektor za jeklarno 2. K. B.

Med prebodom na plavžu (Foto I. Kučina)

TOZD Žebljarna

13. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V torek, 14. septembra, je bila 13. redna seja delavskega sveta TOZD Žebljarna, ki jo je vodil predsednik Miha Zemva. Pri pregledu sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so vsi izvršeni, razen prvega sklepa, ki se nanaša na nizke osebne dohodke v TOZD v prvem polletju. Ta problem morajo do naslednje seje razčistiti in tudi poročati o konkretnih rešitvah, za kar je zadolžen vodja TOZD.

V nadaljevanju seje so sprejeli ugotovitelne sklepe, da so vse samoupravne skupine obravnavale in sprejele:

— samoupravni sporazum o ustanovitvi Samoupravne stanovanjske skupnosti Jesenice;

— samoupravni sporazum o ustanovitvi Kulturne skupnosti Slovenije;

— osnutek pravilnika o ugotavljanju z delom pridobljene delovne zmožnosti;

— spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD in delovnih skupnosti v DO Železarne Jesenice in zahtevo za omejitev rasti osebnih dohodkov delavcev skupnih služb, katere pobudnik je bil družbeni pravobranilec samoupravljanja. Tudi delavski svet je ta predlog enoglasno potrdil in pričakuje, da bodo odgovorne službe pohitele s predlogom spremembe samoupravnega sporazuma;

— samoupravni sporazum za sofinanciranje izgradnje doma na Kredarici (Triglavskega doma);

— spremembe srednjeročnega plana 1981—1985.

Soglašali so s predlogom razpisne komisije, da se kupi stroj za valjanje navojev pri zahodnonemški firmi GEBRUDER JURCYK. Ponudbo ocenjuje kot izredno ugodno, ker je v ceno vključen tudi KNOW-HOW za izdelavo orodja za navojne žičnice in ponudena cena velja do konca leta 1983. Zaradi velikih potreb na ameriškem trgu in zahtev ameriških kupcev za dopolnitev sedanega izvoznega programa z navojnimi žičnicami so zadolžili vodstvo TOZD in vse odgovorne službe, da naložbo kar najhitreje realizirajo.

Ob zaključku seje je predsednik delavskega sveta prebral še prošnjo OK ZSMS Jesenice, da mladim delegatom omogoči udeležbo na seminarjih, s čimer je delavski svet soglasal in bo delegatom nudil možnost zamenjave dneve.

MV

TOZD Žičarna

14. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V sredo, 8. septembra, je bila 14. redna seja delavskega sveta TOZD Žičarna. Najprej so delegati ugotovili, da so bili sklepi zadnje seje v celoti realizirani.

V nadaljevanju so potrdili sanacijski program TOZD Žičarna v predloženi obliki.

Na seji so zavrnili ugovor delavca na sklep skupne disciplinske komisije in soglašali, da mu delovno razmerje preneha z dnem vročitve odločbe.

V odbor za gospodarstvo so imenovali delegata delavskega sveta Slavka Novaka, Janezu Kozamerniku in Ivanu Gašperšiču so podaljšali pogodbeno delo v TOZD Žičarna do 31. decembra 1982.

Delegati so v nadaljevanju potrdili spremembo v oddelku žičarna II., zaradi česar se je potreba po zaposlenih v TOZD Žičarna zmanjšala z 298 na 286 oseb. Potrdili so

samoupravni sporazum o organiziranju prehrani med delom skupno s spremembami, ki jih je posredoval kadrovski sektor.

Ugotovili so, da je bil samoupravni sporazum o združevanju sredstev za pospeševanje izvoza v letu 1982 na zborih delavcev sprejet z večino glasov.

V vseh delovnih skupinah so sprejeli tudi pravilnik o ugotavljanju z delom pridobljene zmožnosti z naslednjimi pripombami:

— doba čakanja dve leti za po-

novni preizkus znanja je predolga,

— zakaj se omejuje možnost priznavanja z delom pridobljenih zmožnosti že pri srednji šoli.

A. S.

15. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V petek, 27. avgusta, je bila 16. redna seja odbora za gospodarstvo. Člani so ugotovili, da so bili sklepi zadnje seje v celoti realizirani.

Potrdili so operativni plan za september, ki predvideva 5.050 ton vlečene žice, od tega 3.625 ton za prodajo in 1.425 ton za predelavo ter 360 ton VAC žice za izvoz.

Pri pregledu dela v juliju so ugotovili, da je bilo izdelane 4.251 ton vlečene žice, od tega 3.628 ton za prodajo in 985 ton za domačo predelavo. Poprečni OD je bil 13,623 mm na zaposlenega, doseženi izplen 97,13 %, storilnost pa 162,74 kg na uro in moža.

V zvezi z reklamacijo pocinkane žice je bil sprejet sklep, da se kratkoročni ukrepi začnejo izvajati takoj, dolgoročne pa je treba vklju-

čiti v investicijski program do leta 1985.

Nagrade za razkladanje kolutov za VAC žico v oddelku žičarna II. so se s 1. septembrom povečale v skladu s povečanjem postavk, in sicer za 1.000 razsutih koluti na 180 din in za 1.000 koluti v vrečah na 90 din.

Za dosežene rezultate pri izboljšanju reda, čistote, odnosa do naprav in materiala so bile delovne skupine pocinkovalnica, votličarna in žičarna II (vse tri izmenje) nagrajene s po 1.500 din. Nagrado bodo koristili kolektivno in zato je bila nakazana na žiro račun osnovne organizacije sindikata TOZD Žičarna. A. S.

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

V PRIPRAVAH NA KONGRES NE SAMO O DOKUMENTIH

Ob razpravah o osnutkih in predlogih dokumentov za XI. kongres ZSMS so se mladi v občini Radovljica lotili predvsem lastne aktualne problematike, da bi na podlagi ocene svojega položaja in dela znotraj političnega sistema preverjali »prisotnost« kongresnih dokumentov. Dejstvo je, da je ustvarjalna razprava o programskih usmeritvah XI. kongresa ZSMS zaživela le v nekaterih OO ZSMS, veliko več pa so znali mladi povedati o svojih težavah in razmišljanjih, ki so bila vnešena v predloge sprememb in pripomb OK ZSMS na kongresne dokumente.

Tako na področnih konferencah kot na predsedstvu OK ZSMS in nazadnje na seji OK ZSMS Radovljica smo programske usmeritve »potrдили« za dober, predvsem pa perspektiven dokument, ki je sicer za poprečnega mladca težko razumljiv. Gre torej za način podajanja usmeritev, za vzporedne razlage in konkretizacijo nalog ZSMS, ki naj bi jih že »jutri« izvajali, pa so marsikje v dokumentu nakazane preveč široko, načelno in dolgoročno. Prav tako smo bili »presenečeni«, ko so OK ZSMS kljub burnim in »vplivnim« razpravam ostalih družbenopolitičnih organizacij v republiki ostale brez vsebinskih informacij, ki niso prodrle niti v sredstva javnega obveščanja. Tako smo dobili predlog usmeritev, kjer se ob spremembah in dopolnitvah ne ve, katera so plod razprav v organizacijah ZSMS in katere imajo svoj izvor »drugje«. Prav tako v občini nismo »nasledili« mnenjem, da so usmeritve plod skupine ljudi, ki niso nikdar delali na »terenu«, da so idejno v nasprotju s hotenji in interesi mlade generacije ter celo delavskega razreda. Take ocene so nastale v okoljih, kjer se nekateri branijo študijskega pristopa k problemom, kjer se delo mladinske organizacije banalizira in omejuje na manifestacije in tam, kjer se oportunistično izogiba odkritemu dialogu z nazadnjaki in reakcijo. Nazadnje ne moremo pristati, da bi v ZSMS teorijo prepustili drugim in se hkrati zgolj načelno pritoževali nad lastnimi težavami.

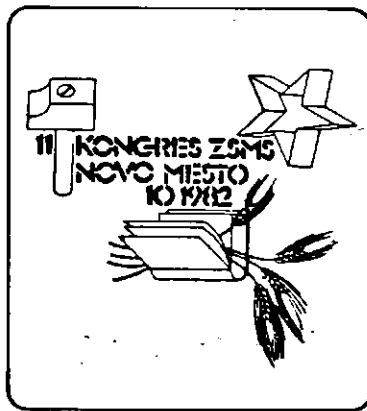
Vzporedno se je oblikoval predlog, da se ob »dolgoročnih« programskih usmeritvah izdela akcijski dogovor (resolucija), ki naj bi zgolj opredelil in vsem razumljivo opredelil temeljne naloge mladih organiziranih v ZSMS. OK ZSMS Radovljica je prav zato organizirala več akcij, ki naj bi vzporedno z razpravo o kongresnih dokumentih razgibale in usmerile delo organizacij ZSMS. Problemiški okrogli mizi o telesni kulturi in športu ter kulturi sta kljub slabi udeležbi dali nekaj smernic pri uveljavljanju mladih na omenjenih interesnih področjih (financiranje, množičnost, odločanja znotraj delegatskega sistema), posvet o revolucionarnih tradicijah je osvetlil problematiko dela v osnovnih šolah in urejanje dokumentacije lokalne zgodovine ter pristopa do obeleževanja pomembnejših zgodovinskih dogodkov (proslave, komemoracije).

Zaposlovanje, štipendiranje in stanovanjsko politiko smo po obravnavi v organih OK ZSMS prek delegatov izpostavili in nakazali rešitve v SIS, skupščini občine in drugih družbenopolitičnih organizacijah. Pri obravnavi osnutka aneksa k družbenemu planu razvoja občine smo bili edini, ki smo na sejo družbenopolitičnega zbora skupščine prišli s konkretnimi predlogi. V OO ZSMS, predvsem v združenem delu pa tudi na srednjih šolah, so predkongresne aktivnosti spodbudile vključevanje mladih v družbeno dogovarjanje in odločanje. Samouprava učencev in dijakov je bila rečena niti vseh razgovorov v konferenci mladih v vzgoji in izobraževanju in ob obiskih članov predsedstva OK ZSMS v šolah.

V pripombah na osnutek statuta ZSMS smo poudarili pomen in interes pionirjev za delo v ZSMS, načelo prostovoljnosti pri sprejemu v ZSMS, ki v tekstu ni konkretno opredeljeno, preobsežnost dolžnosti na področju zagotavljanja interesnega delovanja in povezovanja, problematiko mladinskega doma in neurejena razmerja financiranja. Splošno mnenje je bilo, da bi se statut moral skriti in napisati razumljiveje in da bi moral biti predvsem pri organizacijski strukturi bolj konkreten, saj v perspektivi lahko »povzroči« dezorganizacijo še posebej v OO ZSMS. V statutu se pogreša odgovornost nosilcev individualnih funkcij.

Razprava o predlogih dokumentov se nadaljuje in prav gotovo bodo v tednih do pričetka XI. kongresa »dorezele« še druge pripombe in predlogi. Ob tem, da smo v petih biltenih

OK ZSMS dobrega seznanili s končnimi besedili dosedanjih pripomb OO ZSMS, pričakujemo, da bo zadnji posvet vodstev OO ZSMS v sredini oktobra zaokrožil in strnil še marsikatero pomisleke in razmišljanja. Gre za to, da bi delegate dejansko oborožili z mnenji in interesi najširšega kroga mladih, le-te pa animirali za boljše delo, za mobilizacijo na tistih področjih, kjer mora mlada generacija nastopati odločno in argumentirano. Brane Grohar

»KDO PA SO DEKLETA MLADA...«

... puške imajo na ramah. Kdo pa so dekleta mlada, ali ni jih prav nič strah? To so Mira Mravlje, Draginja Hodža, Nevenka Kozelj in Liljana Miletič, šestnajstletne tekačice, ki so se tri tedne vojaško usposabljevale na Pokljuki. To usposabljanje je obvezno za vsa dekleta, ki so se po končani osnovni šoli zaposlile in tako nimajo predavanj iz obrambe in zaščite.

Liljana je bila še na dopustu, Draginja, Nevenka in Mira pa so strnile svoje vtise.

»Dan se je začel čisto po vojaško«, pravi Draginja, »z jutranjo telovadbo in pospravljanjem postelj. Po zajtrku smo imele pouk na terenu, po kosilu pa predavanja in športno dejavnost. Vsak dan je bilo obvezno čiščenje orožja in gledanje TV dnevnika. Spat smo hodile ob pol desetih zvečer in ni bilo nobenih problemov, saj smo bile zelo utrujene in smo kar padle v posteljo. V programu smo imele predavanja, streljanje, plazenje, spoznavanje orožja in podobno. Bilo mi je kar všeč, le hrana je bila bolj slaba, saj smo kar naprej jedli pasulj.

Družba pa je bila zelo dobra. Poleg Jeseničank so bile na usposabljanju še dekleta iz Kranja in Radovljice ter nekaj fantov iz Kamnika in Domžal. Skupaj smo pripravili kulturni program in se včasih poveselili na družabnih večerih. Tako smo skozi delo in zabavo navezali nove prijateljske stike.

»Odnos do usposabljanja in discipline«, je še dodala Draginja, »je bil zelo različen. Nekatera dekleta so

stvar vzela zares, nekatera pa ne. Vendar večjih problemov ni bilo. Nasplošje je tri tedne premalo, da bi bolje spoznale sistem vojskovanja, orožje in podobno. Tako smo se le na splošno seznanile z vojaškimi veščinami in orožjem.

»Poleg tega«, je dodala Nevenka, »smo imele tudi predavanja in praktične vaje iz prve pomoči. To je bilo še kar zanimivo, najbolj pa mi je bilo vseh streljanje s puško. Na koncu usposabljanja smo priredili celo tekmovanje v streljanju.

V začetku usposabljanja nismo vzele preveč zares, vendar smo se potem zresnile in tudi z disciplino ni bilo problemov. Usposabljanje je bilo dovolj naporno in smo osvojile tudi dovolj znanja, vendar je bilo to le preveč splošno.

»Jaz pa sem bila nekoliko razočarana«, pravi Mira. »Predavanj je bilo dovolj, celo nekoliko preveč. Predavatelji pa se niso dovolj zavzeli in niso znali vzbuditi našega zanimanja. Bolje bi bilo, ko bi imele več praktičnega dela in manj predavanj. Pa tudi več orožja bi lahko spoznali, ne pa samo puško M48. S komandanti smo se dobro razumeli, pa tudi z drugimi udeleženci smo se lepo ujeli. Mislim, da potrebujemo več znanja in več praktičnih vaj.

Tako so torej doživljale vojaško usposabljanje naša dekleta. Vsaka je to doživljala po svoje, vse pa mislijo, da niso prav nič slabše od fantov in da je to usposabljanje dovolj pomembno.

Liljana Kos

ZSMS V JESENIŠKI OBČINI

(nadaljevanje iz prej. števil)

V prejšnjih številkah smo že pisali o delu mladih na Jesenicah, v predlogu poročila OK ZSMS Jesenice pa je še nekaj dejavnosti, ki jih doslej še nismo predstavili, in sicer obveščanje in propaganda v ZSMS in druge.

V poročilu je še vedno, kot že nekajkrat dosedaj, rečeno, da mladi še ne znajo izkoristiti vseh virov informiranja mladih in ostalih o dejavnosti ZSMS, o propagandi pa boljše da sploh ne govorimo, ker je praktično ni, ali pa zelo malo. Vsekakor je formalni sprejem mladih v ZSMS še vedno dokaj neangajirana in skopa propaganda, ki ne spodbuja množičnega delovanja mladih.

Da je javnost sploh obveščena o dejavnosti ZSMS v jeseniški občini je prej zasluga profesionalnih novinarjev LRP Triglav kot pa mladih samih, čeprav manjši krog mladih redno in z veseljem sodeluje v oddaji »za mlade«. Nekaj se jih tudi potruji in objavlja članek na mladinski strani Zelezarja, vendar je to premalo. Informiranje v OO ZSMS je prav tako nezadovoljivo in referenti za informiranje v večini primerov svoje naloge ne poznajo.

Telesna kultura je dejavnost, kjer se združuje mnogo mladih, ki vsaj na tem področju organizirano preživljajo svoj prosti čas. Zal od vseh sprejetih sklepov o ureditvi kolektivnega članstva ni ostalo mnogo, saj še vedno ni koordinacije dela in sodelovanja med družbenimi organizacijami in društvi ter ZSMS. Aktivni ZSMS v teh organizacijah in športnih klubih se izgubljajo v reševanju vsakdanjih organizacijskih problemih, kot so zagotavljanje denarja in interesnih prostorov, kar je med drugim stvar vodstva teh organizacij, vse premalo pa se ukvarjajo s širšo družbeno in politično vzgojo mladih kot športnikov in obenem članov samoupravne socialistične družbe.

Komisija za kulturo pri OK ZSMS Jesenice je zadnje leto med najaktivnejšimi, kar je nedvomno zasluga dobre kadrovske sestave in navdušenosti mladih kulturnih de-

lavcev, ki tudi nekaj obetajo v bodočnosti. Mladi, pa verjetno tudi ostali, še vedno nismo zadovoljni z vse premajhnim kulturnim dogajanjem, ki je v večini primerov razdrobljeno in neorganizirano, z izjemno likovnega kluba DOLIK, ki razpolaga z nekaj skromnimi prostori. Interes za tovrstno dejavnost mladih pa je!

Komisije za mednarodne odnose in občinski center klubov OZN deluje na področju razvijanja bratstva in sodelovanja med narodi, na utrjevanju stališč miroljubne koeksistence, spoznavanja vloge združenih narodov v svetu in krepitve politike nevtrženosti. Neposredni stiki z našimi rojaki na Koroškem potekajo vse preveč kampanjsko in nekontinuirano. Delno zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, delno tudi zaradi težav, s katerimi se naši rojaki srečujejo pri vsakodnevnih uveljavljanjih narodnostnih pravic.

Te akcije potekajo neusklajeno tudi v občini, saj največkrat organizacije in društva nepovezano razvijajo sodelovanje z zamejstvom.

Sodelovanje med pobratnimi občinami (Trbovlje, Valjevo) je v zadnjem času zamrlo, vzrok pa lahko iščemo v pomanjkanju finančnih sredstev. Dobro pa se razvija to sodelovanje na področju prostovoljnega dela.

Sodelovanje z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami je še vedno nezadovoljivo in ZSMS vse prevečkrat ostaja na robu aktualnih dogajanj. Se vedno se dogaja, da se mladim ne prisluhne in se ob njihovih predlogih zamahne z roko: češ, kaj boš ti govoril; ko boš toliko naredil kot jaz, se pa oglasi ipd. ...

Družbenopolitične organizacije v osnovnih sredinah (TOZD KS), se v večini primerov zgolj formalno odzovejo mladinskim sestankom, ne znajo pa mladih pritegniti kot enakovredne sodelavce, katerim je treba od časa do časa tudi kaj pomagati, pojasniti. Spremeniti bomo morali ta odnos, če nečemo vzgojiti delavcev – samoupravljavcev, ki bi ob vsakem sestanku zamahnili z roko in rekli: »Kaj bi govoril, ko je že vse zmenjeno!«

N. J.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

OSNOVE ZDRAVSTVENE ZAŠČITE V SPLOŠNEM LJUDSKEM ODPORU

Pri uporabi bioloških sredstev je obseg širši. Bolezenske klice, virusi in toksini napadejo vse živo – človeka, živali in rastline. Poti raznašanja so voda, zrak, hrana. S tem umetno izzovemo različne epidemije nalezljivih obolenj. Zaščita je osnovana na kombinirani vakcinaciji, aeroprofilaksi in hemioprofilaksi. Torej vrsta postopkov, če smo le pravočasno ugotovili tudi vrsto nalezljivih obolenj.

Kemijska sredstva – vojni strupi predstavljajo izjemno težko nalogo za zdravstvene delavce. V morebitnih sovražnostih bi napadalec uporabljal vsa dosedaj znana sredstva poleg tega pa še psihološke strupe. Z njimi bi vnesel v naše vrste strah, duševno otopelost, psihične motnje.

Jedrsko-kemijska-biološka vojna bi se oblikovala po pomanjkanju hrane in vode, nastanitev ljudi bi bila pomanjkljiva – vse to bi vodilo k širjenju nalezljivih obolenj. Pomanjkanje zdravil in zdravstvenih strokovnjakov bi bila občutna.

Da bi dosegli vsaj minimum zaščitnih postopkov, bo potrebno zati celoten zdravstveni kader, mikrobiološke laboratorije in strokovne ekipe preventivno medicinskih ustanov.

Uporaba RBK orožja bi pogosto povzročila množičnih žrtev in fizičnih poškodb ljudi tudi psihološke motnje in strese ljudi.

Skrb za obolele in poškodovane temelji na vsestranskem angažiranju posameznika in družbene skupnosti. Vsak naj bi bil že danes dobro seznanjen z vsemi možnimi posledicami takšne vojne. Vsekakor bodo žrtve tudi med zdravniki in medicinskim kadrom in takrat bo moral vsak znati reševati sebe in svoje najbližje. Poznamo zgovoren primer iz Hirošime, ko je od 3000 zdravnikov preživelo samo 150. Zato je bilo tako strašno pomanjkanje prav teh strokovnjakov.

Poznavanje posledic in njihovo odpravljanje bo vsekakor najboljše osnova pri množičnem nujenju pomoči sebi in drugim.

MEDICINSKA TRIAŽA (transport) V VOJNI

Triaza je vsekakor najpomembnejša mera za doseganje polnega učinka zdravstvenih ustanov pri oskrbi poškodovanih in obolelih žrtev. Vrstni red transporta poškodovanih (obolelih) delimo v tri nujnostne stopnje:

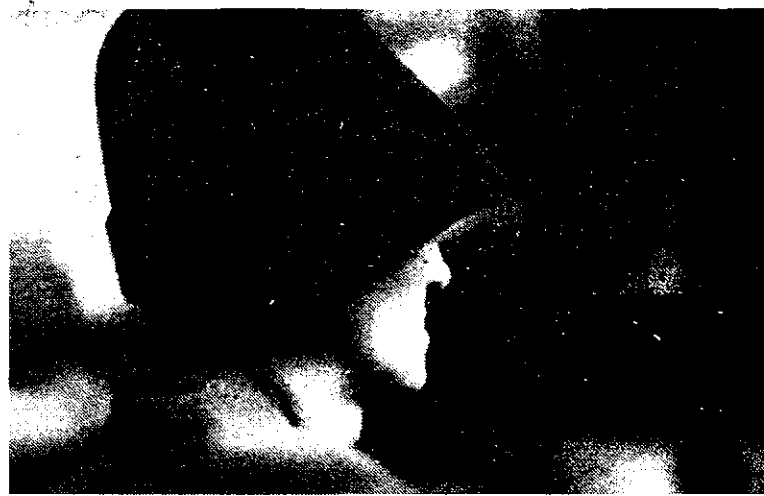
POŠKODBE

Prva nujnostna stopnja zajema: opekline dihalnih poti, zamašitev dihalnih poti, zaprti pnevmotoraks, poškodbe z vojnimi strupi, zunanje in notranje krvavitve, poškodbe glave, prsnega koša in trebuha, plinska gangrena, pretekle pretrge.

Druga nujnostna stopnja zajema: odprte kostne prelome, odprte poškodbe sklepov, zaprti prelomi kosta in sklepov, poškodbe mehkega tkiva, večje opekline (do 40 % telesne površine), težje očesne poškodbe, zaprte in odprte poškodbe glave in prsnega koša.

Tretja nujnostna stopnja zajema: lažje poškodbe mehkega tkiva, zmrzline, manjše opekline (do 10 % telesne površine).

(se nadaljuje)

Ali bo prebod uspel? (Foto B. Čušin, ml.)

ZAKAJ TAKO MAJHEN INTERES ZA SPOMINSKE POHODE?

V soboto, 18. avgusta, je bil organiziran že peti tradicionalni pohod pripadnikov JLA in mladih iz jeseniške in trzinjske občine po poteh karavanskih granicarjev in memorialni pohod D. Milovanovića. O samem pohodu smo že pisali, danes bi zapisali le nekaj misli, ki nas spremljajo pri organizaciji najrazličnejših manifestativnih akcij.

Komu so namenjeni ti pohodi? Vsekakor niso sami sebi namen, organizator jih zase tudi ne izvaja. Namenjeni so torej najširšemu krogu delovnih ljudi in občanov, zlasti pa mladim. Zakaj je, na primer, na tem pohodu bilo le okoli dvesto mladih? Kje je ostalih štiri tisoč mladih jeseniške občine? Tudi četrtina letih, zbranih na nekem pohodu, bi mnogo pomenila, vendar te četrtine ni. Zakaj?

Mladi niso bili obveščeni? Bili so, oziroma razpis pohoda so prejele vse OO ZSMS in tudi OOS v vseh delovnih sredinah. Kljub prosti soboti niso potreboval mnogo prstov, da si našel peščico starejših udeležencev pohoda. Srednješolci so na takih pohodih (z izjemo Pristave) prave bele vrane, češ da pohodi niso zanje, čeprav pravega razloga za to najbrž

ne bi mogli navesti. Gre predvsem za nezainteresiranost, lenobo in še za kaj.

Se bolj redko se na manifestativnih akcijah pojavljajo organizirane skupine učencev z učitelji ali mentorji, ki vse prevečkrat takšne akcije ocenjujejo kot nekaj nepotrebnega. Tak odnos hitro prehaja na učence. Akcijska šibkost se kaže tudi v osnovnih organizacijah sindikata, ki niso sposobne mobilizirati svojih članov za udeležbo in pohodov izkoristiti za razvijanje tovarištva, nesebičnosti in medsebojne pomoči, ki bi se potem lahko prenesla v delovno sredino in prispevala tudi k uresničevanju stabilizacijskih prizadevanj. Tako pa vse bolj postajamo stroji, ki nas skrbijo le lastno kolesje.

Prav lepo je bilo v soboto videti veliko skupino pionirjev – planincev, ki so pod vodstvom svojega neutrudljivega Valodija prispeli po dolgi, naporni poti do spomenika D. Milovanovića. Lepo je bilo videti skupino, recimo jim kar znanci, ki so redni udeleženci tega pohoda. Lepo je bilo videti skupino mladih, ki je izvajala kulturni program, ni pa bilo lepo videti vse preveč praznega prostora v Završnici!

N. J.

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD LIVARNA

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Livarna je imel svojo peto redno sejo 26. avgusta.

Brez pripomb so sprejeli dokumente za deseti kongres sindikatov, menijo le, da so to bolj smernice in da se bo moral sindikat še bolj poglobiti v svoje delo.

Pripravljajo se tudi na jesenski izlet, vendar se še ne morejo odločiti za smer izleta.

Zanimajo jih tudi reševanje zahtevka za priznanje beneficirane dobe. Meritve se niso bile upošteevane in jih bodo obravnavali še v Ljubljani.

Ne zdi se jim prav, da ves kolektiv ni bil seznanjen, da je nekaj sodelavcev bilo na zdravljenu na Češkem. Ali bi bilo preveč prisilcev, če bi imeli vsi člani kolektiva možnost prijave?

TOZD JEKLOVLEK

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Jeklovlek je na šesti seji, ki je bila 8. septembra, obravnaval dokumente za kongres sindikata.

Menijo, da bi moralo gospodarstvo biti bolj učinkovito, večja bi morala biti odgovornost, bolj smotrna in učinkovita delitev dela. Preveč imajo velikih investicij, premalo ali skoraj nič pa gledamo na standard delavca. Ocenjevanje dela bi moralo biti čim boljše, da bi delavec neposredno čutil odgovornost za uspešno gospodarjenje s sredstvi, s katerimi upravlja. Smotrno je treba povečati tudi izvoz.

Pogovor se je nanašal za zdravstvo, kulturo, šolstvo, izobraževanje, delegatska razmerja, ljudsko obrambo in družbeno samozasčito, na osebno in kolektivno odgovornost. Poudarjena je bila vloga krajevnih skupnosti. Kritično so ocenili tudi delovanje osnovne organizacije: premajhna zadolžitve članov za določene naloge, premalo samoiniciativnosti, slaba pripravljenost na sestanke itd.

Na predlog disciplinske komisije so podali mnenje za dva kršitelja delovne obveznosti.

Dvema sodelavcema so odobrili po 1.000 din socialne pomoči, za nakup permanentnih vstopnic za hokejske tekme pa bodo prispevali po 400 din za vstopnico.

DELOVNA SKUPNOST KO-FI

Na sedmi redni seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata delovne skupnosti za komercialno in finance, ki je bila 10. septembra, so najprej pregledali izvrševanje sklepov pete in šeste seje. Ugotovili so, da še niso dobili odgovorov na dve vprašanji, postavljeni na peti seji, glede materialnega poslovanja in koliko je že pripravljen katalog razvida del in nalog za njihovo delovno skupnost.

Ob obravnavi dokumentov za 10. kongres sindikata so opozorili, da predstavniki sindikata niso prisotni pri pomembnejših odločitvah v delovni skupnosti in da sindikat ni odigral tiste vloge, ki bi jo moral.

Sklicali bodo sestanek vseh predsednikov in njihovih namestnikov delegacij SIS s predstavniki sindikata, mladine in ZK, na katerem se bodo pogovorili o problemih delovanja delegacij SIS.

O delu športne komisije je poročal referent. Za permanentne vstopnice za hokej bodo prispevali 200 din.

Predlagali so novega predsednika delavskega sveta, njegovega na-

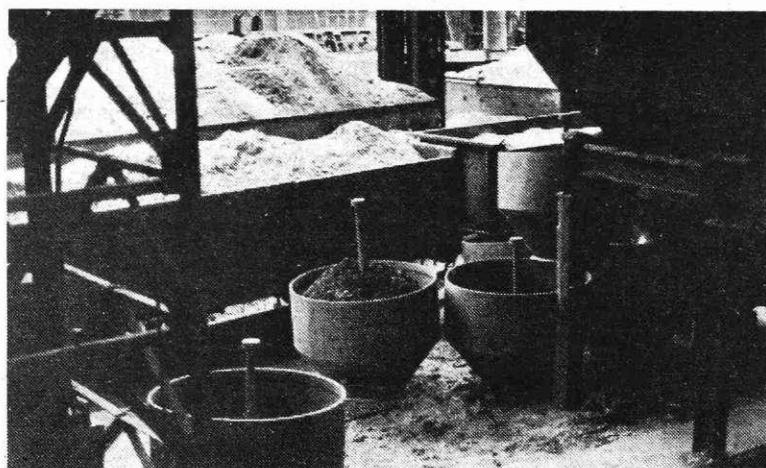
mestnika in novega delegata. Izvesti se mora postopek za nadomestne volitve. Pregledali so tudi prisotnost delegatov na sejah centralnega delavskega sveta. Ugotovili so, da je bil na vsaki seji prisoten najmanj en delegat, neopravičeno pa sta bila odsotna dva delegata po dvakrat, vendar zaradi službene odsotnosti in se tako nista mogla opravičiti.

Štirim sodelavcem so dodelili socialno pomoč. Ugotovili so, da bo pet sodelavcev praznovalo petdesetletnico življenja, sedem pa jih bo upokojenih, zato bodo morali zanje pripraviti darila.

Menijo, da bi morali biti informirani o poteku del mikroorganizacije komercialnega sektorja, saj bi moral pri tem sodelovati tudi predstavnik sindikata. Prav na tem primeru se vidi, da je prisotnost sindikata pri pomembnih odločitvah premajhna.

Obravnavali so vprašanje sodelavke iz oddelka za obračun osebnega dohodka glede halj za nove delavke in glede nadur, ker so vsak mesec vezani na ERC, ki so za delavke z majhnimi otroki problematične. Ali se ni bi dalo dela organizirati drugače?

Sodelavci iz oddelka prodaje pa imajo pripombe na delovne prostore, ki bi bili potrebni adaptacije in na higienski prostor, saj prihaja k njim mnogo zunanjih sodelavcev.

Vložek za plavž (Foto B. Čušin ml.)

TOZD VRATNI PODBOJI

Peta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Vratni podboji je bila v ponedeljek, 13. septembra.

Ob obravnavi kongresnih dokumentov menijo, da je premalo ovrednoteno delo v neposredni proizvodnji, vse več pa je administrativnega kadra. Zaradi stalnega poviševanja življenjskih stroškov je slabo vrednotenje dela v neposredni proizvodnji še bolj občutno.

Od oddelka za družbeni standard zahtevajo odgovor, kakaj njihovem sodelavcu ni bilo omogočeno okrevanje v toplicah.

Sklenili so, da bodo sodelavcem za izlet v Prago prispevali po 2.000 din, za izlet v Portorož pa po 1.300 din.

TOZD Jeklovlek

15. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V TOZD Jeklovlek je bila 10. septembra 15. redna seja delavskega sveta, ki jo je vodil predsednik Janez ŽIDAN. Najprej so pregledali sklepe 14. seje in ugotovili, da so realizirani, potem pa so obravnavali sanacijski program TOZD Jeklovlek in tekoče zadeve.

Delavski svet je obravnaval in potrdil program ukrepov za odpravo vzrokov izgube v TOZD Jeklovlek v prvem polletju;

1. Mesečno bo povečan operativni plan proizvodnje, predvsem vlečenih avtomatnih jeklih v dimenzijah nad 20 mm in valjanih termično obdelanih jeklih v kvaliteti St 52 V in Č 1590 NG. Zagotoviti je potrebno ustrezno količino kvalitetnega vložka, zaposliti manjkajoče delavce do plana 150 zaposlenih in priznati ustrezno stimulacijo za rast produktivnosti (dosežena produktivnost v letu 1981 je 86 kg/h/moza).

Odgovorni: poslovodni odbor, operativna priprava dela, nabava, prodaja, kadrovske sektor, računovodja, SEO - nagrajevanje, vodja TOZD.

2. Mesečno se mora izpolnjevati plan skupne proizvodnje, zlasti kvalitete strukture, ki je pomembna za rast dohodka in vrednosti.

Odgovorni: vodja proizvodnje, tehnolog, izmenski vodje in delovodje.

3. Prednostno se mora izpolnjevati plan izvoza s poudarkom na boljši kvaliteti naročil, da bi dosegli ustrezno višje izvozne cene.

Odgovorni: izvoz - OPP.

4. Zagotoviti je treba zadostno količino ustreznega vložka po kvalitetnem asortimentu za izpolnjevanje planskih obveznosti in naročil.

Odgovorni: OPP, prodaja, nabava, TOZD Valjarna žice in profilov.

5. Znižati je treba proizvodne stroške z varčevanjem in smotrno porabo repromateriala in energije.

Odgovorni: vodja TOZD, tehnolog, računovodja, vodja proizvodnje, izmenski vodja, delovodje in gospodar.

6. Na področju vzdrževanja je treba sprejeti ustrezne ukrepe za izboljšanje kvalitete vzdrževanja, zmanjševanje zastojev in stroškov vzdrževanja.

Odgovorni: gospodar TOZD, vzdrževalne TOZD.

7. S tehnološko disciplino se mora izboljšati kakovost proizvodnje, zmanjšati število reklamacij in stroški zaradi internih reklamacij v breme TOZD povzročitelja.

Odgovorni: tehnolog, izmenski vodje proizvodnje, računovodja, delovodje in OTK.

8. Delavski svet je trdno odločen za krepitev stabilizacijskih prizadevanj in dohodkovnih odnosov v Železarni, ki morajo pomeniti aktiviranje notranjih rezerv in odpravljanje slabosti, ki povzročajo povečanje stroškov in manjše rezultate dela.

Med tekočimi zadevami so obravnavali predlog SEO o spremembi normativ in sprejeli sklep, da se predlog odloži do naslednje seje, pred tem pa ga bo obravnaval odbor za gospodarstvo.

Če zaključku seje so ugotovili, da metodologijo planiranja v SOZD SZ še ni obravnaval odbor za gospodarstvo.

PREGLED SESTANKOV SAMOUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN

Teme s sestankov samoupravnih delovnih skupin, katerih zapisnike smo prejeli minuli teden, se v bistvu niso razlikovale od tistih, ki smo jih omenjali v zadnjem pregledu. SDS so razpravljale o proizvodni problematiki (vzroki in ukrepi za odpravo motenj v proizvodnji, sanacija ipd.) in o raznih sporazumih (med njimi sta bila dva: sporazum o ustanovitvi kulturne skupnosti SRS in sporazum o ustanovitvi občinske stanovanjske skupnosti, starejšega datuma) ter o osnutku pravilnika o ugotavljanju z delom pridobljenih delovnih zmožnosti. V TOZD Žebljarna so imele na dnevnem redu tudi »pobudo in zahtevo občinskega pravobranilca samoupravljanja«.

Glede na našo evidenco, po kateri spremljamo vse razprave o pomembnejših zadevah po samoupravnih (tudi sindikalnih) delovnih skupinah, pa se ob tem pregledu ne moremo izogniti vprašanju o organizaciji javne razprave o dokumentih za X. kongres ZSS po TOZD in delovnih skupnostih v Železarni. Po sklepu občinskega sindikalnega sveta naj bi se namreč zaključila dne 15. septembra, doslej (do 14. septembra) pa smo na CPSI prejeli le dva zapisnika SDS (SDS sekretariat in SDS oddelek splošne administracije), ki sta med drugim spregovorile tudi o bližnjem kongresu slovenskega sindikata. Ob tem se je treba tudi spomniti, da je kongres najvišji sindikalni organ, ki se sestane vsake štiri leta in ki tedaj sprejme oceno dela sindikalne organizacije za minulo obdobje, obenem pa sprejme tudi usmeritev za naslednje štiriletno obdobje. Ali to pomeni, da se bo javna razprava o kongresnih dokumentih pričela in zaključila v forumih sindikalne organizacije in da bo obšla širše članstvo?

Razprave o sporazumih ipd. v tem pregledu ne bomo posebej povzemali, ampak se bomo zadržali predvsem pri obratni in proizvodni problematiki.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS SM peči 1, 3 in 4, livna jama 1, 2, 3 in 4, elektropeči 2, 3 in 4, BBC peči, priprava vložka 3 ter predelava talilniških odpadkov. Večina je obravnavala tudi ukrepe za izboljšanje proizvodnje. SDS elektropeči 2 in BBC peči, na primer, navajata, da bi bilo treba izdelati devet sarž na dan, izboljšati vzdrževanje peči (vroča popravila, pa tudi mehansko in električno vzdrževanje), nabaviti boljše opremo za regulacijo elektropeči, več pozornosti nameniti prehodnim jamam, zmanjšati porabo elektrod, racionalneje koristiti energijo ipd. Pripominjajo, da njihovo delo precej ovira gradnja VOD naprave, da so težave z vložkom (slaba prva analiza), da je rena na elektropeči prelahka (zato morajo na elektropeči redno zakladati po tri ali celo štiri košare rene). O podobnem problemu poroča tudi zapisnik SDS elektropeči 4.

Iz TOZD ŽIČARNA smo prejeli zapisnike SDS žičarna II-1, II-2 in II-3, patentirnica 1, in 2 ter pocinkovalnica. SDS žičarna II-1 v zvezi s predlogom ukrepov za odpravo motenj v proizvodnji meni, da se večina vzrokov za motnje lahko odpravi »z izredno angažiranostjo vseh,

kar pa je najtežje doseči«. S prestavitvijo Elira strojev v previjalnice se SDS ne strinja, ker bi bila potem previjalnica preveč utesnjena (skladišče kartonov in koluti), pa tudi transport bi bil potem precej daljši. SDS žičarna II-2 meni, da se mora v predlog ukrepov vnesti tudi, da »prevzem novih votlic ni možen brez predhodne vrnitve rabljenih in obrabljenih votlic z evidenčnimi listki«. To pa zato, ker ugotavljajo, da je velikokrat moč najti votlice pod stroji in okrog strojev (zlasti ob menjavi emulzij na Herborn 9 in 11). Ob vseh ukrepih je treba navesti tudi konkretne zadolžitve po področjih. SDS patentirnica 1 v zvezi z ukrepi pripominja, da so glede velike fluktuacije v patentirnici stvari že dobro poznane. Delavci odhajajo predvsem zaradi težkih delovnih pogojev in zaradi nizkih osebnih dohodkov. Izbrati bi kazalo tudi boljše kader za ta dela. Delovna in tehnološka disciplina sta po svoje povezani tudi z veliko fluktuacijo in nizkimi osebnimi dohodki. Ugotavljajo, da je delovna in tehnološka disciplina boljše pri »starih« delavcih. V zvezi z načrtovano reorganizacijo dela v patentirnici delavci postavljajo več vprašanj: Kdo bo glavni delovodja in kdo skupinovodje? Ker se za skupinovodja postavlja kot pogoj, da bo moral delati tam, kjer bo kdo manjkal, jih zanima, kdo bo pripravljen sprejeti to delo. SDS patentirnica 2 meni, da je reorganizacija vodenja v patentirnici sprejemljiva, če bo koristila boljše delu. Kontrola delovnega procesa zato ne bi smela biti nič slabša. Vendar pa skupinovodja, po mnenju SDS, dela ne bo mogel v celoti nadzorovati, če bo pogosto zaposlen na liniji. SDS pocinkovalnica se s predlaganimi ukrepi strinja, še zlasti pa podpira pospešeno pripravo investicijskega programa za novo lužilnico. Menijo, da sedanja lužilnica (para) škoduje tako pocinkani žici kot tudi vsem napravam v lužilnici. Poskrbeti je treba tudi za zalogo rezervnih banj. Glede navijalcev na progi I predlagajo, naj bi se nanje narobile nove, za deset centimetrov daljše palice, kar bi omogočilo, da bi delali večje kolobarje, posebno za debelejšo žico. SDS predlaga, da bi se stimulacijski dodatek povečal: za prog II od sedanjega 0,08 % na 0,12 %, za prog I pa od 0,03 % na 0,05 %. Pravijo, da sedaj, čeprav obratujejo kontinuirano, z doseganjem norm ne dosežejo niti poprečja Žičarne.

Iz TOZD ELEKTRODE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, oplaševalnica 1, rezalnica 1, transport + skladiščenje in ognjevzdržni materiali. Med drugim so obravnavali tudi sanacijski program temeljne organizacije.

Iz TOZD ŽEBLJARNA smo prejeli zapisnik SDS vodstvo TOZD ter žebljarna 1. SDS sta med drugim obravnavali tudi pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja občine Jesenice za spremembo in dopolnitev samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah in obveznostih ter odgovornostih med temeljnimi organizacijami in delovnimi skupnostmi. SDS vodstvo TOZD meni, da so delavci v TOZD že dolgo opozarjali na te nepravilnosti, da pa se iz nerazumljivih razlogov ni ukrepalo. Zato to pobudo pozdravljajo in pričakujejo, da se bodo nepravilnosti čim hitreje rešile. Pobudo podpira tudi SDS žebljarna 1.

Sestanek SDS teška obdelava Javornik (TOZD STROJNE DELAVNICE) je bil sklican na pobudo petih članov SDS, in sicer zaradi vprašanja ogrevanja delavnice. Vendar so člani SDS sklenili razpravo o tej točki odložiti, ker je bil vodja TOZD službeno odsoten. Na prihodnji sestanek, na katerem se bodo pogovorili o ogrevanju delavnice, bodo povabili tudi odgovorne strokovnjake. Zaradi predolgega čakanja na malico v kantini so se odločili, da urnik za malico na dopoldanski dnini nekoliko spremenijo.

SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 (TOZD VZDRŽEVANJE) sta obravnavali že tudi predlog za najetje kredita za sofinanciranje RMK Zenica in zavzeli naslednje stališče: »Pri sedanjem finančnem stanju DO ne moremo najemati še novih kreditov. Ni garancije, da bomo surovine res dobili, saj smo vlagali tudi v Sisak in Smederevo, rezultatov pa ni. »S predlaganim sporazumom o sovlaganju v »Siliko« Gostivar so se strinjali s pomislekom, da je razlaga pomankljiva (vprašanje višine vlaganja ostalih porabnikov: Zenica, Sisak itd.).

SDS PIV-energija 3 (TOZD ENERGETIKA) se je v okviru predloga ukrepov za izboljšanje stanja v Železarni posvetila predvsem vprašanju varčevanja z energijo in delovne discipline. SDS meni, da bi se morali na ravni vodstev TOZD jasneje dogovoriti o varčevanju z energetskimi mediji: vodo, paro in komprimiranim zrakom. Pripombe so kritične. Pravijo, da še ni povsod urejeno toplovodno ogrevanje prostorov in tehnološko ogrevanje in se zato vrača najmanj 500 e/k kondenzata tlaka do 5 b in temperature precej nad 100 stopinj Celzija. Po njihovem mnenju je možno na Beli ta kondenzat, če se ga ne porabi za ogrevanje mazuta, uporabiti v novi kotlovnici za ogrevanje dodatne napajne vode ali izgorevalnega zraka. Vod kondenzata je že speljan, treba ga je samo vzdrževati in obnavljati. Po njihovi oceni so to mnoge tone mazuta, ki ga uničujemo s hladilcem kondenzata (ki pa ga sploh še ni, tako da se kondenzat kadi v zrak in uničuje izolacijo). Dalje omenja, da pečarji brezskrbno uporabljajo hladilno vodo, tako da je ob iztokih ravno tako hladna kot ob dovodu (posebno to velja za potisno peč bluming, pa tudi drugod). Predlagajo, naj se komprimiran zrak ne bi uporabljal za čiščenje raznih strojev, na primer, brusilnih strojev na površinski obdelavi. Sicer je res, tako pravijo, da se bolj poredko dogaja, da ima delavec stalno napeljan zrak zato, da mu izpihuje mizo, da mu ni treba čistiti stroja na koncu dne. Bolj pogosto se dogaja, da je treba vzdrževati višji tlak v omrežju zaradi slabega tesnenja pnevmatskih naprav. Tudi kisik se mnogokrat troši nesmotrno, tako da včasih piha na prosto, včasih ga pa primanjkuje. V zvezi z delovno disciplino ugotavljajo, da bi bilo treba preprečiti množično uhajanje z dela pred koncem dne ter da bi morali vsi člani kolektiva ravnati z materialom, kot da je njihova last. Tako pa raje nabavljamo nove ventile, kot da bi popravili stare, ki bi jih bilo treba samo zatesniti. Pa tudi razne dele demontiramo cevovodov, kot so kolena, lok, prirobnice, raje zavrzemo, čeprav so še uporabni ter nabavljamo nove.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE pa smo prejeli zapisnike SDS oddelek za zdravstveno in socialno varstvo, kadrovske sektor ter oddelek splošne administracije (kamor spadajo tudi čistilke). SDS kadrovske sektor je med drugim obravnavala (dne 1. septembra) tudi polletno poslovno poročilo, v zvezi s katerim med drugim ugotavljajo, da so smernice za izboljšanje stanja na področju kadrov pripravljene, da pa je treba sedaj tudi razmišljati, kako te smernice uresničiti (produktivno zaposlovanje!). SDS oddelek splošne administracije pa je — kot smo že omenili — po naši evidenci ena izmed dveh skupin, ki sta se v Železarni doslej seznanili z dokumenti za 10. kongres ZSS. Ob tem še to: po sklepu IO OOS te delovne skupnosti bi morala biti razprava po SDS o kongresnih dokumentih v delovni skupnosti izpeljana že pred tednom dni.

Center za proučevanje samoupravljanja ter informiranje — Božidar Lakota

LEK PROTI MALODUŠJU

V nedeljo, 19. septembra, je imel Franc Šetinc na Mrzlici na »Taboru ljudske fronte« revirskih občin in občine Žalec, ki je bil posvečen spominu na množična srečanja delavcev revirjev in Savinjske doline, zanimiv govor. Tako je med drugim dejal: »Ko sem pripravljal ta govor, me je znanec vprašal, če vem za zdravilo proti malodušju. Da, vem, sem odgovoril. Delo je najboljši lek.«

Ker je to iz celote njegovega govora iztrgan citat, na katerega bi se kaj lahko »obesil« kakšen omejen provincialni pridigar, ki že vse življenje ne dela drugega, kot da z oblastniških pozicij »skrbi za delavca« (beri: odloča in razpolaga z vrednostjo, ki jo delavec ustvarja), za njegov osebnostni in družbeni standard, za koristno nalaaganje vrednosti, ki jo ustvarja delavec, in začel iz svojega tapcirane stola delavcem gomoljasto trobentati, da je treba delati, delati, delati — se kaže ob tem vprašanju posebej zaustaviti. V istem demagoškem zanosu, s katerim je mogoče kdaj razpihaval veter v jadra življenja preko realnih možnosti, v pretirano rast skupne in splošne porabe, za koristnost neke naložbe, ki se je kasneje izkazala za nepremišljeno, bi na osnovi omenjenega, iz celote iztrganega citata, utegnil pozabiti, da temelj našega sistema predstavlja sporazumevanje in dogovarjanje med delavci, ki ustvarjajo vrednost. To je njihova neodtujljiva pravica.

Na nevarnost takšnega razumevanja iztrganega citata opozarjajo izkušnje. Nek sindikalni funkcionar, ki mu je prišel v roke zapisnik, v katerem je bilo omenjeno, da sem kritiziral pristop oziroma metodo dela pri organizaciji javne razprave v Železarni o dokumentih za bližnji sindikalni kongres, je ob koncu najinega bežnega pogovora o tem vprašanju prabil: »Jaz pa mislim, da je treba delati, delati in delati...« Preveč se mu je mudilo, da bi mu lahko pojasnil, kako bi moral sindikat v Železarni že v juniju, ko so bili objavljeni kongresni dokumenti za javno razpravo, organizirati delovne grupe, ki bi na osnovi kongresnih dokumentov po posameznih področjih (družbenoekonomski odnosi, samoupravljanje, stanovanjska politika itd.) pregledale, kakšno je stanje v naši železarni, ocenile, kaj smo v času od zadnjega kongresa sem napravili in kje se je zatikalo in zakaj, pripravile na osnovi tega gradivo o stanju v Železarni za sindikalne skupine, ki bi opozorile na pomanjkljivosti oziroma stvari, ki jih v gradivu oziroma v delu sindikata pogrešajo. Samo tako, ko bi bilo govora o konkretnih razmerah, v katerih delavec živi, o vlogi sindikata v teh konkretnih razmerah, ne pa na osnovi nekih stališč, ki opisujejo razmere v nekem abstraktnem poprečju za vso Slovenijo, bi se delavci lahko tvorno, ustvarjalno vključevali v razpravo. Tako bi sindikat lahko prišel do takšnih podatkov, s katerimi bi lahko zgrabil bika za roge in pripravil, za sestanke (katerih namen ni v tem, »da bi ljudem lahko po mili volji kradli čas«, kot zahteva Šetinc, »produktivne dogovore z jasnimi nalogami, konkretnimi nosilci in uspešnim nadzorom nad uresničevanjem dogovorjenega«.

No, mogoče je šlo v bežnem pogovoru s tem sindikalnim funkcionarjem za nesporazum, kar pa kljub temu še ne pomeni, da vprašanje ni vredno naše pozornosti. Ničkolikokrat je moč v javnosti slišati obzobje, večkrat pa jo v milejši obliki povzemajo tudi sredstva javnega obveščanja, češ da režijski delavci tako nič ne delajo in da bi jih bilo treba vse skupaj zjagati za stroje, potem pa bi se vsi skupaj imeli krasno. Kot da bi samo delo za strojem ustvarjalo vrednost in da bi bilo moč vse ostalo delo na področju poslovanja, prodaje, nabave, raziskovanja, organizacije dela itd. enostavno odmisli. Eno je, ali je režijski delavec preveč, koliko in kaj delajo, drugo pa je mnenje, da če nekdo dela v pisarni, da potem v življenju ni še nikoli nič naredil. Ob razčiščenju tega vprašanja se ne bi smeli zadovoljiti z nekimi posplošenimi ocenami, ki vnašajo nemir med ene in druge delavce, slabšajo odnose med enim in drugim, če že ne kar ustvarjajo med njimi neko prikrito konfliktno situacijo ter omogočajo pritiskne takse ali drugačne vrste. Treba je vedeti, da tudi Šetinc, ko sestavlja govor, ko hoče začrtati najbolj aktualno usmeritev neke akcije, dela.

Toda vrnimo se k začetku našega razmišljanja, k demagogu, ki bi v skrbi za delavca in za narodov blagor pozabil na osnove našega sistema (sporazumevanje in dogovarjanje) in se spremenil, češ, saj Šetinc pravi, da je »delo najboljši lek proti malodušju«, v plemenski primerek fevdalnega priganjača. Sedaj je situacija taka, da nima več pravice do osnovnih funkcij in človeških svoboščin: razmišljanja, sporazumevanja, spoznavanja, dogovarjanja, ker je treba delati, delati, delati... »jaz vem vse, kaj je treba storiti delati«. Kot da bi se iz nekih časov, ki jih nismo več vajeni, bližal strašljiv napev Klinerjeve

Rdeče kantate: »Moli, delaj in bodi ponižen.«

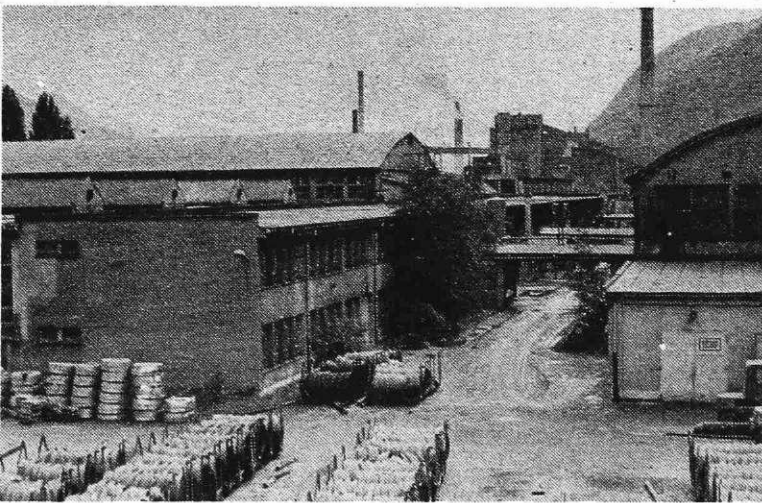
Takšno razmišljanje bi bilo nesprejemljivo: pomenilo bi ponovno uvedbo iz sužnjelastniške dobe znano razredno delitev dela na gospodarje, ki vedo ukazovati (čeprav tudi to funkcijo lahko prenesejo na svojega oskrbnika in se zadovoljijo s tem, da pobašajo presežno vrednost), kaj mora suženj (govoreče orodje) storiti. Res je tudi, da bi marsikateremu provincialnemu demagogu takšno razmišljanje kar ustrezalo. Ko bi se pojavila ideja, zamisel, alternativa, razmišljanje, drugačno od njegovega, bi sogovorniku postregel s preprosto, univerzalno resnico: kaj bi se sedaj še o tem pogovarjali, treba je delati. Skliceval bi se na Šetince in pri tem njegove besede dojemal v smislu nekega iz ne tako davne preteklosti znanega gesla (Arbeit macht frei), ki pa ga Šetinc seveda ni imel v mislih, saj je bil nekoč sam med izseljenci.

Tako razmišljajočega demagoga kaže zatorej opozoriti na sledečo misel iz resolucije 12. kongresa ZKJ: »To (opomba: mišljeno je odločno vključevanje v mednarodno delitev dela, boljše organiziranje, hitrejšo samoupravno združevanje dela in sredstev, bolj usklajevanje gospodarski položaj države...) zahteva tudi močnejšo idejno in politično akcijo, s katero je treba uveljaviti delo kot temelj materialnega in družbenega položaja človeka in kot temelj za boljše izkoriščanje razpoložljivih zmogljivosti, še posebno znanosti, možnosti za boljše organizacijo poslovanja, za večjo delovno storilnost in kvalitetnejšo in umnejšo proizvodnjo.«

Delo je torej temelj človekovega materialnega in družbenega položaja. Delati je treba. Danes zaradi težkih problemov v zvezi z likvidnostjo države bolj kot včeraj. Več moramo izvoziti, da bi lahko uvozili več reprodukcijskega materiala, opreme, da bi sploh lahko delali.

Toda ne moremo v isti sapi vpiti, kako je treba delati in se negospodarno obnašati. V isti sapi govoriti delavcu, da mora več in bolje delati, ko se društvo izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav, za katerega je bilo (oziroma za zvezo inženirjev in tehnikov) iz sklada skupne porabe Železarne namenjenih 12 starih milijonov din, pripravlja na šestdnevni izlet v Egipt, ko ob pomanjkanju sredstev za vzgojnoizobraževalne programe družba regresira kosila prosvetnim delavcem in njihovim svojcem, kot je pisalo v zadnji številki Železarja.

In: mar ni paradoks, če v sredstvih javnega obveščanja rohnimo, kako je treba omejiti vse vrste porabe in povsod polskati notranje rezerve in če obenem ugotavljamo (odbor za gospodarstvo pri DS Železarne dne 1. septembra), da smo izgubo v juliju povečali za 130 milijonov dinarjev, da marsikje manjka sredstev tudi za drobne investicije, hkrati pa dajemo mimo vseh programov (to, da imamo sredstva predvidena za določen namen, še ni program) in zahtev po spremembah programov razno raznim društvom, ki naj bi jih financirali skozi interesne skupnosti (za to jih imamo), še zmerom 600 tisočakov (sklep odbora za kadre in družbeni standard dne 7. septembra). Namesto enega mehanizma (SIS), v okviru katerega naj bi se skupaj dogovarjali in planirali, razpihujemo porabo, ne glede na težko gospodarsko situacijo, še skozi sklad skupne porabe, skozi sredstva »odbora za kadre in družbeni standard«, pa tudi skozi sredstva sindikata. Poleg tega pa so tu še razne usluge temeljnih organizacij, od podeljanja izdelkov za razne tombole, srečelove in druge potrebe društev, do izredno plačane odsotnosti.

Znotraj Železarne (Foto I. Kučina)

Tudi vso na tak način odtujeno vrednost bi lahko štel v režijo, ki jo je treba vgraditi v ceno in ki potem kot bumerang na tržišču tolče nazaj delavca kot potrošnika.

In prav gotovo je dolžnost delavca v takšnih primerih — pa čeprav se je še tako težko odreči navadi, da ne bi jemali iz vreče, za katero se je nekoč zdelo, da je brez dna — da za trenutek obriše potno čelo in se zamisli, zakaj nekateri delajo drugače, kot govorijo. To so vprašanja, ki glodajo. Zato jih ne more prevpiti še takšen vik in krik demagogov, ki govore eno (da je treba delati), delajo pa drugo (neodgovorno razsipavanje sredstva in moči). Verbalni vik in krik je odveč. Vsakemu družbeno potrebnemu delu je treba priznati njegovo ceno, razmejiti med delom in nedelom v forumih, službah, za strojem, omejiti razsipnost, živeti v okviru možnosti, ki so odvisne od dela.

O tem, kaj storiti, morajo odločiti delavci vseh vrst, posledice bodo namreč čutili sami. Juho bomo pojedli takšno, kakršno si bomo kuhali. Pri tem je popolnoma odveč, če kakšen priganjač vpije ali ne, da je treba delati ter si ob tem domišlja, da si bo na ta račun pripel kakšno kolajno. Pravi delavec je zadovoljen s svojim starim preprostim simbolom: prvomajskim rdečim nagelnom v gumbnici.

»Delo je najboljši lek proti malodušju«. Toda le delo, ki daje rezultate. Tisti, ki bi se rad zadovoljil s fevdalnim privilegijem priganjača, mora vedeti, kot pravi Šetinc neke v drugi polovici svojega govora, da so »rezultati pri spreminjanju stanja v gospodarstvu in družbi, torej pri krepitvi samoupravljanja, v izvozu, v večji produktivnosti dela, v varčevanju itd., edino merilo za vsako politično delo«. Merilo, ki bi ga lahko živi demagog seveda najraje preslišal. Glede stališča, da je »le po poti socialističnega načela delitve po delu — ne po poti nenehne prerazdelitve presežne vrednosti oziroma administrativne distribucije — mogoče priti do pravega gibalnega razvoja, napredka!« pa bi se najraje navedel gluhoga.

Čas in izkušnje za demagoga, ki govore eno, delajo pa drugo (tudi poljski primer), nam narekujejo skrajno mero previdnosti. Tradicija delavskih bojev in zgodovinsko izročilo nam lahko marsikaj povesta.

»Buržoazija se je proti fevdalcem, ki jih je podpiral kler, borila pod razvitim praporom svobodnega raziskovanja in ateizma. Ko je prišla na oblast, je spremenila način govora in obnašanja, danes pa hoče svojo ekonomsko in politično oblast nasloniti na religijo. V XV. in XVI. stoletju je veselo nadaljevala pogansko tradicijo in poveljevala radoživost in njene strasti, ki jih je krščanstvo prekinjalo. Danes, ko je preslaba dobrot in užitkov, oporeka učenjem svojih mislecev, Rebelaisa in Diderota, pridigujče mezdinim delavcem vzdržnost od vseh užitkov. Kapitalistična morala, bedna paradija krščanske morale, anatomizira (je preklela, izobčila) delavčevu radoživost; njen ideal je prisiliti delavca na skrajni minimum potreb, ukiniti vse njegove radosti in strasti in ga obsoditi na vlogo stroja, ki brez prestopka dela.«

Te besede, ki jih je leta 1883 napisal Paul Lafargue, odlični pamfletist in Marxov zet, v ječi Saint-Pélagie kot predgovor svojemu eseju »Pravica do lenobe«, v času za katerega so značilne pretresljive slike obubožanih delavskih predmestij, so v današnjem času, ko se je svetovna buržoazija zarotila proti nerazvitemu svetu, še vedno aktualne. Govore nam o tem, da dvoživ priganjač šele tedaj, ko v svojih rokah začuti brezmejno oblast, pokaže svojo pravo barvo. To pomeni, da se je treba nasloniti predvsem na lastne sile, tako posameznik kot TOZD, OZD, nacionalna in državna skupnost, kot asociacija svobodnih proizvajalcev, v kateri je svoboda vsakega posameznika omejena le z enako svobodo drugega. Božidar Lakota

ŽE NA ZAČETKU MANDATA NI DOVOLJ PRISOTNIH DELEGATOV NA SEJAH KONFERENC DELEGACIJ ZA SIS V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

od delegatskih odnosov in delegatske odgovornosti.

Vsekakor se osnovni problemi pojavljajo že v delovanju delegacij, to je v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Zato bi bilo potrebno že v teh sredinah več angažiranja vseh, ki so kakorkoli odgovorni za razvijanje delegatskih odnosov: od družbenopolitičnih organizacij (zlasti sindikata) do samoupravnih in poslovnih organov (delavski sveti in vodje temeljnih organizacij oziroma delovnih skupnosti). S tem prispevkom ne bomo prikazali tega stanja in vzrokov zanj, ampak le, kakšna je bila prisotnost delegatov na sejah konferenc delegacij za SIS kot možno osnovo za akcijo.

Najprej pogledimo nekaj osnovnih podatkov: v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih Železarne smo 11. marca letos izvolili kar 1561 članov vseh delegacij za skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti. V vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih imamo tako sedemčlanske delegacije za skupščine družbenopolitičnih skupnosti (zbor združenega dela) ter v večini po deset posebnih (sedemčlanskih) delegacij za skupščine SIS. Po dve združeni delegaciji imajo v temeljnih organizacijah Livarna, Želblarna in Profilarna, splošno delegacijo pa v Vratnih podbojih. Na ravni Železarne ustrezne delegacije iz vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti (razen seveda Monterja) tvorijo konferenco delegacij za skupščino vsake SIS zaradi oblikovanja skupnih stališč in delegiranja (desetih) delegatov na seje skupščin. Nosilci konferenc delegacij za posamezne SIS so:

- TOZD Strojne delavnice — SIS za vzgojo in izobraževanje,
- delovna skupnost za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje — SIS za zdravstvo,
- TOZD Livarna — SIS za kulturo,
- TOZD Remontne delavnice — SIS za raziskovalno dejavnost,
- delovna skupnost za ekonomiko, TKR in novogradnje — SIS za socialno skrbstvo,
- TOZD Družbena prehrana — SIS za otroško varstvo,
- TOZD Jeklarna — SIS za pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- TOZD Hladna valjarna Bela — SIS za zaposlovanje,
- TOZD Valjarna blumingštel — SIS za stanovanjsko gospodarstvo,
- TOZD Vzdrževanje — SIS za telesno kulturo.

PREGLAD PRISOTNOSTI NA KONFERencaH DELEGACIJ ZA SIS (1. polletje 1982)*

TOZD in DEL. SKUP.	SIS	izobraž.	zdrav.	kult.	raz. dej.	soč. skrb.	otr. var.	SPIZ	zapo.	stan. skup.	tel. kul.	skupaj
št. sej KD	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	19
Plavž	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	3
Jeklarna	2	2	1	0	3	2	0	1	0	2	12	21
Livarna	1	1	2	1	2	0	1	0	1	2	11	6
Valj. bl. štel	2	0	0	1	0	0	0	0	1	2	9	6
Valj. žice	2	1	1	2	0	2	1	0	0	0	9	6
Valj. deb. ploč.	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	6	15
HVB	1	2	1	2	2	2	1	1	1	2	11	12
HVJ	2	0	1	1	1	2	1	1	0	2	12	5
Žičarna	0	1	1	2	1	2	1	2	0	2	10	7
Profilarna	0	1	1	0	0	2	1	0	0	0	5	10
Vratni podboji	1	2	2	1	0	0	0	1	1	2	10	7
Jeklovlek	1	2	0	2	2	0	0	1	0	2	10	7
Elektrode	1	1	1	0	1	1	1	2	1	0	7	7
Želblarna	0	0	2	1	1	1	3	0	1	0	7	15
Strojne delav.	3	2	2	1	2	1	2	1	1	1	15	11
Remontne delav.	2	1	2	1	1	1	1	1	1	0	11	17
Vzdrževanje	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1	3	9
Energetika	1	1	0	2	1	0	2	1	0	1	9	12
Transport	2	1	2	1	2	0	2	1	0	1	12	14
Družbena preh.	2	2	2	0	1	3	2	1	1	1	14	14
DS KO-FI	2	1	1	1	2	1	2	1	1	2	14	17
DS KSI	2	3	1	1	2	2	2	2	1	3	17	16
DS EKTRN	2	2	0	2	3	2	2	3	1	3	16	
	31	27	26	25	27	25	27	21	12	28	249	

* upoštewane so bile tudi seje konferenc delegacij, ki so bile še v začetku julija, * na eni seji konference delegacij je bilo prisotnih več delegatov, kot je potrebno, zato tega v seštevku nismo upoštevali.

DELEGATI DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE O NJEGOVEM DELOVANJU

Delavski svet Železarne je samoupravni organ, ki opravlja delo in poslovanje Železarne. Iz te široke definicije niso razvidne naloge in področja delovanja delavskega sveta Železarne, ki pa jih natančno določa samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti v delovno organizacijo Železarna Jesenice. Naš namen ni, da bi ponavljali, kaj vse je v pristojnosti delovanja delavskega sveta in kaj ni. Predpostavko: z jasno razmejenim področjem delovanja v sporazumu ni »tehničnih« problemov delovanja, bo potrebno potrditi ali revidirati. S kratkim vprašalnikom smo dobili mnenja nekaterih delegatov delavskega sveta Železarne o problemih delovanja tega samoupravnega organa.

REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Sestavili smo vprašalnik z dvanajstimi vprašanji. Nanj je odgovorilo 27 delegatov, kar je relativno malo, saj je vseh delegatov v delavskem svetu 71. Večjega števila nismo mogli dobiti, ker je bil čas za pripravo analize izredno kratek in zaradi precejšnje odsotnosti delegatov (letni dopusti). Zaradi majhnega števila anketiranih bomo rezultate prikazali v absolutnih številih in ne v odstotkih ali s pomočjo kakšne zahtevnejše statistične metode. Skupno število je torej 27 in vsi odgovori bodo prikazani v odnosu na to število. Na nekatera vprašanja je bilo možnih več odgovorov, tako da je skupno število odgovorov lahko večje od 27.

Prvo vprašanje se nanaša na materiale za sejo. Največ, to je deset anketiranih meni, da materiale dobijo prepozno, osem delegatov pa, da je material napisan preveč komplicirano in strokovno. Nasploh se problem materiala pojavlja tudi v pripombah na druga vprašanja, ali pa v pripombah, ki so jih delegati napisali »izven« vprašalnika. Tako v zvezi z materialom zasledimo pripombe, da je gradivo, ki ga pripravljajo strokovne službe, slabo pripravljeno, pravne službe jih slabo obdelajo, CPSI večkrat ne naredi analize razprav in sklepov iz delavskih svetov TOZD in delovnih skupnosti, tako da so odločitve delavskega sveta Železarne v nasprotju s pripombami, ki so bile dane v TOZD in delovnih skupnostih. Menijo, da ni alternativnih predlogov strokovnih služb, da je za nekatere teme materiala premalo itd.

Problem materiala je resnično ena največjih ovir (to nam kaže že analiza izpred desetih let), saj delegati, ki snovi ne poznajo ali obvladajo, ne morejo slediti razpravi ali razpravljati in ne morejo kvalificirano odločiti; to lahko potrdimo tudi z ugodnim podatkom, da osem delegatov izjavlja, da material mnogo pripomore k razpravi in odločitvam.

Kvaliteta in kvantiteta razprave je torej v mnogočem odvisna od napisanega gradiva. Zadovoljstvo z razpravami je majhno; razprave (diskusije) so slabe, člani so pasivni; tako meni 17 delegatov; 12 pa jih pravi, da se oglašajo le redki »polklicni diskutanti«. Preslaba priprava (material!) delegatov, čisto strokovno preveč zahteven jezik in avtoritativni pristop in nastop strokovnjakov, utrujenost, ponavljanje tem, dolgotrajnost sej — vse to po mnenju delegatov vpliva na kvaliteto razprave. Večina delegatov je torej pasivnih. Neznajanje in strah pred javnim nastopom (lahko stalo zelo tesno povezana) blokirata človekovo voljo, da bi izrazil svoje stališče do nekega problema.

Problemi, o katerih se na sejah delavskega sveta Železarne najpogosteje razpravlja, so s področja poslovne problematike Železarne (21 odgovorov). Poslovna problematika je očitno najbolj zahtevno področje odločanja; saj se je za ta problem pri vprašanju o najtežjih odločitvah za delavski svet Železarne odločilo največ delegatov (tu število ne navajamo, ker so bili odgovori svobodni). Površinsko vzeto je to najbrž tematika, kjer imajo strokovnjaki veliko besedo; ekonomska politika je zahtevno in abstraktno področje, ki ga brez predznanja težko razumemo, posebej še, če se strokovnjak ne potruži kaj prida, da bi svoja izvajanja laikom napravil razumljivejša, kar je do določene meje prav gotovo izvedljivo. Seveda težo odločanju ne daje samo ta aspekt, ampak gre tudi za ustreznost neke ekonomske politike, posebno še v času gospodarske recesije in ekonomske krize.

Pri poslovnih politikah omenimo lahko še pripombo nekaterih delegatov, da so poročila o poslovnih rezultatih na sejah večkrat predolga, kar slabo vpliva na razpravo; drugi problem pa je večkratno obravnavanje istega gradiva (DS TOZD, DPO itd.).

Drugo pomembno področje pri težavnosti odločanja za delegate je kadrovska problematika. Imenovanja in izvolitve niso predhodno dovolj pripravljena, večkrat je bilo omenjeno nepravilno (nepristojno) sklepanje o imenovanju nekaterih delavcev, nekateri predlogi pri kadrovanju so »zaviti v kopreno kalkulačijo, za katere delegati ne vedo« in še nekaj drugih.

Strokovnost odločanja je prisotna tudi v naslednjem vprašanju. Delegati so s strokovno utemeljenostjo predlogov pretežno zadovoljni, saj jih 17 odgovarja pozitivno. Tu se lahko spomnimo na nezadovoljstvo s strokovnimi materiali in se lahko vprašamo, ali delegati dobro (slabo) strokovno utemeljenost cenijo po tem, da več (manj) razumejo?

Strokovno odločanje (vsaj razumevanje problematike) prav gotovo ni najmočnejša plat delegatskega odločanja na sejah delavskega sveta Železarne, zato se vsiljuje vprašanje o samo formalnem odločanju (pristajanju) o določenih predlogih. Ko smo delegate vprašali, kako je s formalnim odločanjem oziroma sklepanjem o stvareh, ko so odločitve bistvu že dane na drugih ravneh, se jih je večina (20) izrekla, da so odločitve dane na drugih ravneh.

Nasploh je bilo o sklepih delavskega sveta Železarne precej pripomb. Strokovne službe ne opozorijo na napačen način sprejemanja sklepov, predsednik poslovnega odbora ne zadrži napačno sprejetih sklepov, postopki sprejemanja posameznih sklepov niso razčiščeni, zato prihaja do sprejemanja nezakonitih sklepov, delavski svet sprejema sklepe, ki bi morali biti sprejeti drugje, posamezni člani poslovnega odbora predlagajo sklepe, ki niso v skladu z našimi internimi pravilniki ali zakonom in ne nazadnje slaba udeležba na sejah, zato je sklepčnost dostikrat vprašljiva in se sklepi sprejemajo tudi z navadno in ne z dvotretjinsko večino.

O odločanju govori še eno vprašanje, kjer naj bi delegati povedali, če se odločajo v skladu s svojim prepričanjem. Večina delegatov je izjavila, da nikoli, ali pa redkokdaj odločajo v nasprotju s svojim prepričanjem — obakrat po 12. To je lahko razveseljiv podatek in morda bi bilo tudi (ali celo predvsem) tukaj iskati orodje za boljše delo delavskega sveta Železarne. Čeprav po drugi strani lahko pomislimo na trdoglavost ali že prej omenjeno slabo razumevanje obravnavane problematike.

Ko smo spraševali, kdo najpogosteje razpravlja na sejah, ali delavci iz proizvodnje ali delavci iz skupnih služb in strokovnjaki, se je večina, to je 14 delegatov odločila, da oboji enako, kar je glede na dosedanje ugotovitve nekoliko presenetljivo. Slika se utegne nekoliko razjasniti, če dodamo, da so takoj na drugem mestu s 13 glasovi delavci iz skupnih služb in strokovnjaki; nihče (nič) od anketiranih ni trdil, da delavci iz proizvodnje pogosteje razpravljajo na sejah. Ali mar vsi enako? Verjetno je bilo to vprašanje zastavljeno slabo, kajti po našem mnenju tudi iz proizvodnje ne prihajajo nekvificirani in polkvificirani delavci, ampak delavci z večjo stopnjo izobrazbe in višjim položajem, kar je glede na zahtevnost funkcije razumljivo.

Vsi anketirani se molče strinjajo s trditvijo, da vodilni in strokovni delavci več razpravljajo. Zakaj? Problematika je obravnavana že drugje (19), slabo seznanjeni delegati (14), strah, da se ne bi z nastopom osmešili (5) itd. S tem v zvezi so bile izrečene še različne pripombe: premalo obravnavana problematika proizvodnje, administracija ima s seboj dovolj dela, vodilni in strokovni delavci so s problematiko bolje seznanjeni.

Večina delegatov meni, da so seje sklicane ravno prav pogosto (20), šest pa jih meni, da preveč poredko. Samo eden trdi, da prevečkrat, kar

je precej v nasprotju z že večkrat omenjenim (neopravičeni) absenizmom na sejah, predčasnim odhajanjem delegatov itd. Ker nismo zajeli niti polovice delegatov, je težko o tem trditi kaj določnejšega. Ali morda (tudi) v tem primeru delček vloge ne igra lažna morala ali sprejemljiveje rečeno: deklarativnost?

Vprašanje deklarativnosti se še toliko bolj izpostavlja danes v tako imenovanih pogojih zaostrenega gospodarjenja. Zato nas je tudi zanimalo, kako je z možnostjo odločanja delavskega sveta v teh pogojih: manjša, večja, enaka. Največ, 19 delegatov, je izjavilo, da je nespremenjena, pet jih trdi, da se je povečala, trije, da se je zmanjšala. Če je bila prej moč odločanja velika, je to dobro, če je bila slaba, je to slabo.

Blikovit premislek skozi navedeno problematiko nas žal usmeri bolj k slabemu kot dobremu delu. Ne bomo ponavljali prejšnjih rezultatov in ugotovitev; navedli bi samo misel delegata, ki jo je izrazil v 12. (zadnjem) vprašanju — kaj so razlogi, da se ne (če se ne) vključujete v debato: zaradi pasivnosti in nezainteresiranosti ostalih članov delavskega sveta večkrat nima smisla načenjati drugačnih razprav. Ali je to prava podoba?

Kaj bi bilo potrebno storiti?

1. Rešiti probleme gradiva:

- a) jasnost,
- b) jednatost,
- c) alternativnost,
- d) pošteno prikazati problem,
- e) pravočasnost.

To je v največji meri problem delegatov samih, kajti če ne bodo vztrajali, da je gradivo takšno, je težko od strokovnjakov zahtevati preprostejšo pisanje (ne v raziskavah in študijah, ampak v predstavitvi problema laikom). Tudi CPSI bi moral na tem področju več narediti.

2. Problem slabe razprave se delno navezuje na prvo točko. Drugo bi bilo nepodcenjevanje okorno izrečenih misli, ki so lahko dobre. Z neavtokratskim pristopom strokovnih in vodstvenih delavcev zmanjšati strah pred javnim nastopanjem.

3. Strokovno delo, ki ne bo dopuščalo manipulacij: Sklepi delavskih svetov TOZD se morajo upoštevati, delegati morajo prenašati sklepe na delavski svet Železarne. Ne na eni ne na drugi strani (ravni) se ne bi smelo odločati »na pamet«, kajti strokovnost dela se ne kaže samo v delu visokokvalificiranih specialistov, ampak tudi v zavzetem obravnavanju problematike. Poizkušati probleme osvetliti z več strani. Tak način dela bi bolj vplival na delovno zavest delegatov (in ne samo njih), kot pa pogosto prakticirano apeliranje na kritične trenutke, zavzetost za socialistično stvar, boj za dvig produktivnosti in podobne fraze, ki jih niti ne slišimo več. Ljudi je potrebno zainteresirati.

4. Bojevati bitko proti milijonom zakonov in samoupravnih predpisov. Ni čudno, če na sejah popravljajo odločitve s prejšnjih sej, ker niso v skladu s tem in tem zakonom ali sporazumom. Kdo se lahko sploh še znajde v poplavi predpisov? Če se že ne da vplivati na širšo družbo, bi morda lahko vsaj v železarni Jesenice uskladili vse akte in po možnosti nekatere združili. Nehati se slepiti, da bo s sprejetjem 100 novih členov in predpisov stanje urejeno. Nasprotno: kaže, da z vse večjim številom raznih predpisov nered narašča.

5. Več besed DELU, ne v njegovem mitološkem (politikantskem) pomenu, ampak ceniti in oceniti dobro opravljeno delo. Vsak, tudi najbolj zakonit politik, se lahko meša v katerikoli področje človekovega (železarskega) ravnanja, posebno še v ekonomske sfere, čeprav o tem nima pojma in samo papagajsko ponavlja, kar je bil nekje slišal. Red bomo vzpostavili, če bo imel vsak jasno določeno področje dela.

Franc TREVEN

Globinske peči v hladni valjarni na Jesenicah (Foto S. Kokalj)

IZVOZ IN UVOZ GORENJSKEGA GOSPODARSTVA V SEDMIM MESECIH 1982

(Nadaljevanje s 1. strani)

uvoza dosežen 48,5%. Od skupnega uvoza je bilo uvoženo le 9,3 milijona dolarjev opreme oziroma 6,4%.

Na konvertibilno področje je bilo izvoženo 64,7% skupnega izvoza oziroma 125 milijonov dolarjev, kar je za 12,9% več kot v enakem obdobju lani. Močno se je zmanjšal uvoz s konvertibilnega področja (za 20,9%), kar je povzročilo, da se je pokritje uvoza povečalo od lanskih 79,9% na 113,9%. Letni plan izvoza na konvertibilno področje je bil dosežen 48,3% uvoza pa 45,5%, kar je precej pod dinamiko, seveda pa je to deloma razumljivo, ker je že nekaj let izvoz močnejši v zadnjih mesecih leta. Zmanjšanje konvertibilnega uvoza oziroma neizpolnitev plana je povzročalo precejšnje motnje v preskrbi proizvodnje.

Porast konvertibilnega izvoza je najmočnejši v občini Jesenice, kjer se je izvoz več kot podvojil, v Kranju je večji za 15,1%, v Trzinu za 5,4%, medtem ko je v Radovljici in Škofji Loki manjši za 1% oziroma za 1,4%.

Da bi imeli pregled, katere delovne organizacije so največ prispevale k povečanju konvertibilnega izvoza, naj navedemo tiste, ki so ga povečale nad 20%. To so: Železarna Jesenice (za 112%), Gorenjska oblačila Jesenice (45,6%), Izolirka Jesenice (12,7%), LGO Jesenice (33%), HP Gorenjska (64%), Kompas Kranjska gora (39,5%), Iskra Telekomatika (68,6%), Iskra ERO (31,8%), Tekstilindus (50,5%), IBI (48,9%), KŽK (5,4%), Triglav (34,1%), Gorenjska oblačila (95%), Gorenjski tisk (2,4%), Alpetour — Kmetijska mehanizacija (56,6%), Aerodrom Brnik (91,2%), Iskra Otoče (54%), KTP (5,3%), Vezenice (2,6%), Sukno (47%), Uko (65%), Alpina (103%), Alpes (57%), Gorenjska predilnica (40,5%), Alpetour (89%), Triglav Trzin (73,7%), Trio Trzin (32,3%), ROG Cevarna (88,6%), GG Trzin (99,6%).

Zmanjšanje konvertibilnega izvoza so v sedmih mesecih v odnosu na lansko obdobje izkazale naslednje OZD: Iskra Blejska Dobrava, LIP Mojstrana, Ikos Kranj, Iskra Kibernetika, Eksoterm, Veriga Lesce, Elan, Gradis LIO, Iskra Reteče in Železniki, LTH, Jelovica, Kladivar,

Odeja, Kroj, Sešir, Termika in TOKOS Trzin.

Ugodno dinamiko imajo tudi devizni prilivi in odlivi s konvertibilnega področja. Tako so bili devizni prilivi na Gorenjskem večji za 21%, odlivi pa manjši za 1% in so bili tudi manjši od prilivov. Zmanjšali so se tudi odlivi za odplačila za 35%, njihov obseg pa znaša komaj 9% ustvarjenih deviznih prilivov. Po občinah so se devizni prilivi najbolj povečali na Jesenicah (indeks 233) in Škofji Loki (152%), v Kranju so večji za 14%, medtem ko so v Radovljici manjši za 9%, v Trzinu pa za 35%. Devizni odlivi so bili večji kot lani v sedmih mesecih le na Jesenicah (za 12%), v ostalih občinah pa so manjši od 2–6%. Devizni odlivi za odplačilo kreditov najbolj bremenijo gospodarstvo občine Jesenice, kjer predstavljajo skoraj 50% deviznih prilivov, v Kranju okrog 7%, v Radovljici 5%, Škofji Loki 1,5 in v Trzinu 0,5%.

Glavna problematika na področju izvoza in uvoza je predvsem:

- nizek delež razpolaganja z ustvarjenim deviznim prilivom in še vedno nerešeno vprašanje diferenciacije;
- neznani pogoji poslovanja na področju izvoza in uvoza v naslednjem letu;
- majhen uvoz opreme in zaradi tega zastoj v modernizaciji; na Gorenjskem je bilo v sedmih mesecih uvoženo le za 10,3 milijona dolarjev opreme, brez RUZV pa 9,1 milijona dolarjev;
- zadrževanje plačil v tujino v poslovnih bankah in zaradi tega motnje v preskrbi z uvoženim materialom;
- zastoj oziroma neizvajanje združevanja deviz po samoupravnih sporazumih na osnovi 67. in 83. člena zakona o deviznem poslovanju;
- zmanjševanje stanja naročil za izvoz pri nekaterih močnejših izvoznikih (lesna, elektrodelovalna industrija);
- odlašanje odločitev glede dodatnih stimulacij izvoznikom;
- dodatne obremenitve za tečajne razlike za devizne kredite, za katere je bilo pogodbeno določeno dinarsko vračanje.

R. K.

DEVIZNI PRILIVI IN ODLIVI — KONVERTIBILNI PO OBČINAH V RAZDOBJU JANUAR — JULIJ 1982

v 000 din

Občina	Devizni priliv	Indeks 82/81	Devizni odliv	Indeks 82/81	Odplačila kreditov	Indeks 82/81
Jesenice	580.005	253	661.446	112	214.950	68
Kranj	1.837.640	114	1.862.541	98	124.251	70
Radovljica	458.445	91	403.607	98	20.353	34
Škofja Loka	1.020.967	152	621.245	94	16.183	55
Trzin	267.619	65	216.006	98	1.113	112
GORENJSKA (v 000 \$)	4.164.677 (99.633)	121	3.764.845 (90.068)	99	376.850 (9.015)	65

v 000 dolarjih
1 dolar = 41,80 din

IZVOZ IN UVOZ GOSPODARSTVA GORENJSKIH OBČIN V OBDOBJU JANUAR — JULIJ 1982

Občina	Izvoz	Uvoz	Pokritje %	Indeks 82/81		Izvršitev plana		Uvoz opreme	
				Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
Jesenice	21.114	27.760	76,1	137,0	85,6	51,7	41,7	306	
Kranj	88.764	64.741	137,1	118,7	82,4	52,0	46,5	3.721	
Radovljica	28.791	13.761	209,0	109,0	110,0	50,7	48,7	1.728	
Škofja Loka	43.600	31.534	171,3	94,3	75,8	46,9	46,3	3.131	
Trzin	13.976	7.354	190,0	105,5	90,6	52,3	52,9	452	
Skupaj Gorenjska	196.245	145.150	135,2	109,6	83,8	51,2	48,5	9.339	

KONVERTIBILNI IZVOZ IN UVOZ GOSPODARSTVA GORENJSKIH OBČIN V OBDOBJU JANUAR — JULIJ 1982

Občina	Izvoz	Uvoz	Pokritje %	Indeks 82/81		Izvršitev plana		Delež konvert. izvoza	
				Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	1981	1982
Jesenice	14.935	16.294	91,3	202,4	64,7	55,5	41,2	47,7	70,5
Kranj	53.229	55.741	95,5	115,1	81,0	51,4	46,0	61,9	60,0
Radovljica	20.666	11.485	180,0	99,0	113,0	44,7	49,4	78,8	71,8
Škofja Loka	27.217	21.210	127,7	98,6	71,8	41,7	45,5	63,3	66,2
Trzin	9.377	5.329	175,5	105,4	98,0	53,8	49,9	67,1	66,9
Gorenjska skupaj	125.424	110.059	113,9	112,9	79,1	48,3	45,5	62,0	64,7

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

SPOMINJAMO SE LETA 1952 KOT GA JE ZABELEŽIL ŽELEZAR

JANUAR 1952

BORIS KIDRIČ MED NAMI

9. januarja je jeseniško železarno obiskal predsednik Gospodarskega sveta, minister FLRJ Boris Kidrič, ki sta ga spremljala Franc Leskošek, predsednik sveta za industrijo in Miha Marinko, predsednik vlade LRS. Boris Kidrič je kolektiv Železarne razložil novi gospodarski in finančni sistem in bodoče naloge delovnega kolektiva, upravnega odbora in delavskega sveta: »Bistvena vloga gospodarskega sistema, ki ga sedaj uvajamo in družbenega plana, kakršen je predlagan za leto 1952, je v tem, da se samostojne pravice delavskih svetov in upravnih odborov povečajo in njihovo delo utrdi do tiste mere, ki je danes že mogoča. To pomeni, da delavski svet in upravni odbor postaneta tako v imenu socialistične skupnosti kot v imenu delavskega kolektiva dejanski gospodar in upravljalca podjetja.

Bistvo te delavske samouprave je v tem, da sta odsej, ko postajata delavski svet in upravni odbor v še večji meri upravljalca podjetja, plačni fond in možnost lastnih investicij v še večji meri odvisna od tega, koliko bo delovni kolektiv dejansko ustvaril.

HOKEJ NA LEDU LAHKO POSTANE NAJPRILJUBLJENEJŠI LJUDSKI ŠPORT

Jesenice imajo vse pogoje, da se hokej na ledu razvije do take višine, da bo v resnici postal naš domači ljudski šport. Tudi zanimanje zanj s strani publike je veliko in ga dosegajo le še nogomet. Posebno razveseljivo pa je dejstvo, da obstoje kar tri moštva, nevšečtviši se vse ostale članke sekcije od skoraj cicibanov preko pionirjev do članov, tako da lahko govorimo o resnični masovnosti.

Poleg zelo ugodne zime je k razmahu hokeja doprinesla veliko tudi kvaliteta in uspehi sekcije na posameznih tekmovanjih. Prvo moštvo je postalo resen konkurent Ljubljani in nič čudnega bi ne bilo, če se središče slovenskega hokeja ustali na Jesenicah, kjer so tudi vremenski pogoji ugodnejši. Velika pridobitev je tudi veliko in moderno opremljene drsališče, za kar gre posebna zahvala prav upravi Železarne, ki je z materialom in delovno silo podprla zgraditev drsališča. Našim le manjka trdnega sistema igre, povezanosti in taktike. Vse to sicer nadoknadimo s požrtvovalnostjo in borbenostjo, toda s tem le še ne odpravimo slučajnosti in same sreče pri igri. Upajmo, da bosta velika volja in izpopolnjena tehnika osigurala moštvo vstop v državno ligo.

FEBRUAR 1952

**SNEG — POVZROČITELJ
TEŽKE NESREČE**

Ogromne množine snega, kakršne komaj pomnijo najstarejši ljudje, so v petek, 15. februarja 1952, povzročile v naši tovarni težko nesrečo. Pet minut po polnoči se je vdrla streha v rudarni obrat plavža in skupno s snegom pokopala pod seboj več delavcev.

Poklicni gasilci, ki so bili po predlogu direktorja že od prejšnjega večera v pripravljenosti, so takoj prihiteli na pomoč. Pomagali so jim še prostovoljni gasilci in 50 delavcev iz obratov. Zaradi padanja posameznih visečih delov konstrukcije je bilo reševanje zelo oteženo.

Reševanje je trajalo tri ure in petnajst minut. Ponesrečenec je prvo pomoč nudil dr. Milan Čeh. Rešili so šest delavcev z lažjimi poškodbami, od katerih se eden zdravi v bolnišnici, vsi ostali pa doma. Štirje delavci so pravočasno odskočili in ostali ne poškodovani. Pri izvrševanju svoje delovne dolžnosti so skupno smrt pod ruševinami našli trije sodelavci: **Stefan BALAŠKO, Jože MELIN in Jože MRGAN.**

Smrtno ponesrečeni sodelavci so bili položeni na mrtvaški omar v mali dvorani sindikalnega doma. Ob krstah smo jim zadnjo čast izkazali s častno stražo, za katero so se na pol ure menjavali po štirje sodelavci iz vseh obratov. Slovesen in lep pogreb, kakršnega Jesenice še niso videli, je bil poslednja in ganljiva oddolžitev trem vestnim in tragično preminulim sodelavcem naše tovarne.

Slava padlim borcem dela!

DRUŽBENI PLAN

Družbeni plan, ki je postavljen na osnovi lanskega računa in uspehov, bo od nas zahteval dobro gospodarjenje. Z zavestno in dobro organizirano splošno štednjo predvsem osnovnih surovin in s tem s poboljšanjem izplena v vseh obratih bomo lahko prihranili velike denarne vstopke.

Ena takih važnih surovin je koks. V naši državi šele gradimo prve velike in moderne koksarne, ki bodo pri-

čele obratovati prihodnje leto. Odvisni smo še od uvoza, kar nas stane velika devizna sredstva. Če pa prihranimo en sam procent od celotne letne potrošnje koks, ki znaša nekaj nad 100.000 ton, prihranimo več kot 13 milijonov din.

Tovariši, tudi od tebe je odvisno, da v lastnem interesu in v interesu socialistične skupnosti zastaviš vse sile za varčevanje in uresničitev tega prihranka.

MAREC 1952 KAJ SI ŽE PRISPEVAL, TOVARIŠ, K TEKMOVANJU V DELAVSKEM UPRAVLJANJU?

Na razpis republiškega sveta Zvez sindikatov Slovenije je tudi naš kolektiv, kot največji v Sloveniji, sprejel tekmovanje v upravljanju podjetja. To tekmovanje zajema:

- izpolnjevanje družbenega plana,
- čuvanje in pravilno izvajanje gospodarske in delavske zakonodaje,
- odkrivanje notranjih rezerv,
- izpolnjevanje družbenih nalog delavskega sveta in sindikalne organizacije.

Vsakemu posamezniku so dane široke možnosti, da po svojih močeh prispeva k boljšemu upravljanju našega kolektiva. K tekmovanju lahko doprinese velik delež s štednjo surovin in potrošnega materiala, s pravilnim ravnanjem s stroji in orodjem in z delovno disciplino, ki se kaže v polni izrabi delovnega časa.

Člani kolektiva naj s svojimi predlogi za boljši način dela izrabljajo vse notranje rezerve in dvigajo storilnost. Referat za racionalizacijo in novatorstvo naj bo zasut s predlogi! Prav posebno pa moramo gledati na kvaliteto naših izdelkov, ker le s kvaliteto bomo mogli ustvarjati naš družbeni plan.

Upravljanje kolektiva ni lahka stvar. Toda jeseniški kovinar in železar ga bo doumel in zastavil zanj vse sile, kar je že dokazal pri sprejemanju družbenega plana po obratih. Kot proizvajalci in neposredni upravljalci svoje imovine se moramo detajlno seznanjati z vsemi političnimi in gospodarskimi problemi.

Uspehe moramo doseči, če se bo vsak član kolektiva zavedal odgovornosti, ki jih nalaga upravljanje po delovnem kolektivu. Do izraza naj pride sposobnost vsakega posameznika in vsestransko sodelovanje in pomoč med sindikalno organizacijo in delavskim svetom.

USPEŠNO DELO NOVATORJEV IN RACIONALIZATORJEV

Delavski razred ima v socialistični, brezrazredni družbi vso pravico, da po lastnih sposobnostih in znanju

rešuje vse pereče probleme in nakuže poboljšanje in uspešnejše delovne postopke, ki naj koristijo napredku in zdravi rasti industrializacije in elektrifikacije naše socialistične države.

Pregled predloženih predlogov:

Leto	Predloženih predlogov	Izvedenih predlogov	Denarno nagrajenih
1945	49	31	20
1946	202	113	69
1947	152	96	70
1948	145	107	83
1949	162	108	82
1950	116	52	51
1951	86	66	45
Skupaj	912	573	420

Naši novatorji bi potrebovali v bodoče malo več pomoči pri grupnih vodjih in obratovodjih, ki bi morali s tehničnimi asistenti in delovodji nakazovati vse možnosti poboljšanja v obratovanju. Vsekakor pričakujejo ti novatorji in racionalizatorji izdatnega razumevanja in pomoči od strani Ljudske tehnike in Društva inženirjev in tehnikov, katerih velika naloga in obveznost je stalno in neutrudno višati tehnično znanje in nivo našega delavca. Prepričani smo, da bodo v bodoče naši strokovni delavci še povečali svojo delavnost in iniciativnost, da bodo dobili izdatno pomoč pri sindikalnih referentih za napredek proizvodnje, pri upravnem odboru in delavskem svetu ter tehničnem sektorju v Železar- ni, tako da se jim bo nudila vsa možnost uspešne izvedbe njihovih zamisli v korist ljudske skupnosti, pospešenega napredka in zdrave rasti naše industrije.

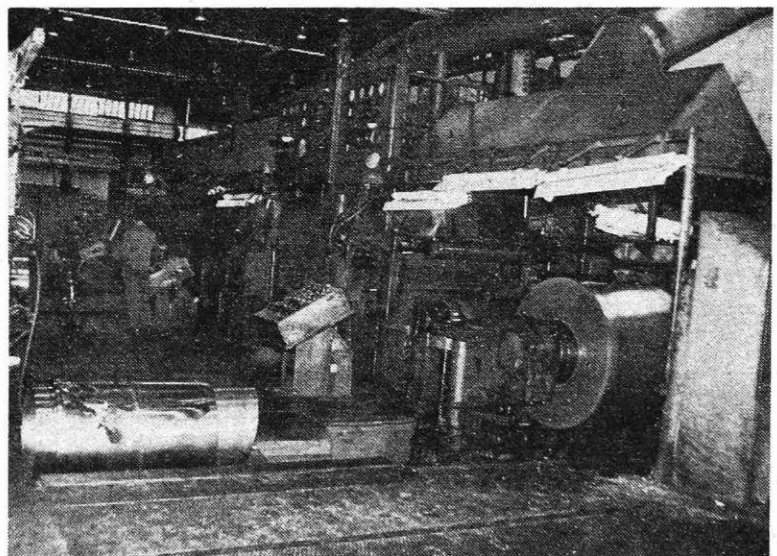
LEP USPEH SKUD »TONE ČUFAR«

Nedavno je bila prirejena v dvorani fiskulturnega doma na Jesenicah prva glasbena revija Sindikalno kulturno umetniškega društva Tone Čufar, na kateri so nastopale vse glasbene sekcije društva: godba na pihala, moški pevski zbor, mladinski mešani pevski zbor, harmonikaški zbor in zabavni orkester. Revija je bila zelo dobro pripravljena in predstavlja eno najkvalitetnejših tovrstnih prireditev na Jesenicah. Prvič po osvoboditvi je bila dvorana razprodana. To dokazuje, da imajo jeseniški delavci še vedno interes do koncertnih prireditev, čeprav smo nad tem zadnja leta že obupavali.

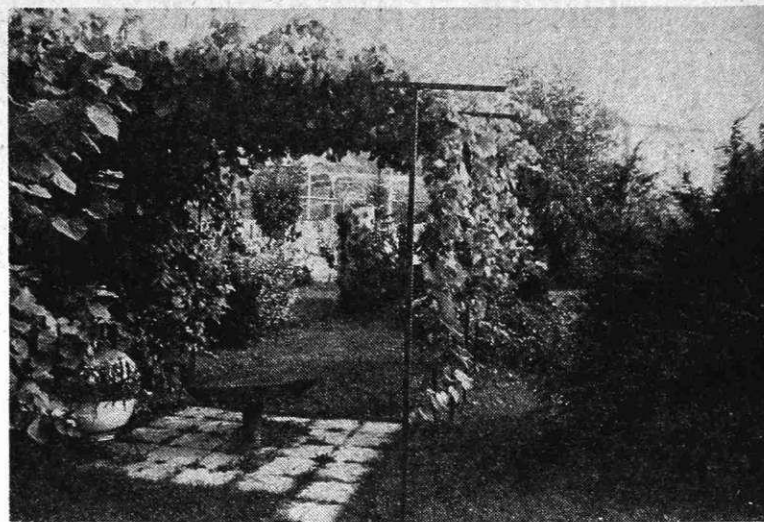
Najboljše točke revije je ob ponovitvi 9. marca snemal Radio Slovenija na magnetofonski trak in s tem priznal kvaliteto revije.

Skladišče žice (Foto I. Ključina)

Sendžimir ogródje v valjarni Bela (Foto S. Kokalj)

Zelenje ob vratarnici na Beli (Foto S. Kokalj)

ODGOVORNOST SAMOUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN

SAMOUPRAVNE DELOVNE SKUPINE V LUČI ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU IN ZAKONA O DELOVNIH RAZMERIJH

»Da bi dosegli čim ugodnejše rezultate pri opravljanju skupnih nalog in dela v temeljni organizaciji, lahko delavci v skladu z značajem delovnega procesa in delovnimi pogoji, upoštevajoč znanstvene metode in sodobne dosežke, organizirajo delo po delovnih enotah, delovnih ali proizvodnih oddelkih, izmenah in drugih oblikah opravljanja dela.«

Izhajajoč iz prvega dela tega člena (zakon o združenem delu, člen 183) zakon obravnava delovne skupine in druge navedene oblike kot ustrezne enote za opravljanje dela, ne določa jim pa, kot navaja drug del tega zakona, pravic, odgovornosti in obveznosti, ker te delavci uresničujejo, po zakonu, v okviru celotne temeljne organizacije. Delavci lahko na zborih teh delovnih enot, skupin odločajo o samo določenih samoupravnih pravicah, dolžnostih in odgovornostih, ki jih določa samoupravni splošni akt temeljne organizacije (470. in 471. člen zakona o združenem delu).

»Hkrati morejo biti takšne enote pomemben demokratičen konstitutivni faktor v demokratičnem samoupravnem organiziranju temeljne organizacije združenega dela in vplivu delavcev na številne odločitve njenih organov. Mislim, da bi temeljne organizacije v tem smislu morale prenašati na takšne delovne enote ali delovne skupine in podobne organizacije dela tudi določene pravice in dolžnosti, ki bodo omogočale delavcem, da bodo povečali vpliv tako na pogoje lastnega dela na mestih, kjer delajo, kakor tudi na notranje odnose v temeljni organizaciji združenega dela sploh« (Edvard Kardelj, Svo- bodno združeno delo).

Glede na oceno o tem, da so samoupravne delovne skupine v Železar- ni že tista oblika, v kateri delavci uresničujejo največ samoupravnih pravic, da imajo pomembno informatorsko in komunikacijsko vlogo, ki jo rešuje pove- zava preko delegatov v delavskem svetu in glede na to, da pomeni delovna skupina tisto enoto, s katero se posameznik najbolj identificira, lahko reče- mo, da dejanski pomen samoupravnih delovnih skupin koraka celo pred že- ljenim (normativnim). V tem pogledu so določila zakona o združenem delu o pravicah in dolžnostih delovnih skupin zelo toga, vsekakor pa skromna.

Nekoliko natančneje kot 183. člen zakona o združenem delu določa za- kon o delovnih razmerjih tiste odločitve, ki bi jih lahko sprejele delovne sku- pine. Člen 57 pravi: »Delavci v delovni enoti lahko odločajo na zboru delavcev te enote o delitvi sredstev za osebne dohodke, o uporabi sredstev za skupno porabo, ki jih ustvarjajo s skupnim delom, o razporejanju delovnega časa, letnem planu dopustov, o varstvenih ukrepih in normativih in o posameznih samoupravnih pravicah, obveznostih in odgovornostih, določenih v samo- upravnem splošnem aktu o delovnih razmerjih temeljne organizacije.

Delavci v delovni enoti ne morejo odločati o sklepanju in prenehanju de- lovne skupine, o razporejanju delavcev izven te enote, o ugotavljanju od- govornosti in izrekanju ukrepov zaradi kršitev delovne obveznosti ali drugih kršitev delovne discipline.«

Zdi se, da glede na strukturiranost posameznikovega dela v materialni proizvodnji obstajata dva načina samoupravljanja. To je samoupravljanje ob delu in samoupravljanje izven dela. Nekatera fizična ponavljalna dela, ki jih opravljajo posamezni delavci kot poklic, izključujejo možnost samo- upravljanja ob delu. To so dela, ki po svoji tehnično izvedbeni plati ne za- htevajo od delavca popolnoma nobene samostojne odločitve. Če hoče ta de- lavec biti samoupravljalcev, mora za to svojo pravico delovni proces prekiniti, da bo odločal, vendar predmet njegovih samostojnih odločitev največkrat sploh ni več v povezavi z njegovim delom. Z odločanjem se tedaj povezuje bolj abstraktno kot konkretno.

O podrejenosti delovne funkcije delovnih skupin v odnosu do njene sa- moupravne — informatorske vloge priča tudi normativna opredelitev njene- ga delovanja. Samoupravna delovna skupina deluje samo kot sestanek, in si- cer največkrat samo tedaj, ko so po zakonu obvezne predhodne razprave. Proizvodni sestanki kot dogovori o konkretnem delu spadajo med neosnov- ne, poljubne oblike delovanja samoupravnih delovnih skupin. V skladu s tem seveda ni natančneje določena vsebina in način odločitev, ki jih ima de- lovna skupina, ko se sestaja kot proizvodni sestanek. V bistvu tako ni pojas- njeno, kako in če lahko samoupravna delovna skupina, razen z neposredno izvajalskim delom, vpliva na materialno osnovo v delovni organizaciji še ka- ko drugače, s spreminjanjem organiziranosti dela, s spremembo tehnološke opremljenosti, če skupina ugotovi, da bi katerikoli od teh elementov vplival na boljšo kvaliteto in produktivnost dela.

Papirji o tem molčijo. Razdvojenost samoupravne in delovne funkcije delovnih skupin je problematična še bolj, ko ugotavljamo praktično komple- mentarno povezanost delovne in samoupravne funkcije delovnih skupin. Ko- likor bolj je delo deljeno, neustvarjalno in samo po sebi brez samostojnih umskih komponent, toliko manj je tisti, ki to delo opravlja, informiran, v skladu s tem pa ima manjše možnosti odločanja. Bolj celovito delo zahteva širši profil delavca in hkrati s tem večjo sprejemljivost informacij in mož- nost odločanja. Ta povezava je navidez zelo poenostavljena in subjektivna. V resnici ne moremo iz individualnih karakteristik posameznih članov v delov- nih skupinah kot so poklic, izobrazba, spol, narodnost in podobno sklepati na neko njim določeno stopnjo informiranosti, ne da bi se poglobili v naravo in strukturiranost dela, ki ga posamezni člani v delovnem procesu opravljajo. Nedvomno pa hierarhično razdeljeno delo, ki na svojem dnu združuje de- lo nekvalificiranih oziroma polkvalificiranih specialistov, po zahtevnosti in drugih objektivnih pogojih dela ne zahteva komunikativnih sposobnosti de- lavca in jih v tem smislu niti ne more razvijati. To potrjuje tudi podatek, da višji hierarhični položaj skupine (priprava proizvodnje, razvoj, planiranje, vodstvo) kaže povezovalo z višjo stopnjo informiranosti. (Raziskava samo- upravne delovne skupine, 1972.) Z isto verjetnostjo lahko tudi trdimo, da se višja stopnja v hierarhiji združuje z več možnostmi samoupravnega odloča- nja. S tem ugotavljamo nasprotje med družbenim načinom proizvodnje, ki še vedno zahteva nerazvitega in neizobraženega delavca ter ga z določeno organizacijo dela tudi reproducira in med samoupravljanjem, ki se zdru- žuje z vsestransko razvitim delavcem.

Razdvojenost samoupravne od delovne vloge delovne skupine je spre- menila samoupravno delovno skupino v glasovalni aparat in forum informi- ranja o predmetih odločanja, ki so po zakonu obvezni. Hkrati ko je delovna funkcija delovne skupine na normativni ravni zanemarljiva na račun njene samoupravne-informatorske, je njena moč omejena na predpisano (kot sta pokazala odlomka iz obeh zakonov — so predmeti odločanja vnaprej defi- nirani) količino pa tudi kvaliteto. Tudi ni mogoče, razen v manj logičnih misel- nih eksperimentih, pripisovati delovni skupini odgovornost za dobro ali sla- bo delo, ker je tako ali drugačno, v svoji tehnološki organizacijski zasnovi za delovno skupino nedotakljivo, morda stvar zgodovinske ali pa še žive zamisli drugih.

PRIHODNI TOREK SEJA SKUPŠČINE OBČINSKE SKUPNOSTI ZA ZAPOSLOVANJE JESENICE

V torek, 28. septembra, se bo ob 12.30 začela (v sejni sobi samoupravne stanovanjske skupnosti) tretja seja skupščine občinske skupnosti za zaposlovanje Jesenice. DAN PRED TEM BO OB 13. URI TUDI SEJA KONFERENCE DELEGACIJ V ŽELEZARNI (V KLUBSKI SOBI RESTAVRACIJE ŽELEZARNE). Delegacije so prejele v obravnavo naslednje gradivo:

- zaposlenost in zaposlovanje v 1. polletju 1982,
- značilnosti sezonskega zaposlovanja na Gorenjskem,
- akcijski program za pripravo načrtov za zaposlovanje za leto 1983,
- poročilo o sklepih in stališčih glede štipendiranja ter
- gradivo ustrezne strokovne službe za tretjo sejo skupščine Zveze skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije.

Najprej še razveseljiva novica. Prejšnje seje skupščine se je udeležilo vseh deset delegatov, ki jih je delegirala konferenca delegacij v Železarni, skupščina pa je seveda upoštevala pripombe naše konference delegacij.

Polletno poročilo o zaposlenosti in zaposlovanju na Gorenjskem sistematično prikazuje podatke iz vseh petih gorenjskih občin in regije kot celote o zaposlenosti, brezposelnosti ter o potrebah po delavcih, o novozaposlenih delavcih ter o zasedenosti novih prostih delovnih mest. Strokovna služba skupnosti za zaposlovanje pripravlja krajša mesečna poročila. V teh poročilih je prikazana povezanost več kazalcev zaposlovanja in zaposlenosti. Spremljanje zaposlovanja in zaposlenosti ter še zlasti nezaposlenosti je v sedanjem zaostrenem gospodarskem položaju še bolj pomembno kot sicer. Le če bomo sproti spremljali gibanja nezaposlenosti, bomo lahko pravočasno in pravilno reagirali ob morebitnem povečanju nezaposlenosti, še bolj pa bo, če bomo pravočasno poiskali možnosti za zmanjšanje nezaposlenosti.

Konec junija je bilo v naši občini 14.732 delavcev. Zaposlenost se je glede na december lani znižala za 0,8 % oziroma 126 delavcev, če pa primerjamo poprečno polletne rezultate še z istim obdobjem lani, se je povečala za 0,6 %. Nihanja zapo-

slenih po področjih dejavnosti niso velika, izstopa pa zasebni sektor. 30. junija letos je bilo prijavljenih 134 iskalcev zaposlitve (to predstavlja 0,9 % brezposelnih v občini), poprečno število iskalcev zaposlitve v prvem polletju pa je bilo višje (165 oz. 1,11 % stopnja brezposelnosti). Med njimi še vedno prevladujejo nepričleni in priučen delavci, vendar jih je vedno manj, medtem ko je takih z večjo strokovno usposobljenostjo vedno več. Zaposlitev iščejo večinoma mladi (do 25 let starosti), precej jih je brez vsake predhodne zaposlitve, čakajo pa na zaposlitev manj kot pol leta. Če upoštevamo še tiste, ki so si z delom za določen čas pridobili do dve leti delovne dobe, je teh kar dobra polovica ter večinoma brez vsake strokovne usposobljenosti (to seveda otežuje zaposlitev). Iz gradiva ni razvidno, koliko imamo v naši občini težje zaposljivih oseb, saj je zanje treba drugače ukrepati.

Iz podatkov potreb po delavcih je razvidno, da je bilo v letošnjem letu za 2,2 % manj potrebe kot lani v istem obdobju ter da so organizacije združenega dela iskale predvsem delavce brez posebne usposobljenosti (priučene in nepriučene). Zato je tudi prišlo precej delavcev iz drugih republik z zelo slabo strokovno usposobljenostjo. (V občini je bilo odprtih 137 novih del in nalog, več kot polovica pa je takih, da ni potrebna strokovna usposobljenost).

Iz analize značilnosti sezonskega zaposlovanja na Gorenjskem je razvidno, da je sezonsko zaposlovanje na Gorenjskem, gledano dolgoročneje, v upadanju in nima velike pomena. Decembra lani je znašal delež potreb po sezonah od vseh zaposlenih le 0,80 % (na Jesenicah 0,7 %). Potrebe po sezonskih delavcih predstavljajo v vseh letnih potrebah za letos 13,5 %. Sezonskega zaposlovanja je na Gorenjskem največ v gostinstvu, pa tudi v

industriji in gradbeništvu (v železarni potrebuje letos TOZD Družbena prehrana 32 sezonskih delavcev - po podatkih iz te analize). Analizo zaključujejo ugotovitve in predlogi ukrepov za zniževanje sezonskega zaposlovanja. Dopolnjena je še s stališči organizacij združenega dela, ki opravljajo predvsem dejavnost sezonskega značaja, o prednostih, pomanjkljivostih in značilnostih sezonskega zaposlovanja (področje gozdarstva, vodnega gospodarstva, prometa ter gostinstva in turizma). Menimo, da sezonskega zaposlovanja ne bo možno v celoti odpraviti tudi zaradi izrazi-

tega značaja dela, pa tudi zaradi ekonomskih rezultatov.

Predlog akcijskega programa za pripravo načrtov zaposlovanja za prihodnje leto določa roke in nosilce nalog pri pripravi letnih načrtov zaposlovanja v organizacijah združenega dela (pri načrtih zaposlovanja je treba doseči čim večjo skladnost med planirano politiko zaposlovanja v združenem delu ter resolucijskimi cilji družbeno razvojne politike občine in republike za prihodnje leto). Razprava o ustreznih samoupravnih aktih naj bi tekla po predlogu tega programa decembra letos.

Iz poročila o sklepih in stališčih glede štipendiranja povzamemo le informacijo o štipendijah Titovega sklada SR Slovenije. V jeseniški občini so bile razpisane tri štipendije za mlade delavce, prijavil pa se je le eden, ter dve štipendiji za otroke delavcev, prijavili pa so se trije.

H gradivo za tretjo sejo skupščine Zveze skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije je pripravila mnenje oziroma predlog pripomb za obravnavo na občinski skupščini strokovna služba občinskih skupnosti za zaposlovanje Gorenjske. Pohvalno in zgledno!

Nada Dejak

PRIHODNI TEDEN TUDI SEJA SKUPŠČINE KULTURNE SKUPNOSTI

Prihodni četrtek, 30. septembra, se bo ob 13. uri sestala skupščina Kulturne skupnosti Jesenice v salonu restavracije Kazina na tretji seji. Poleg potrjevanja zapisnika zadnje seje in pregleda poročila o izvrševanju sklepov, bodo delegati obeh zborov obravnavali in sklepali še o naslednjih vprašanjih:

- Predlog valorizacije dogovorjenega programa kulturne skupnosti za leto 1982, ki temelji na optimistični oceni rasti dohodka jeseniškega gospodarstva do konca letošnjega leta v višini 30 %, ki sta jo predložila izvršni svet in komite za planiranje Skupščine občine Jesenice. Odbor za načrtovanje in odbor za svobodno menjavo dela kulturne skupnosti menita, da je predlagana valorizacija programov skupne porabe za leto 1982 nujna in utemeljena, vendar predlagata skupščini, da se z dejansko valorizacijo počaka, oziroma zadrži do devetmesečnih obračunov.

Po tem predlogu se dogovorjeni program Kulturne skupnosti Jesenice za leto 1982, ovrednoten v višini 12.866.000 din, valorizira na 13.414 tisoč din, oziroma za 548.000 din ali 4,26 %.

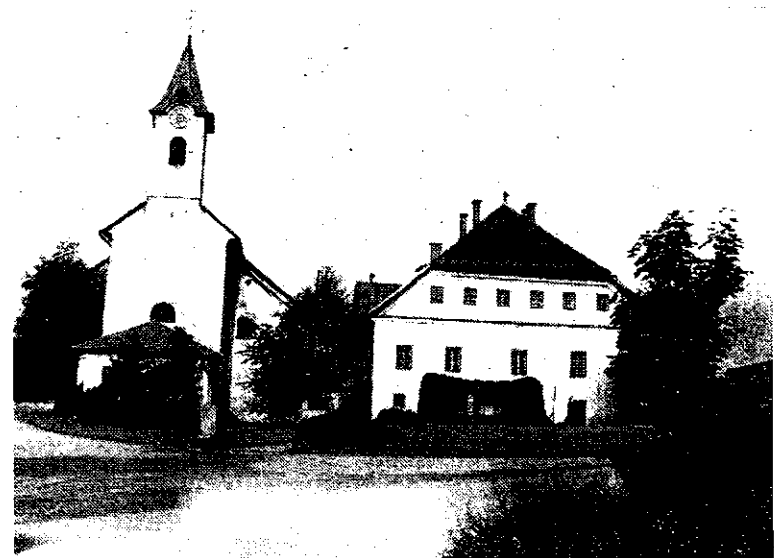
Ob tem naj omenimo, da se približno za enak odstotek valorizirajo tudi sredstva za izobraževalno skupnost, telesnokulturno skupnost, skupnost socialnega skrbstva in skupnost za zaposlovanje, medtem ko se sredstva za skupnost otroškega varstva in zdravstveno skupnost ne valorizirajo.

- Ugotavljanje presežkov kulturne skupnosti za prvih šest oziroma osem mesecev letošnjega leta: Iz predloženega poročila je razvidno, da je kulturna skupnost imela v prvem polletju presežek

izvirnih prihodkov v višini 504.173 din, medtem ko po osmih mesecih izkazuje 133.588 din primanjkljaja.

- Osnutek sprememb in dopolnitve družbenega plana občine Jesenice za obdobje 1981 do 1985 s poudarkom na družbenih

dejavnostih: Po dosedanjem planu je bila za programe družbenih dejavnosti v občini načrtovana realna stopnja rasti 2,8 %, v enaki višini tudi za kulturo. Po predlaganem osnutku naj bi zaradi nižje rasti družbenega proizvoda, dohodka itd. znašala realna rast celotne skupne porabe NIC, za kulturo pa minus 0,2 %. Odbor za načrtovanje pri kulturni skupnosti meni, da bi morala biti realna rast za kulturo načrtovana vsaj s pozitivno ničlo, ker je

Tehnični muzej Železarne (Foto S. Kokalj)

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

SVETOVNA ZALOGA IN PORABA LEGIRNIH KOVIN

Izdelava jekla brez nekaterih legirnih kovin ni mogoča. To še posebno velja za jekla kvalitetnejših vrst, ki so bolj ali manj legirana z različnimi kovinami.

Geološko gledano ni vzroka, da bi bili zaskrbljeni zaradi pomanjkanja teh kovin. Znanje in verjetne rezerve so namreč zelo velike. Ker je mogoče vsebnost kovine v rudi samo oceniti, so možne precejšnje razlike pri ocenjevanju njihovih količin. Vendar lahko trdimo, da so njihove zaloge zaenkrat zadostne. Problemi bodo lahko nastali zaradi vedno manjše vsebnosti posameznih kovin v rudah in ker postaja dostopnost rudišč vedno težja in s tem tudi izkoriščanje dražje.

Zanimivi so podatki o svetovnih zalogah, njihovi zemljepisni razporedjenosti in o porabi nekaterih, za izdelavo jekla pomembnih legirnih kovin, ki jih navajamo v nadaljevanju.

NIKELJ

Svetovne zaloge niklja cenijo na okoli 55 milijonov ton kovine v rudah, ki vsebujejo v poprečju več kot odstotek niklja. Če bi upoštevali tudi rude z vsebnostjo okoli 1 % niklja, so svetovne zaloge še za 100 milijonov ton večje.

Svetovna proizvodnja rafiniranega niklja je dosegla leta 1980 757.700 ton in leta 1981 okoli 668.000 ton. Podrobnosti o svetovni proizvodnji in zalogah niklja so razvidne iz razpredelnice.

Država/področje	Proizvodnja ton	Zanesljive in verjetne zaloge ton	Zanesljive in verjetne zaloge %
ZDA	40.800	2.449.440	4,5
Kanada	105.900	7.801.920	14,4
Nova Kaledonija	28.000	13.608.000	25,1
Ostali zahodni svet	305.600	19.958.400	36,7
Kuba	17.700	3.084.480	5,7
Ostale soc. države	169.700	7.348.320	13,6
SKUPAJ	667.700	54.250.560	100,0

Največ niklja porabijo države zahodne Evrope, sledita pa ZDA in Japonska. Stanje za zahodni del sveta je razvidno iz razpredelnice.

Država/področje	poraba niklja v 1000 ton			
	1977	1978	1979	1980
ZDA	146	174	182	154
Zahodna Evropa	187	222	234	213
Japonska	107	104	127	126
Ostale države	40	44	49	47
SKUPAJ	480	544	592	504

Leta 1980 je dosegla svetovna poraba niklja okoli 700.000 ton, od tega v zahodnem delu sveta 540.000 ton ali približno 70 %.

Posebno hitra rast svetovne porabe niklja, in sicer okoli 6,5 % na leto, je bila do leta 1970, medtem ko je bila kasneje do leta 1980 precej počasnejša. Za prihodnje obdobje je ocena sorazmerno optimistična, in sicer okoli 3,7 %.

Med porabo niklja in izdelavo nerjavnega jekla je tesna povezanost, saj za izdelavo tega jekla porabijo okoli 50 % celotnega niklja. Največje tržišče je kemična in naftna industrija s 26 % celotne porabe. Pomen avtomobilске industrije je za porabo niklja vedno manjši, saj galvansko ponikljane materiale vedno bolj nadomeščajo umetne mase.

Iz naslednje razpredelnice je v odstotkih prikazana svetovna poraba niklja po posameznih industrijskih dejavnostih.

Dejavnost	delež v %
Kemična in naftna industrija	26
Potrošni izdelki	15
Strojgradnja in transport	14
Električne naprave	12
Avtomobilska industrija	10
Letalska industrija	7
Ladjedelniška industrija	3
Gradbena industrija	3
Ostalo	10

Prognoze za prihodnje obdobje kažejo, da bo pri predvideni poprečni rasti proizvodnje 3,7 % na leto, prišlo šele po letu 1990 do izenačenosti porabe in proizvodnje, medtem ko bo v tekočem desetletju proizvodnja večja kot poraba. Trije največji proizvajalci niklja v zahodnem svetu, in sicer družbe Inco, Falconbridge ter Société Métallurgique de Nickel, imajo danes v svojih rokah 50 % vseh proizvodnih zmogljivosti tega dela sveta, medtem ko so jih imeli v petdesetih letih še preko 90 %. To pomeni, da so se v preteklih 25 letih uveljavili tudi drugi proizvajalci te kovine. Kljub danes preveliki proizvodnji bodo v kratkem pričeli obratovati novozgrajeni objekti za pridobivanje niklja v Braziliji, Kolumbiji in Jugoslaviji (FeNi v Makedoniji). Zato sedanje stanje ni privlačno za nadaljnje naložbe na tem področju.

Pridobivanje niklja iz gomoljev z morskega dna, o katerem je bilo mnogo govora in pisanja, je spet postalo precej bolj odmaknjeno. Glavni vzrok je v gospodarnosti in zato predvidevajo, da pred koncem sedanjega stoletja ne bo ekonomsko upravičeno in možno.

KROM

Strateško pomemben krom je s stališča zahodnega sveta ena izmed najbolj kritičnih kovin. Sicer so zanesljive in verjetne zaloge njegove rude kromita s 3,3 milijardami ton in verjetne s 36 milijardami ton skoraj neomejene, vendar so te zaloge osredotočene 68,1 % na Južnoafriško republiko in 29,9 % na Zimbabve. Pregled kaže, da je svetovna proizvodnja kromita porazdeljena precej drugače kot njegove zaloge.

Država	Zaloge kromita v %	Proizvodnja kromita v %
Južnoafriška republika	68,1	35,1
Zimbabve	29,9	5,7
Socialistične države	0,6	36,7
Filipini		5,9
Turčija		4,1
Finska		1,8
Ostali	1,4	10,7 (zah. države)
Skupaj ton	3,3 milijarde ton	9,7 milijona ton

Socialistične države so pri proizvodnji kromita s 36,7 % na prvem mestu, medtem ko imajo zalog samo 0,6 %. Zato se v industrijsko razvitih deželah povečujejo zaloge strateških rezerv te kovine.

Svetovna poraba kroma pri izdelavi jekla se giblje okoli 74 % celotne količine. Dve tretjini ga uporabijo za izdelavo nerjavnega jekla in jekel, odpornih proti visoki temperaturi ter kislinam. Okoli 15 % porabi industrija ognjeodpornega materiala in 11 % kemična industrija. Med letom 1950 in 1980 je svetovna poraba kroma narasla za 5 % in je dosegla 9,7 milijona ton. Za bližnjo prihodnost računajo na poprečno letno rast porabe med 2 in 3,5 %.

MANGAN

Situacija pri manganu je podobna kot pri kromu, saj cenijo zanesljive in verjetne svetovne zaloge manganove rude na 1,7 milijarde ton. Tudi pri tej kovini sta samo dve državi, ki imata velike zaloge, in sicer Južnoafriška republika 44 % in Sovjetska zveza 39 %. Iz razpredelnice je razvidno, da vodita ti dve državi tako pri zalogah kakor tudi pri količini nakopane rude.

Država	Zaloga rude v %	Proizvodnja rude v %
Južnoafriška republika	44	20
Sovjetska zveza	39	44
Avstralija	8	7
Gabon	5	7
Brazilijska	2	6
Indija	2	7
Ostale zahodne države		5
Ostale social. države		4
Skupaj ton	1,7 milijarde	25,3 milijona

Železarska industrija porabi več kot 90 % v svetu pridobljene manganove rude.

MOLIBDEN

V spodnji razpredelnici je razvidna v odstotkih svetovna poraba molibdena v različne namene v letu 1981:

Namen porabe	%
Legirana jekla	45
Nerjavna jekla	21
Orodna jekla	9
Železna litina in valji	6
Super in posebne zlitine	4
Molibdenova kovina	5
Kemikalije	9
Ostalo	1
Skupaj	100

Zaradi vedno večjih potreb po jeklih, legiranih z molibdenom, kaže, da bo zanimanje za to kovino v bližnji in daljnji prihodnosti naraščalo. Po podatkih ameriškega rudarskega urada (U. S. Bureau of Mines) cenijo danes znane svetovne zaloge molibdena na 8 milijonov ton. K temu je treba prišteti še možne zaloge v količini več kot 11 milijonov ton. Razporeditev zanesljivih in verjetnih zalog 8 milijonov ton:

kulturna skupnost že v prvih dveh letih imela realno negativno rast in so sredstva v primerjavi z drugimi SIS zelo nizka.

Odbor tudi meni, da bi v planu morala ostati gradnja prve faze kulturnega doma s prostori za knjižnico, ki ji sedanja prostorska stiska zavira tekoče poslovanje, kaj šele razvoj in s prostori za novo kinodvorano, sicer bo potrebno iskati drugo ustrezno rešitev. Tudi postavka za peto knjigo zbornika Jeklo in ljudje naj bi ostala, ker bi sicer zaradi prekinitve nastala velika škoda na doslej opravljenem delu. V načrtu tudi ni zagotovljeno varstvo naravne dediščine. Razen tega naj bi v načrtu ostale priprave za gradnjo novega kulturnega doma, da bi do konca tega srednjeročnega obdobja pripravili vsaj načrte.

Dogovor o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o temeljih plana Kulturne skupnosti Jesenice za obdobje 1981-1985: Delegatom se predlaga, da pooblasti odbor za planiranje, da na osnovi mnenj, stališč in sklepov, ki jih bo skupščina sprejela v zvezi s prejšnjo točko, nadaljuje usklajevanje z drugimi SIS družbenih dejavnosti in komitejem za planiranje pri Skupščini občine Jesenice in da po končanem usklajevalnem postopku in sklepih zborov Skupščine občine Jesenice pripravi predlog sprememb in dopolnitev k posameznim členom samoupravnega sporazuma o temeljih plana Kul-

turne skupnosti Jesenice za obdobje 1981-1985 in da pri tem sodeluje z odborom za svobodno menjavo dela in tekoče zadeve.

Predlog statuta Kulturne skupnosti Jesenice: Osnutek statuta so delegati potrdili na drugi seji skupščine 2. julija s sklepom, da bo javna razprava o njem trajala od 1. septembra in da morajo delegacije in konference delegacij poslati svoje pripombe do 15. avgusta. Ker je do tega roka poslala pripombe in dopolnila le delegacija Zveze kulturnih organizacij, delovna skupina predlaga, da se še na tej seji zberejo morebitne pripombe in predlog statuta sprejme na prihodnji seji.

Predlog sklepa o povračilu stroškov delegatom za udeležbo na sejah zborov skupščine kulturne skupnosti in njenih organov: Po tem sklepu naj bi se delegatom, ki so delegirani na seje zborov skupščine Kulturne skupnosti Jesenice, delegatom v odborih skupščine in v občasnih telesih skupščine ali zborov skupščine Kulturne skupnosti Jesenice ter delegatom delegacije Kulturne skupnosti Jesenice za zbor uporabnikov skupščine Kulturne skupnosti Slovenije priznala pravica do povračila prevoznih stroškov v znesku, kot znašajo dejanski stroški prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi.

Poročilo o delu odborov skupščine Kulturne skupnosti Jesenice bo podano na seji skupščine.

DELEGATOM SKUPNOSTI OTROŠKEGA VARSTVA IN IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI

Za obstoj in razvoj osnovnega šolstva in otroškega varstva dajemo dober del osebnega dohodka in v osnovnih šolah je okrog 10 % vseh občanov. Zato je ta dejavnost večkrat obravnavana tako na sestankih delegacij samoupravnih interesnih skupnosti kot v različnih drugih sredinah.

In če na vzgojo in izobraževanje stresemo javno nejevoljo, ponavadi pridemo do ugotovitve, da jo stresamo predvsem zaradi tega, ker ne poznamo stvari. Približno tako bi lahko najbrž rekli tudi za vprašanja, ki so bila postavljena na skupščini samoupravne interesne skupnosti za otroško varstvo, ko je bila na vrsti valorizacija sredstev za program otroškega varstva in izobraževalne skupnosti.

Ker je konferenca delegatov samoupravne interesne skupnosti za otroško varstvo iz Železarne zahtevala javni odgovor in ker je prav, da tudi javnost ne ugiha, ampak je objektivno obveščena, odgovorimo najprej na zastavljena vprašanja, v bodoče pa se bomo potrudili, da bomo javnost večkrat obveščali o našem delu brez takih spodbud.

Najprej o celodnevni osnovni šoli. Prav v preteklem šolskem letu je bilo objavljenih v strokovnih časopisih (Vzgoja in izobraževanje, Sodobna pedagogika, Otroci in družina) več razprav, ki poudarjajo, da celodnevna osnovna šola zagotavlja s svojim načinom organizacije življenja in dela bolj vsestranski razvoj učenčevih sposobnosti, kar je posebej poudarjeno v usmeritvi kot prednostna naloga osnovne šole. Poudarjeno je tudi odpiranje šole v krajevne skupnosti in družbeno sredino. Da se bodo vsi ti široko zastavljeni cilji uresničili, bo potrebno še veliko časa in medsebojnega dogovarjanja. Junjski posvet ravnateljev osnovnih šol s predstavniki organizacij združenega dela v jeseniški občini je pokazal, kako počasi se to sodelovanje razvija.

Sodobna osnovna šola skrbi za zdrav telesni in duševni razvoj. Ugotovljeno je bilo, da ustrezno menjava obremenitvah in sprostitvenih dejavnosti v celodnevni osnovni šoli ugodno vpliva na razvoj otrok. Zagotovljena jim je tudi ustrezna prehrana, s čimer se oblikujejo zdrave prehrabene navade, ki jih tako poudarja republiški sindikat in jih po ugotovitvah šolskih svetovalnih delavcev marsikateri otrok od doma ne prinese.

Ker je oblikovanje prehrabnih navad sestavni del programa osnovnih šol, so zanj zagotovljena tudi sredstva, in sicer v tem smislu, da starši plačujejo samo živila, ki bi jih plačevali tudi, če bi otrok jedel doma, medtem ko je financiranje kuharic in porabljene energije zagotovljeno v programu občinske izobraževalne skupnosti.

Posebej in po navodilu republiškega zavoda za napredek gospodinjstva je oblikovana tudi cena za odrasle, za učitelje in za tistih nekaj svojcev, za katere delavci, ki so zaposleni v prosveti in kulturi, nosijo kosila domov. Osnovna šole Prežihov Voranc Jesenice, ki ima pač lokacijo v bližini centra srednjih šol, pa prehranjuje tudi devet gimnazijcev in občasno nekaj dijakinj srednje medicinske šole. Pripravljajo tudi tople malice za delavce v šolstvu in kulturi, vse to za tako ceno, ki vključuje tudi režijo, torej ne na račun izobraževalne skupnosti, ki financira samo osnovno šolo.

Naslednje vprašanje zadeva organizacijo šole v naravi. V jeseniški občini smo bili med zadnjimi v Sloveniji, ki smo organizirali poletno šolo v naravi, da ne govorimo o mnogih šolah in občinah, ki imajo organizirano tudi zimsko šolo v naravi. Lansko leto je bilo objavljenih več člankov, ki prikazujejo izobraževne in vzgojne prednosti take organizacije.

Zaradi zaostrene gospodarske situacije in povečanja življenjskih stroškov otroci tudi vedno manj hodijo na morje, zato jih je zaradi 280.000,00 din, kolikor jih zagotavlja občinska izobraževalna skupnost, zelo težko prikrajšati še za to možnost.

Delegati Železarne bi radi tudi informacijo o tem, zakaj so šole kršiteljice družbenega dogovora o rasti osebnega dohodka. Informacija je bila posredovana v avgustu na sestanku predsednikov sindikata s pripombo, da je primerjava izračunana glede na izplačani osebni dohodek v prvi polovici leta 1981. Če pa primerjamo polovico celotne izplačane mase osebnega dohodka v

letu 1981, ugotovimo, da nobena šola ni kršiteljica družbenega dogovora in tudi do konca leta 1982 ne bo.

Osnovne šole naše občine so združene v delovno organizacijo Vzgojno-izobraževalni zavod Jesenice. Tu se povezuje in usklajuje program življenja in dela osnovnih šol, vzgojnovarstvenih organizacij, glasbene šole in tistega dela delavcev delavske univerze, ki pripravljajo program za dopolnjevanje osnovnošolske izobrazbe. Ob lanskoletni polemiki v Železaruju je bil organiziran razširjen sestanek družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih in strokovnih organov, na katerem se nihče ni izrekel proti smotrnosti take organiziranosti, pač pa so bile izrečene kritične pripombe na to, da medsebojne dogovore premalo spoštujemo. Tako organiziranost je bila znotraj delovne organizacije potrjena, logično pa je marsikaj še nedorečenega.

Nam, ki delamo v vzgoji in izobraževanju, se zdi, da je naše delo dovolj javno, če obveščamo razne delegate in starše, ob takih vprašanjih pa vidimo, da moramo svoje delo pred družbo večkrat pojasnjevati.

Majda Malenšek

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Sumitomo Metal Industries bo v letih 1982/83 pričela novo štiriletno obdobje, v katerem bo močno pospešila razvojno in raziskovalno dejavnost. Število zaposlenih na tem področju bodo v tem obdobju povečali s sedanjih 920 (42 % celotnega števila zaposlenih s tehnično visoko izobrazbo) na 1070. Glavni naporji bodo usmerjeni v izboljšanje kakovosti sedanjih proizvodov in razvijanje novih delovnih področij. Razvijajo predvsem nove vrste pločevine z visoko trdnostjo in površinsko zaščito ter cevi odporne proti visokim pritiskom in temperaturam.

Spomin na predšolske dni: Ni res, da otroci ne marajo šole in da se je boji. Tule na sliki so izjavili, da gredo prav radi, ker so potem že »taveliki«. (Tekst in foto: J. Jekler)

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

Država	%
ZDA	43
Čile	31
Kanada	8
Ostale zahodne države	6
Sovjetska zveza	9
LR Kitajska	3
Skupaj	100

Leta 1980 in 1981 je proizvodnja molibdena v zahodnem svetu znašala (v 1000 ton):

Država	1980	1981
ZDA	68,4	60,3
Kanada	15,0	17,2
Čile	14,0	15,4
Ostale države	3,6	4,1
Skupaj	101,0	97,0

Ker je bila cena molibdena v preteklih letih zelo ugodna, so mnoge rudarske družbe vlagale precejšnja finančna sredstva v modernizacijo in razširitev svojih obratov. Pri tem je bil predvsem udeležen kapital velikih naftnih družb.

Letna poraba molibdena je naraščala v letih 1957-1981 poprečno za 5,54%, in sicer najprej po 9% in v zadnjih letih samo še 2%. Predvidevanja za bodočo porabo molibdena imajo za osnovo analizo tržišča legiranih jekel za prihodnjih pet do osem let. Predvidevajo letno poprečno rast za 3,5-4,0%. Kaže, da bo predvsem na področju proizvodnje nafte, zemeljskega plina in ostale energije ter s tem povezanimi novimi tehnologijami znatno narasla poraba jekel legiranih z molibdenom. Zato predvidevajo v prihodnjih desetih letih rast letne porabe med 4,5 in 5,0%.

WOLFRAM

Zanimanje železarske industrije za wolfram je predvsem povezano z izdelavo hitroreznih in orodnih jekel. Leta 1979 je bilo v zahodnem svetu porabljenih 28.000 ton te kovine, in sicer za:

Namen porabe	%
Trde kovine	50
Hitrorezna in orodna jekla	27
Valjani proizvodi iz wolframove kovine	13
Zlitine odporne proti visoki temperaturi	10
Skupaj	100

Največje zaloge wolframove rude na svetu ima LR Kitajska, in sicer slabih 50%, sledita ji Kanada s 15% in ZDA s 8%. Proizvodnja te kovine je razdeljena med številne države, vendar prednjačita LR Kitajska z 28% in Sovjetska zveza s 16% celotne količine. Proizvodnja te kovine v letu 1981 v posameznih državah ter zanesljive in verjetne zaloge rude:

Država/področje	Proizvodnja v 1000 ton	Zaloge rude v 1000 ton
ZDA	3,2	249,5
Avstralija	3,3	108,9
Avstrija	1,4	18,1
Bolivija	3,2	39,5
Kanada	2,7	430,9
LR Koreja	2,7	81,6
LR Kitajska	13,6	1360,8

Sovjetska zveza	8,8	213,2
Ostale socialistične države	2,3	113,4
Ostale države	11,1	287,1
Skupaj	52,3	2903,0

V zahodni Evropi je edini pomemben rudnik wolframove rude Mittersill v Avstriji s proizvodnjo 1.400 ton letno.

Poprečna rast porabe wolframa je bila v preteklem obdobju 4%, medtem ko predvidevajo v prihodnjih letih 3 do 4%. Kaže, da bo tudi preskrba tržišča s to kovino v prihodnje zadovoljiva. Za leto 1985 predvidevajo, da bo v primerjavi z letom 1980 narasla proizvodnja za 8.000 ton. To bodo omogočile nove proizvodne zmogljivosti rudnikov.

VANADIJ

Tudi zaloge vanadijeve rude so omejene na redka zemljepisna področja. V Južnoafriški republiki je 42,2% vseh zanesljivih in verjetnih zalog in v Sovjetski zvezi 39,2%. Zaloge te rude so porazdeljene:

Država	%
Južnoafriška republika	42,2
Sovjetska zveza	39,2
LR Kitajska	12,7
Avstralija	1,9
Finska	0,7
ZDA	0,6
Ostale države	2,7
Skupaj ton	18 milijonov

Leta 1980 je dosegla svetovna proizvodnja vanadija 36.000 ton in razdelitev po državah je bila naslednja:

Država	%
Južnoafriška republika	35,4
Sovjetska zveza	27,8
LR Kitajska	12,6
ZDA	12,2
Finska	7,9
Avstralija	1,6
Ostale države	2,5

Samo 25% svetovne proizvodnje vanadija je iz rudnikov, ki kopljejo rudo samo zaradi te kovine. Ostala količina je stranski proizvod iz žilindrov, ki nastane pri izdelavi groblja iz rud, ki vsebujejo vanadij.

Polproizvod za pridobivanje fero vanadija, vanadijeve zlitine in kemikalije je vanadijev pentoksid.

V sedemdesetih letih je rastla letna poraba vanadija poprečno za 4,3% in do leta 1990 predvidevajo zmanjšanje rasti na 2,5 do 3,0%.

TITAN

Pri titanu se kot ozko grlo pojavlja zmogljivost za proizvodnjo titanove gobe. Pri tem je s približno 45% svetovne proizvodnje na čelu Sovjetska zveza. Proizvodne zmogljivosti držav največjih proizvajalcev titanove gobe za leto 1980 so:

Država	v 1000 ton
Sovjetska zveza	36,3
ZDA	21,8
Japonska	15,0
Velika Britanija	2,7
LR Kitajska	1,8
Skupaj	77,6

Glavni titanovi rudi sta ilemnit in rutil in njune zaloge so po svetu zelo razširjene. Zato je pri proizvodnji te kovine edina omejitev zmogljivost za titanovo gobo. Če bodo vse danes načrtovane naprave v zahodnem svetu tudi zgrajene, potem bo letna proizvodnja titanove gobe do leta 1985 lahko narasla na 80.000 ton. To predstavlja v primerjavi z letom 1980 povečanje za okoli 60%. Nove zmogljivosti bodo zgradili v Sovjetski zvezi, ZDA in na Japonskem.

Svetovna poraba titana je v letih 1968 do 1978 naraščala poprečno za 9,2% letno in je v zadnjem letu 104.165 ton. Do leta 1990 pričakujejo poprečno letno rast 3,8%, kar ustreza porabi v letu 1985 138.000 ton in v letu 1990 163.000 ton.

KOBALT

Kobalt je primer kovine, ki jo v glavnem pridobivajo dežele v razvoju. Tako imajo Zaire, Indonezija in Kuba približno polovico vseh svetovnih rezerv, ki jih cenijo na 3,7 milijona ton in so porazdeljene:

Država	Zaloge v 1000 ton	%
Kuba	800	21,8
Indonezija	565	15,4
Zaire	450	12,3
Filipini	425	11,6
Nova Kaledonija	385	10,5
Zambija	300	8,2
Kanada	220	6,0
Sovjetska zveza	200	5,5
Avstralija	135	3,7
Ostale države	185	5,0
Skupaj	3665	100,0

K navedeni količini je treba prišteti še možne rezerve 4,5 milijona ton in pri tem so z največjo količino 40% udeleženi Filipini. Letna poraba okoli 30.000 ton te kovine leži daleč pod 1% zanesljivih in možnih rezerv.

Glavna proizvajalca kobalta sta Zaire in Zambija s približno 60% svetovne proizvodnje. Poraba te kovine se je znižala zaradi izrednega naraščanja cen po letu 1978. Zato je bila proizvodnja v letu 1981 za 20% manjša kot leto prej.

Zahodni svet porabi okoli 75% celotne proizvodnje kobalta. Pri tem je železarska industrija udeležena v ZDA s 15% in v ostalih državah s 5%. Največjo količino te kovine rabijo za izdelavo super zlitin. Poraba za posamezne namene v letih 1979 in 1980 je bila (v odstotkih):

Namen-porabe	1979 9.072 ton	1980 7.257 ton
Super zlitine	30	45
Magneti	20	15
Orodja	15	15
Katalizatorji	15	10
Kemikalije	15	10
Ostalo	5	5
Skupaj	100	100

Za prihodnje obdobje predvidevajo poprečno letno rast porabe med 2 in 3%.

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

Zato ni čudno, da je bila Zgornjesavska dolina trd oreh. V dolini je tedaj živelo približno 3250 ljudi, a v začetku septembra 1944 jih je bilo med partizani šele kakih 40. Poleg tega je samo v zadnjem letu gestapu kar trikrat uspelo vdreti v že večkrat sprejene niti OF. Tako so bili aktivisti v glavnem zaprti v Begunjah, nekaj pa jih je že umrlo, precej pa jih je umiralo po taboriščih.

Tudi poskus množične zimske ustaje v decembru 1941, katerega središče je bilo na Dovjem in v Mojstrani, je v teh vaseh pustil negativne politične posledice. Mnogo prvih aktivistov so Nemci pobili že v 1942. letu, zato je organizatorjev zdaj primanjkovalo.

Vseu temu moramo dodati še dejstvo, da je ta slikovita dolina v geografsko-reliefnem smislu zelo težavna za partizansko manevriranje. Na obeh straneh doline se sicer ostro dvigajo gozdne strmine, vendar so njih zgornji predeli skalnati, vsi pa razsekani z divjimi hroudiniki in potoki. Po zelo ozki dolini, ki je komaj dovolila prostor cesti, je bila speljana tudi železnica (žal ukinjena 1966), ki je vezala Jesenice s Trbižem. Zato je bila dolina za Nemce hkrati tudi važna prometna čila. Prek Rateč je dolina povezana s Trbižem, prek Korenskega sedla in železniške predora skozi Karavanke pri Hrušici nad Jesenicami pa z Avstrijo.

Zaradi tako košljivih okoliščin je štab 1. bataljona KO dobil na voljo tudi MSC, ki sta jo vodila komandir Franc Ribnikar-Lenart in politkomisar Anton Malec-Tonček. Da teren pod Stolom in ob železnici ne bi bil ostal nenadzorovan, je tam ostala 2. četa 1. bataljona. Iz 1. čete, ki sta jo vodila Franc Črnič in Miloš Rutar-Ružo, in iz MSC pa so sestavili enoto osemdesetih borcev in bork. To so bili predvsem mladi in utrjeni ljudje. Obe četi sta poleg pušk imeli 8 strojnic, nekaj brzostrle in večje količine eksploziva. Tako oborožena in obložena enota se je 9. septembra 1944 pod vodstvom bataljonskega komandanta in politkomisara Vladimira Peraiča-Planina in Jožeta Lukežiča odpravila v Zgornjesavsko dolino. Pot je bila naporna, kajti kolona je morala kreniti izpod Stola tako, da ne bi bila napadena že na začetku svoje poti. Na tem pohodu naj bi bila vsaj dvajset dni.

Kolona je obšla močno zavarovan Javornik s Koroško Belo in Jesenic. Zato se ni dosti ustavljala v Javorničnem in v Plavčnem Rotu ali v Planini nad Jesenicami. Prenočila je zunaj naselij, naslednji dan pa se je ustavila nad Dovjem. Brez pravih vodičev je večkrat po nepotrebnem zašla v težko prehodne skale. Po krajšem počitku v Mlinici in na Dovških Rotih se je začela pripravljati na prve akcije. V ta namen je poiskala zveze s tamkajšnjimi sicer maloštevilnimi političnimi delavci. Ko jih je našla, so ji pomagali oskrbeti podatke o razmerah in o sovražniku, pozneje pa so ji delno kazali pot v akcije. Tu je bilo namreč nekaj težav, kajti med

borci te začasno združene enote ni bilo domačinov iz Doline, ki bi poznali teren. Te so nameravali tedaj šele mobilizirati.

V prve akcije so se odpravili 13. septembra 1944 zvečer. Večina je odšla v vojaško in prehranjevalno akcijo na Dovje, minerska skupina iz MSC pa na železniško progo med Hrušico in Dovjem.

Med približevanjem k Dovjemu in k orožniški postaji v vasi so partizani padli v dobro postavljeno nemško zasado. Vnel se je kratek spopad in zaradi presenečenja so se partizani najprej umaknili, nato pa so se nad vasjo spet zbrali in juršali na Nemce. Zdaj so jih vrgli s položajev in jih nagnali v postojanko. Pri tem je pri Nemcih padel orožnik, ki je bil med domačini znan kot eden najbolj nevarnih. Na partizanski strani pa ni bilo izgub. Ko so utišali nemške orožnike, so v trgovini nemoteno opravili prehranjevalno akcijo.

Tedaj so dobili tudi 25 točk medu. To je bil lep plen, a hkrati tudi privlačno nevarno. Ker medu na tem pohodu niso mogli shraniti ali poslati v kako ambulanto, so si ga privoščili več, kot so zmogli njihovi želodci. Zaradi tega je večina za nekaj dni obolela na prebavih. Zaplenili so tudi večjo količino žganja, ki tudi ni mogel priti do ambulant ali bolnišnic, in je zato več škodoval kot koristil. Skupina borcev s Francem Ribnikarjem-Lenartom na čelu je odšla na železniško postajo Dovje-Mojstrana, kjer je zaplenila pisalni stroj.

Medtem je minerska skupina šla pod Dovje in ob 22. uri s 6 kg. plastika na starih mestih minirala železniško progo. Domačini so takoj začutili prisotnost partizanov, ki so se z Dovjega premaknili dalje proti zahodnemu delu Doline.

Zanimivo je, da je tisti večer na začetek doline prišel tudi del Jeseniško-bohinjskega odreda in na Hrušici mobiliziral precej moških. O tem govori tudi nemško poročilo.

Prvo partizansko poročilo s položajem nad Martuljkom je namestniku politkomisara odreda 18. septembra poslal politkomisar MC Tonček Malec. Med drugim poroča, da bo v tej dolini treba še veliko političnega dela. Ko smo na Dovjem ubili enega 'Ščaba', so bili ljudje nad tem zelo veseli in zadovoljni. ... dali smo jim tudi našo literaturo.

Malčevro pismo zelo plastično opisuje razmere v tej dolini. Šlo je namreč za večjo udarnost te enote in za čim večje vojaško-politične učinke; pohodi pa so bili tu zvezani z velikimi napori.

Po akciji na Dovjem in v njegovi okolici se je pohodna enota 1. bataljona pomaknila v gozdove nad Srednjim vrhom. Vasica Srednji vrh je bila že od 1942. leta križišče in izhodišče prvih partizanskih enot in političnih delav-

cev, ki so občasno prihajali v to dolino. Tako tudi sedaj, čeprav so bili najbolj delavni domačini in domačinke ali zaprti, izseljeni ali že med partizani predvsem v drugih krajih. Zato tudi tod bojna enota 1. bataljona KO ni mogla dobiti večje in takojšnje podpore, kot bi jo sicer. Tudi od tu je ta skupina 17. septembra zvečer najprej odšla v prehranjevalno akcijo v okolico Kranjske gore in nabrala hrano pri treh kmetih, ki so jim jih pokazali terenski delavci. Nemška poročila pravijo, da je prišlo v Dolino okoli 150 partizanov, a v resnici jih je bilo polovico manj. Vendar iz sovražnikovih podatkov vidimo, da so okupatorjeve posadke v Dolini neprestano zasledovale gibanje te bojne enote 1. bataljona, smer pa so jim kazale njene akcije.

Po krajših pripravah je enota, da bi razširila teren in s tem spodbudno pomagala političnim delavcem, spet šla v akcijo 20. septembra, zvečer, in sicer v Gozd-Martuljek. Nekaj jih je šlo v takratni hotel 'Copa', zdaj 'Spika', in v Mladinski dom, nekaj na železniško postajo, nekaj skupin pa je odšlo mobilizirati. V hotelu so bili nastanjeni graničarji, zaradi česar je bila akcija tvegana. V Mladinskem domu pa je delovala neka pokrajinska šola, v kateri je tedaj stanovalo kakih 20 nemških deklet. Tu se je izkazal tedanji miner Anton Dolar-Miško, ki je pozneje padel kot obveščevalec. Da bi prišli v dom čim tiše, je potkal na vrata dekliške šole, in ker je dobro govoril nemško, se je navedil, kot da ga preganjajo partizani. Dekleta so takoj odprla, hkrati pa so vstopili tudi drugi borci. Zdaj so gojenke zvedele, da so prišli partizani in so se jih spočetka zelo bale. A prijazni, nenasilni nastopi borcev so kmalu tako osvojili dekleta, da so tudi one postale prijazne. Partizani so bili vse drugačni fantje, kot so jim dopovedovali nacisti. Ko so jim povedali, za kaj se borijo in kaj potrebujejo, so takoj dobili hrano, nekaj nahrbtnikov in žlic ter 28 odevi, ki so jim jih nazadnje prinašala za partizane že kar vrsta nemška dekleta. To je na obeh straneh ustvarilo veselo razpoloženje.

V tem času je skupina pod vodstvom komandirja Lenarta demilirala železniško postajo, drugi pa so začeli z mobilizacijo. Pri tem so našli na nemško patruljo in začelo se je obstrcljevanje. Sicer padlih ni bilo, vendar so se partizani med streljanjem postopoma umikali. S seboj so odpeljali štiri fante. Med temi je bil tudi Peter Vidic, čigar družina je že dolgo sodelovala s terenskimi delavci. Poslej so se tače gibali, kajti med seboj so imeli poznavalce zgornjesavskega koda.

Iznad Srednjega vrha so se v drugo akcijo odpravili tudi minirerji iz MSC, in sicer naslednje jutro, 21. septembra 1944. Spet so šli na železniško progo, kjer so bili Nemci tako občutljivi. Ustavili so se med postajama Gozd-Martuljek-Kranjska gora in se ob šestih lotili železniške proge. Na treh krajih so položili plastične mine, ki so progo porušile v dolžini 30 metrov. (Se nadaljuje)

Naj trajajo do konca vojne! je oznanjevala duša.

Na očetovi kmetiji se je vsak dan toliko dogajalo. Bilo je pri hiši dosti ljudi: Gluhonema Katra in njen brat Markelj, ki sta po svojih močeh tudi nekaj koristnega opravljala. Potem je bila skrivljena, vedno nekaj blebetajoča ženska, ki je imela na skrbi prašičerejo. Pisana mati je gospodinjila. Sestra Katrica je bila šefinja pri kravah, brat Joh pa v voljaku in ovčaku, kjer so mu bili še bratje Luk in Pep in Stanko v pomoč. Očetov kum Mih, tudi nekdanji Zdravkov sošolec, je praktical za bodočega hlapca in je kazal svoje fantovstvo s krivici na klobuku, ki ga je nosil vedno na glavi, samo pri jedi v izbi in pri spanju menda tudi ne. Temnopolta Mic je vardevala najmlajšo Adelico in bila je tudi desna roka gospodinje, saj ji je bila poleg Luka najbolj podobna. Drugi so bili bolj očetu podobni. Pa še stari oča so bili pri hiši. Kaka sorodstvena vez je bila s tem možakarjem, dijaku ni bilo čisto jasno. Zadrževalo mu je, da je hišni stari oča, pa je bilo.

Oče je bil vedno zaposlen. Otroci in priganjal k delu. Sami so ga videli. Znal pa je tako urediti, da je mladež z veseljem poprijela in se kar koristno uveljavljala.

Na domačiji pa sta bili tudi dve Ukrajinki. Otožni ženski, vtaknjeni v kaj neobičajno obleko. Pri opravljenih v strmini se nista znašli. Radi sta čepeli skupaj. Vedno otožni. Dasi so domači z njima lepo ravnali, sta vendar delali vtis velike osamelosti.

Zdravko ju je vedno opazoval. Rad bi ju ogovarjal. Joh in Katrica pa Pep so vedeli že več ukrajinskih besedi. Pa sta se kar razživeli.

Ko je ugledal ukrajinski dekleti, je dijak potipal v bližini ozdravljene srca na svoje prebolelo domotožje.

Kaj je moja boleš? Ti dve revici v daljni tujini trpita in niti ne vesta za svoje doma, ne moreta pisati domov! se je pretakalo grenko po njegovih čustvih.

Visokogorski kmetje so s košnjo za dober teden ali še več za dolinskimi, prav tako z žetvijo. Kosci vstajajo zarana. Okoli štirih že. Vse je zlahka vstajalo. Do Luka vsi fantje. Od njega navzdol se je šlo: To so

VALENTIN POLANŠEK

43

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

otroci! Joh in Pep, hlapec Mih in dijak pa so jo mahali jutro za jutrom s koso na rami na širne travnike. Vsa travnika ima svoje ime. Domači vsi dobro zanje vedo. Lepa slovenska ledinska imena, ki jih kmeti ljudje ohranjajo iz roda v rod, iz stoletja v stoletje. Do danes...

Ob vsaki prosti uri je oče bil pri svojih dragih čebelicah. Zlasti ob deževju. Na panjskih vraticih je bilo vse zabeleženo, tako da je vestni čebelar imel točen pregled o rojih, maticah in o donosnosti čebel - delav.

Dijak se je rad pridružil očetu. V čebelnjaku zadaj za panji je bilo kaj prijetno. Dlačilo je po vosku in medu in po soncu in čudotvornem naravnem presnavljanju.

Zdravko se je kaj rad zazrl v očeta in ga ogledoval. Tako neopaženo. Bil je ponosen na svojega roditelja. Koderkoli je med ljudmi zakrožila beseda o njem in to vpricho sina dijaka, povsod so bile sljati prijetne pripombe.

A on je tvoj ati! je kdo skoraj kot nepričakovano priznanje izustil.

Seveda Podgorci, ta je človek! se je razgrela kaka ženska. Edini človek, ki je skoparil s pohvalami in je le otožno zavzdihnil, je bila dijakova mama.

Ja, ja, tvoj ati! je kajkrat zamišljeno ponavljala. Več ni rekla. Kar tako ji je tudi ušlo brez vsake pogovorne zveze.

Mati je držala svoje skrivnosti zase. In te so bile na trpkosladek način pomešane z ljubeznijo in odpovedjo.

Da bi kdo kaj o Podgorcu kar tako bleknil, bogne daj, tega mati Gabrijela ni trpela. Tedaj je nastopila. Odločno in neizprosno. Morda se ne poteguje vsaka ženska tako za svojega moža.

Kdo ve za skrivnosti neizpolnjene ljubezni? ...

V čebelnjaku sta bila dijak in njegov oče dolgo sama.

Kako pa ti drugače gre v Kranju?

Zdaj že bo! Odgovoril je tako, da je oče slutil: Kar dosti je bilo treba prestat. Dijak je v spominskih prebiskih videl sebe, kako letu pred avtobusno postajo, da bi se ukradel čez Jezersko domov. Kratkoma domov.

Domov in ničesar drugega!

Pozneje se mu je šele posvetilo, da bi bila sramota, kar tako končati s šolo. Zopni jeziki bi se gotovo norčevali, češ ni zmogel, zanič je za učenje!

Kakšni pa so ljudje v Kranju?

Domačini civilisti?

Ali jih je sploh še kaj in so vse pregnali?

Zdi se mi, da se vsi na zunaj delajo prijazne!

Sploh pa se skoraj ne govori tako med ljudmi. In tudi videti jih ni veliko na cestah.

Je Kranj veliko mesto?

Kolikor ga poznam, je zelo veliko.

Ali poka tudi doli okoli?

Tudi. Na pogrebih padlih Nemcev moramo študentje peti.

Vedno je več krst hkrati. Pa kako vse zastražijo. Nasploh je vse močno zastraženo.

Strah bo Nemce zmel, ker ne vedo, kje jih čaka ... OF!

(se nadaljuje)

MIHA KLINAR

9

TANGENTE OB BOROVI ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNIKA)

Ko bi bili življenjsko zrelejši, bi nas take »pustolovščine«, storjene bolj iz radovednosti in fantovske objektivnosti, ne mikale več. V bistvu smo bili človeško poštenji, svoje dolžnosti v vojski in med ljudstvom smo opravljali vestno in požrtvovalno. Moje dolžnosti, ki sem jih opravljal najprej na politično propagandnem odseku, po ustanovitvi oficirskega kluba pa kot referent za kulturno in umetniško dejavnost Odreda, so bile urejanje Biltena, glasila Odreda, in vsebinska priprava in izvedba radijskih oddaj našega odreda v tržaškem Radiu. Te polurne radijske oddaje vsako sredo so že po prvih oddajah postale najbolj poslušane oddaje slovenskega radija v Trstu. Za to je predvsem poskrbel odredov pevski zbor, ki ga je vodil Dore Matulj, predvojni pevovodja Ljubljanskega zvena, pa tudi recitacije, skeci - nekakšne radijske igre iz partizanskega življenja, ki sem jih v glavnem napisal sam (npr. nadaljevanje o primorskem heroku Sjenki). Ker sem se s svojimi pesmimi in črticami pojavljal tudi v slovenskem tisku v Gorici in Trstu, sem bil kmalu zelo popularen med primorskimi ljudstvom. Ponekod so mojo funkcijo v vojski celo precenjevali, saj so pošiljali na moje ime v Odred celo resolucije z zahtevami, naj posredujem pri Edvardu

Kardelju za odločen boj za priključitev celotnega slovenskega Primorja in Istre s Trstom vred k Jugoslaviji.

Neko tako resolucijo, ki so mi jo poslale žene iz Padrič, imam celo ohranjeno med svojimi starimi papirji. Človek bi se nasmehnil kakor šali, a kaj, ko je bil čas za nas in za ljudstvo pod zavezniško vojaško upravo tako boleč in vihar. Zavezniški z našim ozemljem niso imeli poštenih in človeških namenov. Tudi naš odred so že poleti 1945 izrinili iz mest in ga namestili na Krasu, mi pa v mesta brez njihovih propustnic nismo smeli. Z njimi so nadzorovali naše gibanje. Jezilo jih je, ker nas ni imelo samo naše slovensko ljudstvo za svojo vojsko, marveč tudi italijanski proletarijat in prav tako delovno ljudstvo v Furlaniji, predvsem furlanski koloni. Naš odred (v njegovih enotah so bili z Jesenic še Franc Leben kot komisar čete v II. bataljonu, Hinko Klinar kot obveščevalni oficir v II. bataljonu in Mirko Robič kot politični komisar IV. bataljona) - ta dvatisočglava enota jugoslovanske ljudske vojske je bila tudi njihova vojska.

'La fratellanza italo-slava' - italijansko-slovensko bratstvo ni bilo samo prazno geslo. Ustvarjeno je med vojno je bilo tudi v času cone A še vedno živo in enotno v vslednjem odporu proti nasilju anglo-ameriške vojne uprave. Spomnimo se samo generalne stavke tržaškega proletariata leta 1946!

Zal tega revolucionarnega bratstva ni razumela ali pa ga ni hotela razumeti Komunistična partija Italije. Kot koalicijska stranka v takratni demokratski De Gasperijevi vladi je podpirala politiko reakcionarne viade do vprašanja nove italijansko-jugoslovanske meje. Zato je prišlo tudi do spora med KPI in KPJ, ki sta ga skušali zgladiti z ustanovitvijo posebne komunistične partije za Trst in ozemlje v coni A. Vodstvo te tržaške komunistične partije je prevzel Vidali.

Kompromis med KPI in KPJ nas takrat ni posebno motil, saj smo kot predstavniki jugoslovanske ljudske vojske čutili na vsakem koraku željo delovnih ljudi po priključitvi celotne cone A k Jugoslaviji. Zato je ZVU ščitila vračanje fašistov v Trst, od koder so že v noči na 1. maj 1945 pobegnili pred našo vojsko in tržaškim proletariatom in drugimi protifašističnimi silami, ki so sodelovale pri osvoboditvi Trsta. Ob prihodu tako imenovane

razmejitevne komisije so se pod zavezniško zaščito vozile v Trst tudi druge italijanske reakcionarne in fašistične sile, da bi lahko demonstrirale za priključitev Trsta in cone A in B k Italiji. Kljub temu pa niso mogle po številu preseči protifašističnih slovenskih in italijanskih delovnih množic, ki so bile gospodar tržaških ulic. Reakcija, ki je bila najmanj petkrat številčno šibkejša od protifašističnih množic, bi morala vnovič v begu zapustiti Trst, ko bi jih ne ščitile anglo-ameriške in 'čerinke' obojene sile. Le pod to zaščito so se lahko zadržale v mestu in skušale organizirati protijugoslovanske demonstracije.

Na poizkus organiziranja take demonstracije sem nekega marčevskega dne leta 1946, ko sem oddal naš program na radiu Trst, našel tudi sam v Via Valdirivo, po kateri sem se napotil v Casa portuale - v dom pristaniških delavcev. Tja sem po svojih službenih potih v Trstu rad zahajal z avtom ali peš. Tistega dne je sofer tam parkiraval avto in me čakal, ker sem z radia odšel najprej na PNOO za Primorsko v Via Carducci 6 k prijatelju Črtomiru Sinkovcu, ki je v tem času urejal primorski prosvetni Vestnik, nato pa sem se z njim in neko tovarišico napotil v Via Valdirivo. Nenadoma se nam je začela približevati razgrajška gruča.

Že po njihovih vzklikih smo lahko presodili, da gre za fašistično drhal, ki jo je zbudila moja jugoslovanska uniforma. V roki nekoga iz te gručice se je zablistel lovski nož. Začutil sem, da se bo pognal proti meni. Instinktivno sem segel k pasu, da bi potegnil revolver, čeprav sem vedel, da ga nimam in da imam za obrambo pred napadalci samo gole roke. Orožja razen na svojem sektorju na Krasu po ukazi štaba XIII. britanskega korpusa nismo smeli nositi na drugih sektorjih. Poleg propustnic, ki nam jih je izstavljal angloameriška misija pri našem odredu JA za Slovensko Primorje, Trst in Istro za vsak odhod izven našega sektorja in s katerim je pravzaprav kontrolirala naša gibanja med prebivalstvom cone A, je bila tudi prepoved nošenja orožja izven Krasa del ponažanja, s katerim so nam medvojni zavezniški hoteli dati vedeti, da so oni in ne mi gospodarji v coni A.

(se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 17. seji 14. septembra obravnaval in potrdil poročilo in stališča izvršnega sveta o gospodarskih gibanjih v prvem polletju 1982 za zasedanje vseh treh zborov občinske skupščine. Na dnevnem redu je bila tudi obravnava osnutka odloka o organizaciji in delovnem področju upravnih organov in osnutka družbenega dogovora o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini Radovljica.

Predsedstvo skupščine občine Radovljica je na seji 14. septembra obravnavalo program dela skupščine in določilo točke dnevnega reda za seje vseh treh zborov občinske skupščine. Sklenili so, da bodo seje zborov v sredo, 29. septembra.

V začetku avgusta so obiskali delovno organizacijo Elan Begunje predsednik CK ZKS Andrej Marinc, predsednik izvršnega sveta SRS Janez Zemljarič in izvršni sekretar skupščine ZTKO Slovenije Ljubo Jasnič. Z Elanovimi predstavniki so se pogovarjali o gospodarskih težavah, proizvodnem programu ter o izgleh nadaljnjega materialnega razvoja množičnega športa in rekreacije. Pogovarjali so se tudi o možnostih preusmeritve proizvodnje, ki bi nadoknadila pojenja-joče potrebe po smučeh in športnem orodju.

Osrednje spominske svečanosti ob 40-letnici bitke na Lipniški planini, ki so jo organizirale občinske organizacije ZZB NOV in ZSMS iz Radovljice in Jesenice, se je v soboto, 11. septembra, v lepem sončnem dnevu udeležilo okoli tisoč nekdanjih borcev in mladine. Govor o pomenu bitke in Jelovice v NOB je imel sekretar MS ZK za Gorenjsko Stefan Nemec, v kulturnem programu pa so nastopili godbeniki pihalnega orkestra Jeseniški železarji in recitatorska skupina OK ZSMS Radovljica.

Pri vojašnici Rudno polje na Pokljuki je bila 9. septembra svečanost ob zaključku dvajsetdnevnega vojaškega usposabljanja 130 mladincev in mladink, ki ne obiskujejo srednje šole usmerjenega izobraževanja iz kranjske, jeseniške in radovljjske občine. Med njimi je bilo kar 40 % deklet, ki so po oceni poveljujočih starešin pokazale izredno dober uspeh in tudi sicer niso v nobenem pogledu zaostajale za fanti. Ob zaključku so jih prišli pozdraviti predstavniki občin, v imenu katerih je spregovoril podpredsednik občinske skupščine Radovljica Jan-ko Sušek, ki jim je izrekel priznanje za uspešno opravljeno usposabljanje. Iz vsake občine sta prejela lepo knjižno nagrado po en mladinec in mladinka, pisмено priznanje pa so prejeli vsi udeleženci vaje. Posebnega priznanja so bile deležne za uspeh v orientacijskem pohodu tudi posamezne patrole.

Občinski svet zveze sindikatov Radovljica je na tretji seji 8. septembra po obravnavi poročila predsednika sveta o delu med drugo in tretjo sejo razpravljal o izvedbi javnih razprav o kongresnih dokumentih, o katerih so poročali člani predsedstva in delegati, ki bodo zastopali člane sindikata iz radovljjske občine na 10. kongresu. Spregovorili so tudi o nalogah pri pospeševanju aktivnosti osnovnih organizacij zveze sindikatov do konca leta.

Na sedežu občinske konference ZSMS Radovljica je bilo 16. septembra posvetovanje članov centrov za obveščanje in propagando pri vseh občinskih konferencah ZSMS gorenjskih občin. Spregovorili so o dosedanjih delovnih izkušnjah teh teles in se dogovorili o nadaljnjih nalogah.

SPOMINSKA SVEČANOST NA LIPNIŠKI PLANINI

Devetega septembra je poteklo 40 let od bojev na Lipniški planini na Jelovici. Delegacija osmih razredov osnovne šole Fran Saleški Finžgar iz Lesca se je v spremstvu razredničarke in borca, tovariša Kosa odpeljala na svečanost. Med potjo nam je tovariš Kos pripovedoval o revolucionarni preteklosti krajev, skozi katere smo se vozili.

Bohinjci so postavili spomenik 33 domačinom, ki so padli v partizanih. Ko so partizani v Soteski požgali žago in okoli 100 kubičnih metrov desk, so se Nemci mačevali in 26. junija 1943 ustrelili deset nedolžnih talcev. Pot se je vila dalje do Nornja, kjer je deloval predvojni komunist Jože Ažman. Sledile so Bitnje, Bohinjska Bistrica, kjer je bil aktiven Tomaž Godec, ki je po Ažmanovi smrti prevzel njegovo delo. 13. in 14. decembra leta 1941, je bil tu sestanek. Pripravljali so vstajo, ki naj bi bila dva dni kasneje, a ni uspela. Ob zanimivem pripovedovanju so bežali mimo nas Nemški rovt, Rovtarica in Martinček. Zvedeli smo veliko o borbah v radovljjski in bohinjski okolici.

Po dveh kilometrih hoje smo prišli na prireditveni prostor, kjer se nas je zbralo veliko število, med njim največ učencev šol, borci iz jeseniške in radovljjske občine, nastopajoči mladinci, pihalni orkester Jeseniških železarjev in četa vojakov. Slavnostni govornik, sekretar med-občinskega sveta zveze komunistov za Gorenjsko Stefan Nemec je opisal dogodke, ki so se zgodili na tej planini pred 40 leti.

Nemci so obkolili vso okolico in postavili sedsa na vseh pomembnih točkah. Selška četa in poveljstvo prve grupe odredov sta krenila proti Mošenjski planini. Ko so bili že za Turnom, so zaslišali dva strela. S streloma jih je Vinko Hafner opozorjal na Nemce, ki jih je opazil na svoji kurirski poti. V največji tišini so

nadaljevali pot. Nemci so jim vsuli točo krogel za hrbet. Vsi so planili naprej, a kot se je nenadoma začel, tako je tudi pojenjal sovražni ogenj. Ko je prišlo še začelje v obroč, se je ta sklenil. Nemci so užgali po njih. Borci so planili naprej, naravnost v močno sovražno zasedo. Naredili so usodno napako, ko so se hoteli prebiti navzgor v breg, namesto da bi se organizirano prebili naprej po potoku. Ta napaka je stala življenja 27 pogumnih fantov, osem je bilo zajetih. Med žrtvami je bil tudi narodni heroj, španski borec, komandant Cankarjevega bataljona in prve grupe odredov Jože Gregorčič-Gorenjci. Maja 1941. leta je postal vodja vojno revolucionarnega komiteja za jeseniško okrožje. Junija istega leta se je udeležil partijske konference v Ljubljani, kjer je bil sprejet sklep o vstaji. Avgusta 1941. je bil imenovan za komandanta Cankarjevega bataljona, spomladi 1942. leta za komandanta prve grupe odredov, ki je zajemala celotno področje Gorenjske.

Po končanem govoru so se zvrstile recitacije, zaigrala je godba. Svečanost so zaključili s salvi in počastitev padlih in v opozorilo živim, da se kaj takega ne sme več zgoditi. Zavzetost nastopajočih in poslušalcev je bila dokaz, da smo vsi pripravljeni ohranjevati in braniti, če bi bilo potrebno, vrednote, za katere so tisoči umirali.

Srečanje se je zaključilo na Rovtarici. Nikomur ni bilo žal, da je to sončno sobotno dopoldne žrtvoval za ta spominski pohod.

Predsedstvo OK SZDL Radovljica je še julija posredovalo v razpravo osnutek poslovnika o delu koordinacijskega odbora za kadrovska vprašanja pri predsedstvu OK SZDL Radovljica. V bodoče bo ta vključevalni organ SZDL sestavljen iz menjajočih delegatov vseh občinskih družbenopolitičnih organizacij, delegatov paritetne komisije in komisije za volitve in imenovanje občinske skupščine.

Na tretji seji zbora delegatov enote skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v občini Radovljica, ki je bila 14. septembra v Radovljici, so bili delegati podrobno seznanjeni o poteku gradnje prizidka doma dr. Janka Benedika. Sprejeli so sklepe o razdelitvi finančnih sredstev za rekreacijo upokojencev ter stališča o gradivu za prihodnjo sejo skupščine Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji.

Prejšnji teden je sekretariat akcije NNNP koordinacijskega odbora za ljudsko obrambo pri predsedstvu OK SZDL Radovljica na osnovi posveta predsednikov krajevnih organizacij SZDL obravnaval organizacijsko tehnične priprave na akcijo NNNP, ki bo v oktobru. V zvezi s tem so člani sekretariata proučili taktično zamisel oz. predpostavko, pod katero se bo izvajala tokratna akcija v vseh krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah v radovljjski občini.

Svet za zdravstveno varstvo in socialno politiko pri občinskem svetu zveze sindikatov Radovljica je na 1. seji v začetku septembra sprejel program dela. Osrednja naloga sveta bo uresničevanje stališč in sklepov občinskega sveta ZS Radovljica o lani sprejetih stališčih socialne politike v občini. Ocenili bodo in sprejeli stališča o zaposlovanju upokojencev, o podaljšanju delovnega razmerja, o pogodbenem in nadurnem delu. Presodili bodo, kako se izvajajo sklepi in stališča o zagotavljanju prehrane med delom in ukinjanju vrednostnih bonov oz. gotovine namesto organiziranega obroka. Podprli bodo pobudo za združevanje sredstev za gradnjo obratov družbene prehrane in boljše izkoriščanje obstoječih zmogljivosti. Svet se bo vključil v obravnavo postopka revizije vseh del in nalog, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem in proučil položaj na določenih delih in nalogah.

Izvršni svet OS Radovljica je na 16. seji 31. avgusta, ko je obravnaval izvajanje dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v prvem polletju 1982, sprejel sklep, da zaradi presejanja dovoljene rasti osebnih dohodkov ne morejo do konca septembra povečati osebnih dohodkov Veriga Lesce, Plamen Kropa, Jelplast Kamna gorica, Sukno Zapuže, Almira Radovljica, KZK Kooperacija Radovljica, Gradbeno podjetje Bohinj, Elmont Bled, Specerija Bled, Zivila TOZD Trgovina Bled, Hotelsko turistično podjetje Bled, Mira Radovljica, Frizerski salon Nada, Komunalno gospodarstvo Radovljica, Zavod za urbanizem Bled in Inženiring Bled.

Po sklepnih podatkih analitične službe, ki jih je obravnaval na zadnji seji izvršni svet OS Radovljica, je ob polletnem obračunu celotni prihodek narasel za 30 %, porabljeni sredstva so bila višja za 33 %, tako da je rast dohodka 21 % in rast primerljivega dohodka v občini 27 %.

Po lanskem velikem zastoj, ko je bilo za polovico manj naložb kot leta 1980, se je letos investicijska dejavnost v gospodarstvu radovljjske občine precej povečala. Vlaganja v prvem polletju so bila za 66 % večja kot lani. Sestava investicij je tudi ustrežnejša od lanskih, saj je kar 84 % prijavljenih investicij pri Ljubljanski banki s takšnimi programi, ki so nad 50 % usmerjeni v izvoz.

Hvaležni smo tovarišu Kosu, da nam je s svojim pripovedovanjem pomagal, da smo laže in bolje razumeli, kaj je takrat pomenilo biti

partizan — borec — aktivist — komunist in ne nazadnje pionir — kurir. Novinarski krožek OS FSF Lesce

VTISI S POČITNIC

Zadnji dnevi šolskega leta so bili zelo dolgočasni, vroči in vsi smo komaj čakali, da se bodo šolska vrata zaprla. Preštevali smo dneve, ure, celo minute, s mislimi smo bili že na počitnicah. Tako leno in dolgočasno se je le primajal zadnji, poslovilni dan.

Že konec junija sem šel s starimi starši in bratcem Zigom na morje. Počitnice sem preživel v Strunjanu in v Piranu.

V Strunjanu sem vsako noč kot za šalo pobijal komarje, ki so mi brenčali okrog glave. Da so imeli tudi naši predhodniki hude skrbi z njimi, so kazali sledovi na stenah. Hotel je lepo urejen, ker so gostje vojaški vojni invalidi, člani ZB NOV. Poleg hotela je tudi moderni bazen. Lepo so urejene tudi telovadnice. V bazenu so razne podvodne masaže, najmočnejša ima pet atmosfer pritiska. Služi za zdravljenje hrbtenice in raznih organov v trebuhu (želodca, žolča itd.).

Vsak dan sem s prijatelji iz Maribora kegljal na avtomatskem kegljišču. Imel sem kar precej sreče in sem velikokrat podrl vseh devet kegljev naenkrat.

Drugi del počitnic sem preživel v počitniškem domu GG Bled. Vesel sem bil, da tu ni bilo komarjev. Vsak dan sem veslal s čolnom iz gumiranega platna. Zjutraj in zvečer sem lovil ribe. Ujel sem dosti igel, tako da smo jih spekli celo za večerjo.

Ko sem se vrnil z morja, sem se z novim kolesom večkrat odpeljal na Zatrnik, kjer imam dva bratrance. Igrali smo nogomet in namizni tenis. Večkrat sem se tudi kopal v jezeru. Letos je bila voda zelo čista. Tudi veslal sem.

Pomagal sem tudi stricu Mihui iz Hraša pobirati krompir. Ko so bili za bojski polni, sem jih odpeljal s ko-

njem. Dora se me je kar dobro navedila in z obračanjem nisem imel težav.

Večkrat sem delal tudi na naši nji-vi v Hrašah. Pobrali smo krompir, čebulo, fižol, kolerabo in peso. Letos je bila letina krompirja zelo dobra, čebula pa je pričela gniti, ker jo je potolkla toča.

Nekajkrat smo šli nabirat borovnice, brusnice in gobe na Pokljuko. Letos je bila bera gob dobra, ker je bilo obilo dežja. Celu Zigu se je posrečilo najti nekaj jurčkov.

Želja, da bi šel na Triglav, se mi v letošnjih počitnicah ni izpolnila, ker je imel oče preveč dela. Škoda, a drugo leto bom zagotovo šel, ker sem se že dogovoril z izkušnim planincem Janezom, ki je bil že na Mont Blancu, Matterhornu, Grossglocknerju...

Počitnice so kar prehitro minile v veselju in radosti. No, pa smo spet v šoli.

Staš Naglič, 7. a
OŠ dr. J. Plemija Bled

Škoda, ki jo je 31. julija letos povzročilo močno neurje, je občinski štab civilne zaštite Radovljica ocenil v znesku nad 1,1 milijona din, od tega v kampu Šobec nad 700 tisoč din. Na pri-kolicah in dveh avtomobilih je bilo škode za 300 tisoč din, na daljnovodu 150 tisoč in za okoli 250 tisoč din škode je vihar povzročil v gozdu, kjer je porušil večje število dreves.

Na drugi seji komisije za kulturo pri občinskem svetu zveze sindikatov Radovljica 13. septembra so pregledali dose-že ureničevanje programa kulturne akcije za delovne kolektive v radovljjski občini in stališča skupščine Kulturne skupnosti Radovljica na junijskem zasedanju o problematiki kulturne akcije. Sprejeli so tudi programsko usmeritev prirediteljev kulturne akcije do konca leta, vključno z nastopom zdomskega društva »Tamburica« iz Mainza v ZRN, ki ni bil načrtovan.

Izvršni svet OS Radovljica je izdal sklep o soglasju k lokaciji smučarskih objektov v sklopu učnega poligona JLA na Pokljuki. Objekti za širše športne, rekreacijske in turistične namene bodo vključeni v bodoči smučarski center Pokljuka. Zaradi varnosti bodo investitorji poskrbeli za spremljajoče objekte proti plazovom, razen tega pa še za parkirišča in sanitarije.

V krajevni organizaciji Rdečega križa Lesce, ki letos slavi 35-letnico plodnega dela, posvečajo veliko skrbi tudi pridobivanju in vzgoji mladih članov — podmladkarjev RK. Letos je vključeno 258 osnovnošolcev od 1. do 6. razreda. Podmladkarji delujejo po svojem programu, vodi pa jih vseskozi prizadevna mentorica, učiteljica Marija Lampe.

Ljubiteljem naših gora in zborovskega petja so pevci moškega komornega zbora DPD Svoboda iz Podnarta v soboto, 11. septembra, pripravili prijetno presenečenje. Pri Roblekovih koč na Begunjski so namreč popoldne nastopili pod vodstvom dirigenta Egija Gašperšiča s sporedom slovenskih in domoljubnih pesmi. Številni planinci so požrtvovalne pevce pozdravili z zasluženim aplavzom.

V drugi polovici avgusta je Narodni muzej iz Ljubljane organiziral raziskavo v globinah Blejskega jezera, v kateri so sodelovali tudi strokovnjaki Slovenskega narodopisnega muzeja, potapljači enote milice republiškega sekretariata za notranje zadeve ter ljubljansko in blejsko društvo potapljačev. Izidi akcije so bili izredno uspešni, saj so odkrili izredne primerke predmetov od najstarejših obdobij do danes. Ugotovili so tudi topografsko lego nekdanjih naselbin. Akcija ima pomemben delež pri zaščiti kulturne dediščine in odpira pot za nadaljnje raziskave.

V Ukancu pri Bohinjskem jezeru je v izredno lepem sončnem vremenu TD Bohinjskega jezera z bohinjskimi kulturnimi društvi v nedeljo, 12. septembra, priredilo letos že 27. kravji bal. Za živahnost je poskrbel godba na pihala iz Gorij, folklor-ni skupini iz Srednje vasi in Bohinjske Bistrice in mladinski pevski zbor iz Bohinjske Bistrice. To veliko narodopisno prireditve, s katero Bohinjeci ponazarjajo stare plansarske navade in opravila, si je ogledalo nekaj tisoč ljudi iz vse Slovenije in zamejstva.

Lep uspeh so spet dosegli padalci ALC Lesce na petem mednarodnem tekmovanju padalcev v skokih na cilj v Celovcu. Med 60 tekmovalci so bili Leščani pripriljivo prvi tako med posamezniki kot moštveno. Zmagal je Branko Birt, tretji je bil Dušan Intihar, četrti Darko Svetina, osmi Bogdan Jug, Janez Šafarič je dosegel 13., Janez Fajfar pa 22. mesto.

IZLET V UMAG

Trgovsko podjetje MURKA je v torek, 14. septembra, organizirala za svoje dolgoletne potrošnike enodnevni izlet v Umag in severni del Istre. Odhod z avtobusom je bil ob 8. uri in povratek ob 21. uri. Pozornost in gostoljubje delavk podjetja na vožnji in v Umagu je bilo izredno. Tako prijetnega izleta v nobenem primeru nismo pričakovali. Med raz-položenjsko glasbo smo slišali veliko duhovitih šal, bili pa smo tudi po-streženi. V bližini Radovljice sta ča-kali vso noč in pripravljali kavo, vsaj tako sta v šali pripovedovali obe »stoparici«, kateri smo gostoljubno vzeli s seboj.

V Ljubljani je bil enourni postane-k in ogled pivovarne Union. Vred-na je bila ogleda. Videli smo, kako se vari in izdeluje pivo. Vse je avtomatizirano, povsod pa je velika čistota. Po ogledu so nam v sprejemni dvorani ponudili vrček piva in izdaten pri-grizek. Vodja proizvodnje je v nekaj besedah razložil zgodovino pivovar-ne in razdelil lične prospekte in značke. Zahvalili smo se za tako lep in priskrben sprejem in nadaljevali pot proti Istri.

Kratek postanek in ogled Pirana in že smo bili v Umagu. V Umagu ima Murka lep počitniški dom za svoje delavce. Tu so nam nudili obil-no in zelo dobro kosilo. Popoldan je bil organiziran ogled Umaga s cestnim vlakom. Delavkam, ki so bile za-dolžene za spremstvo in postrežbo v domu, je treba izreči vse priznanje in toplo zahvalo.

Zjutraj ob odhodu je ena od spremljevalk rekla, naj pustimo vse skrbi in tegobe doma. Imeli smo občutek, da se je v resnici to tudi zgodi-lo.

Upravi podjetja in vsem, ki so nam omogočili tako lep izlet, izreka-mo vse priznanje in toplo zahvalo.

J. R.

JEZIK IN MITIČNOST RAZISKOVALCA IN RAZISKOVANEGA

Smiselnost — namembnost in utemeljenost ali upravičenost družboslovnega raziskovanja so čisto predmeti različnih razprav; tako s strani raziskovalcev kot s strani tistih, ki so predmet raziskave ali celo tretjih, to je naročnikov raziskave.

O potrebnosti — koristnosti (analitičnih) družboslovnih raziskav (zaenkrat) še ne postavljajo vprašanj. Vprašljivo je bolj področje funkcioniranja takih raziskav: če začnemo »pri koncu«, že pri izdelani analizi, se nam pojavi vprašanje vključitve analize v obstoječi (družbeni, proizvodni) sistem. Čeprav imamo naročnika raziskave, ki ima svoje zahteve, se ve, za katero področje družbenega življenja se naj bi raziskava analizirala in znan naj bi bil tudi namen — cilj raziskave. S končno analizo se začne potovanje znanstvene misli v »realno« družbeno sredino. Usoda tega potovanja je neznana, če raziskavo vključujemo (če jo) v nekoherentno, nepredvidljivo, izmuzljivo družbo, ki ji noben poseg (razen morda totalitarističnega udara) ne more dati nekega trdnega obstojnega jedra, okrog katerega bi se kristalizirale družbene sile: vsaj ne v nečem določenem časovnem obdobju.

Raziskava pade v gosto zbit in obenem prazen prostor: v politično ali strokovno sredino, kjer so skoncentrirani nosilci družbene moči, situirani v širšem, ohlapnejšem prostoru globalne družbe.

Namen raziskave ni samo »interpretacija« neke stvarnosti, ampak tudi poseg v to stvarnost. Raziskava sama se spremeni v stvarnost, postane ena od stvarnosti s »svojimi« življenjem, z vsaj potencialno možnostjo vplivanja na »obnašanje« drugih stvarnosti.

V to žarišče se umešča problematika družboslovnih raziskav: odnos »gosto zbite« (politične, strokovne) stvarnosti do raziskave in odnos »ohlapnejšega« dela družbe do raziskave. Konkretno rečeno: naročniki raziskav so običajno politične ali strokovne strukture, ki s posedovanjem raziskave dobijo v roke novo možnost (argument) vplivanja na širšo družbo. Vpliv raziskave se lahko kaže na več nivojih (lahko tudi na večih hkrati): razpolagalci z raziskavo lahko na tej podlagi spremenijo svojo »politiko«, svoj akcijski program in tako prihaja do sprememb v širšem družbenem prostoru. Širša družbena skupnost ne ve, zakaj je prišlo do sprememb v akcijski naravnosti, ker ne pozna vzroka raziskave (v našem primeru). Mogoča je tudi druga pot: razpolagalci z odkritji raziskave seznanijo družbeni segment, ki naj bi bil zainteresiran za takšna odkritja in s skupno akcijo spreminjajo obstoječe stanje. Tretja možnost je delna predstavitev samo nekaterih rezultatov raziskave, skupaj z napotilom odlokom o potrebnem (zahtevanem) ravnanju pripadnikov družbe, ki se jih določena problematika »dotika«. Seveda pa se lahko zgodi tudi to, da raziskava »obleži v predalu« in predstavlja samo kup papirja.

O POMENU IN NAMENU RAZISKAVE

Rekli bomo: raziskava dobi svoj pomen in izpolni svoj namen, če se »vključi« v stvarnost in s tem stvarnost spreminja.

Stvarnost daje odgovor raziskavi (raziskovalcu) o ne-pčinkih uvajanih sprememb in seveda tudi o načinu izvajanja in izvajalcih željenih sprememb. Kontekst raziskave se reminja.

Tekst raziskave je objektivni govor; govor raziskovalca ne s stališča njega samega, ampak s stališča pozitivne znanosti. Objektivnost znanstvene raziskave je imperativ. Drugače rečeno: to ne pomeni nič drugega, kot zahtevano vztrajanje v polju metafizike. Govor subjekta, kot edinega nosilca resnice (s svojim manjkom v Drugem — Žižek), je neznanstven, je lokalno obarvan; skratka nezanesljiv vir resnice, kot se temu običajno pravi.

Takšno stališče je refleksija objektivnega načina produkcije: blagovno-kapitalske produkcije, ki proizvaja za človeka, ne pa človeka. Objektiven svet človeku »odtujeni« produktov, od kapitala kot subjekta (absolutum, bog), vlada tako v človekovi vsakdanji praksi kot tudi v svetu miselne, teoretske (filozofske) refleksije. Objektivna — abstraktna misel zaživi »svoje« življenje; daje videz neodrejenosti — samodoločnosti, ki stvarnost — realnost sicer razlaga, vendar ni njen del, ampak del »svetovnega duha«, ki je absolut in tako po definiciji samozadosten. Jezik takšne samozadostne teoretske misli se sprevrže v metajezik, ločen od njegovega edinega stvarnega nosilca-subjekta. Žižek pravi (po Marxu) »metafizična osamosvojitev (privid čamosvojitve) misli nasproti realnega življenjskega procesa — kjer je govor neposredno bivanje misli — obenem obeležuje osamosvojitve jezika glede na ta proces, glede česa nastopa ideološki problem prekoračitve prepada med »besedo« in

»stvarjo« (Žižek, Znak, Oznacitelj, Pismo str. 142).

Razcep med besedo in stvarjo dobi skozi ideološko obravnavo svojo »stvarno« podlago in »prvotna« ne-vprašljivost (»predkulturno« stanje) oziroma nepriznane ločitve zamenja vprašanje prekoračitve razcepa, ki je samo po sebi metafizična par excellence (v pravem pomenu besede). Možnost premostitve tega razcepa je v sferi predpostavljanih danosti, ki jih bo potrebno združiti v harmonično celoto. Dilema subjekt — objekt razdeli svet in človeka na dva nepamirljiva dela, ki so ju različni znanstveniki in filozofi z različnimi spekulacijami skušali pomiriti med seboj. Takšen pristop, ta cepitev samoumevno prestavlja v večnost diade kot: subjekt — objekt, dobro — zlo itd.

Dvojnost lahko razumemo tudi kot poskus »operacionalizacije« problema; poskus stvaritve nekakšne tipologije, kar pa je pravzaprav spravljanje neenakega v enako, združevanje nezdružljivega. Tipologiziranje v svoji osnovi predstavlja zamegljevanje pravega problema — določenosti subjekta (na koncu koncev) od samega sebe; drugače rečeno: razlike (diference) od samega sebe, če sprejmemo psihoanalitično tolmačenje, da »nismo mi — končni subjekti — tisti, ki se jim nedostopno mesto Resnice za jedro izmika, ampak nezadostnost leži v sami Resnici, to je v nepriznaniosti Drugega« (subjekta) (Žižek ib. 205).

Otrok izgubi mater (Drugega) kot označitelja njegove eksistence; moški in ženska nikoli ne dosežeta trajne zadovoljitve svojih želja; želja se samo začasno zmanjša, zato, da bi se pozneje spet pojavila mogoče še intenzivnejše. Tukaj je torej iskati prostor Resnice, ki nam je nedostopna zaradi skritosti realnega subjekta (mesta izjavljanja subjekta) v globinah nezavednega. »Kot edina možnost »raztutitve« preostane prodor iz imaginarnih identifikacij, ki zamaščujejo razsredičeni (Resnico v Drugem) (subjektu TF) prostor Resnice« (Žižek ib. 219).

Imaginarni identifikacije so v našem primeru družboslovne raziskave. Objektivni jezik, ideološkost, klasičiranje in tipologiziranje in še kaj, so »odlike«, ki jih morajo posedovati družboslovne raziskave, da bi bile »pravdomočne«. Kriterij so torej stvari, ki so odtrgane od stvarnosti, od konkretnega človeka. Raziskovalec govori v jeziku, ki ni njegov lasten jezik in ga zato strogo vzeto sam ne razume. Govori s stališča neke objektivne (imaginarni) situacije s stališča pozitivne znanosti, ki sicer lahko odkriva neke zakonitosti relacije, mesto Resnice pa ostaja skrito. Skrito ostane v univerzitetnem človeku, »ki trdi, da ve« (Žižek ib. 186), da poseduje znanje resnice, kar ga že samo po sebi postavlja izven resnice: kar se konec koncev kaže v produktu »univerzitetnega človeka«, ki mu raziskava ne prinese resnice. Govori jezik mite, »jezik forme« (Barthes).

»Mit je govor, ki ga je izbrala zgodovina: ne bi mogel izvirati iz »narave« stvari« (Mit danas str. 230). Da bo stvar jasnejša, naj še citiram Barthesa, ki na drugem mestu pravi: »Obstaja, torej jezik, ki ni mitični, jezik človeka proizvajalca (prej navaja primer drvjarja: če sem drvar in če imenujem drevo, ki ga bom posekal, ne glede na obliko stavka, govorim drevo, ne govorim o njemu. To pomeni, da je moj jezik operativni, vezan na svoj predmet na prehodni način: med drevesom in mano ni ničesar drugega kot moje delo, eno dejanje: v tem je politični jezik) (pod. FT) povsod, kjer človek govori, da bi spremenil stvarnost, ne pa da bi jo ohranil v obliki slike, povsod, kjer svoj jezik povezuje s proizvodnjo stvari, je metajezik vrnjen v stanje jezika — objekta (objekta v smislu predmeta obdelave — FT) — mit ni več mogoče« (Bart. ib. 266).

Mitični jezik je jezik odtrgan od svoje vsebine, prazna forma, ki jo je mogoče napolniti s »poljubno« vsebino. Tako imamo pogosto opraviti s frazo »zahteva zgodovinskega trenutka«, ki se kaže, čeprav ni eksplisitno izražena v dnevnih, pragmatičnih politiki, v prilagajanju družboslovnih raziskav temu »trenutku«. Jezik izgubi svojo politično-revolucionarno dimenzijo označitelja konkretne akcije. V vsakodnevni praksi se politično poimenuje prav nasprotno. Ideološki, zastrti jezik, ki je usmerjen na prakso, sam pa ni praktičen, ampak je izkaznica določenega sloja ljudi, ki se ukvarjajo s tako imenovano politiko. Jezik, ki sam sebi pripisuje lastnosti revolucionarnega, je jezik forme; normativnega idealnega sveta, ki je uporabljen tako, da sedanjost neprestano podaljšuje v prihodnost in s tem odvzema ostrino konkretni problematiki.

Polje resnice (v tem primeru prakse) se prenese v izjavo o praksi; govorjenje o praksi postane »drugo-

stopenjska« praksa, ki je zajela širše sloje ljudi: z razširitvijo »baze« samoupravljanja, to je z delegatskim sistemom. Politika postane amorfna praksa, ki je povsod in nikjer. Podobno izgubi svojo ostrino znanost, ki postaja politična, ne da bi politika postajala znanstvena. To je idealen primer diktata tistega po funkciji nad tistim po sposobnosti. Rezultat je: pragmatična znanost, usmerjena k reševanju problemov, ki jih (in kot jih) vidi politika, in ki jim politika narekuje tudi pot rešitve (v smislu pravilne ideološke naravnosti). Pozitivna znanost, ki je že po svoji naravnosti nesposobna izbrati pravo mesto Resnice, postane v tem primeru lena služkinja politike: izgubi moč in voljo, da bi reševala neko problematiko; lastnost, ki jo znanost vsekakor ima in zato tudi zasluži visoko mesto med človekovimi dejavnostmi.

Spoznana nujnost preobrazbe znanosti v vodilno proizvodilno silo postane samo spoznana nujnost govoriti o tem. To trditve bi lahko ilustrirali s tisočimi primeri ljudi, ki so delovali in mislili znanstveno, pa so naleteli na ogromne težave pri uresničevanju svojih projektov.

Kako nastane mit, nam odlično pokaže Barthes s primerom iz časopisa Paris Match: na sliki črnski vojak s francoskim vojaškim pozdravom pozdravlja francosko zastavo. Ta slika govori: »da je Francija veliko Cesarstvo, da vsi njeni sinovi ne glede na barvo kože verno služijo pod njeno zastavo in da ni boljšega odgovora nasprotnikom tako imenovanega kolonializma, kot je prizadevnost, s katero ta črnc služi tako imenovanim tlačiteljem« (Barthes ib. 236-7).

Na tem primeru dobro vidimo, kako lahko mit služi prikrivanju resnice; resnice, ki je drugačna od slike: teror nad ljudstvi kolonij.

V Jugoslaviji je socialistični realizem vsekakor preživel ali vsaj deklarativno odvržena (kot zaželeni) smer umetnosti tudi s strani politike. Socialno realistični plakat, na primer, za mladinske delovne brigade (stiliziran, polakiran, opremljen z različnimi simboli socialističnega napredka) se vsekakor razlikuje od plakata za mladinske delovne akcije v letu 1982. Dva objekta mladince (fant in dekle) z lopato na rami, slikana od zadaj v nekakšni ekspresionistično-pintilistični (pikčasti) tehniki. Vizualno in estetsko gledano vsekakor napredek v načinu propagande. Vendar je sporočilo ostalo klišejsko: delo in ljubezen za izgradnjo nove družbe. To ni samo po sebi nič napačnega, če ne bi človek imel vtisa, da z nekam poudarjeno erotično situacijo (objekti par) obljublja prijetno življenje v brigadi. Tisto osnovno: delo za izgradnjo domovine, skriva obljubo živahnega brigadirskega življenja kot propagando za pridobitev mladine. Tukaj naletimo na posredno zastrto priznanje nemoči socialistično-realističnih parol — delu čast in oblast) priznanje moči subjektivnega-erotičnega, ki ga blagovna produkcija ne more povzeti brez ostanka. Od tod simbolika lopate in objete para. Sama lopata bi bila v očeh današnjega človeka smešna, bolj karikatura kot vabilo na resno družbeno akcijo, samo objekta mladince pa bi bolj kazala na svojo kot družbeno akcijo. Seveda v tem lahko vidimo tudi poskus, kako čim več erotične (libidonožne) energije vpreči v družbeno koristne cilje.

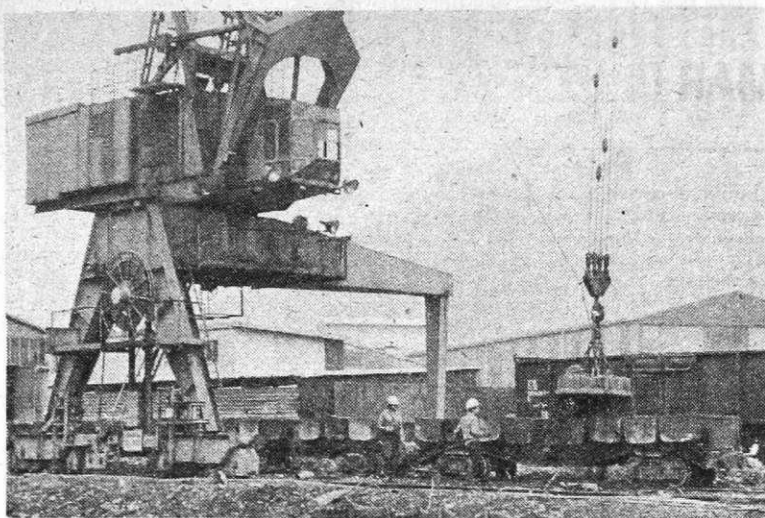
Sicer pa so miti v socializmu vsebinsko revni in omejeni na nekaj klišejev (po Barthesu), vključno z največjim mitom, kar jih je doslej zraslo na tleh socializma — stalinizmom.

NE-POTREBNOST Družboslovnih raziskav v delovnih organizacijah

Dosledno gledano je govor plakata mitičen, ker s svojim smislom (tistim, kar vidimo na sliki) hoče povedati nekaj drugega in tisto drugo ni govor »stvari same«, ampak govor stvari posredovane skozi zgodovinsko situacijo. Opraviti imamo torej z ideologijo.

Običajno se z družboslovnimi raziskavami dogaja, da govorijo nekaj drugega, kot bi hotele povedati. Prav tako pod plaščem znanstvenosti prihajamo do rezultatov, ki so že znani — govorimo v prazno oziroma premlavamo že premlote stvari. Namenskost raziskav je sploh problematična: že vnaprej je bolj ali manj znan (zaželen) rezultat. Družboslovci, ki delujemo v industrijskih organizacijah, smo pripravljani »zamizati na eno oko«, če bi se vsaj nekateri koristni rezultati, ki jih raziskave občasno le prinesejo, izkoristili za izboljšanje problematike delavstva (krivda prav gotovo leži tudi na raziskovalcih, ki jim je vse prevečkrat premalo mar usoda njihovih izdelka). Seveda nam ob takem razmišljanju ni ušlo, »da pot tlakovana z dobrimi nameni vodi v pekel«; vendar nam je po drugi strani jasno, da moramo družboslovci upravičiti vsaj »strokovni del« svoje eksistence in to v okolju, ki postavlja različne zahteve (tudi molk).

Pot k resnici je del resnice same, resnica ni abstraktna istovetnost Rezultatov, ampak se sama konstituira s posredovanjem poti... (Žižek ib. 225). Raziskava bi morala postati »pot k resnici«, torej del same resnice, ki pa se ne more zrealiti samo v raziskavi, ker bi bila sicer samozadostna in bi »izpadla«

Pod pristaniškim žerjavom (Foto I. Kučina)

kot golo razmišljanje avtorja. Raziskava postane »resnica«, ko se rezultati direktno prevajajo v prakso.

Prav to direktno prevajanje v prakso je mrtva točka, kjer se razblinijo križajoči (ne nujno nasprotni) interesi: lahko tudi premalo močni (brezvoljni), da bi premagali odpore (v sebi), ki jih povzroča prodor »novitete«. Premiščanje akcije iz polja rutine, uhojenosti, stereotipnosti, v polje delovne naravnosti je neogibni pogoj za spreminjanje obstoječega. Takšno razmišljanje je in ostaja čista metafizika, dokler (delovni) ljudje ne bodo politizirali v smislu, ki ga je nakazal Barthes (govor, ki služi spreminjanju obstoječega).

Dokler bodo družboslovci, bodo tudi družboslovne raziskave. Kljub raznim ugotovitvam o ne-primerosti (neadekvatnosti, metafizičnosti, akademskosti, mitičnosti itd.) družboslovnega raziskovanja je mogoče celo problematiko spraviti na »višji« nivo, kot je golo (površinsko, površno) tolmačenje stvarnosti. Potrebno se bo otresti nekaterih atributov znanstvenosti; lažno objektivnost mora nadomestiti »pošten« govor subjektov. Od iskanja celovitih resnic, ki so fikcija in ideološka ponjava, pod katero se skrivajo fragmenti, ki so Resnica, preiti na poučevanje teh fragmentov — drobcev, ki

sestavljajo človeka in družbo.

Jezik znanosti in politike je poseben problem. To je meta-jezik: jezik, ki služi prej prikrivanju kot odkrivanju. Jezik kakršnega poznamo iz našega političnega vsakdana (kot se je že neštokrat izkazalo) ni razumljiv (v tem primeru pojmujeemo politično širše-družbeno); ni jezik sprememb, ampak statusa (tudi jezik pričujočega razmišljanja ni razumljiv, vendar naj odprto in pripravljeno na kritiko to pomanjkljivost vsaj deloma opraviči). Od politikov in raziskovalcev ne moremo zahtevati primitivnega (zakotnega, provincialnega jezika, lahko pa zahtevamo jezik »resnice« odkrivanja družbenih dejstev, odnosov), ki so odločilni za razvoj določene družbene situacije.

Naj zaključimo z nekoliko daljšim navedkom iz Barthesovega teksta Mit danas (str. 263): »Svet prihaja v jezik kot dialektični odnos med dejavnostmi, med človeškimi dejavnostmi: iz mite izhaja kot skladna slika bistev. Zgodil se je čudež realnosti se spreminjena, iz nje je odstranjena zgodovina in njeno mesto zavzame narava, stvarjem je odvzet njihov človeški smisel in to tako, da postaja človek neznamen. Funkcija mite je odstranitev realnosti: mit je dobesedno neprestano odtakanje, hlačenje; z eno besedo, odsotnost, ki se občuti.«

Franc Treven

UMRL JE PAŠAN MEHMEDINOVIĆ

V svitu jutra 14. septembra je prenehalo biti srce Pašana Mehmedinovića, priljubljenega in klenega moža, domoljuba in komuniste, zavzetega in neutrudnega aktivista iz Radovljice. Tako se je v 85. letu starosti sklenila njegova izjemno bogata in težka življenjska pot, ki jo je kljub njegovi nenavadni žilavosti in življenjski volji pretrgala bolezen. Malo je ljudi, ki jih je usoda vodila skozi tako razburkane čase in doživljaje kot Pašana, ki jim je kljuboval tudi takrat, ko je bilo videti skoraj nemogoče in nesmiselno.

Rodil se je leta 1897 v Šavvarju pri Tuzli v revni rudarski družini. Ker je ostal brez staršev, se je že kot deček zaposlil v tovarni. Ko je v Bosni zmanjkalo dela, se je podal s trebuhom za kruhom domala po vsej tedanji Avstroogrski. Ze takrat je okusil grenkobo proletarskega življenja, zato je kmalu našel pot med napredne delavce. Osemnajstletnega so ga v prvi svetovni vojni poslali na italijansko bojišče, kjer je dočkal tudi razpad črnožolte monarhije. Pridružil se je radosti osvobodjenja in pričakovanja nove pravične domovine Jugoslavije v rodni Tuzli. Globoko razočaran se je pridružil množicam v revolucionarnem kipenju stavk, zaradi katerih je moral bežati pred policijo prek Save.

Preganjanje, brezposelnost in druge stiske so ga prisilile, da se je po nasvetu tovarišev prijavil v graničarsko službo. Od tuda je pot vodila v žandarmerijsko šolo, kjer si je edino lahko obetal zaslužek. Leta 1924, po uspešnem opravljenju šoli, je bil razporejen kot kaplar na prvo službeno mesto na orožniško postajo v Begunje na Gorenjskem. Od takrat naprej ga je življenje priklenilo na naše kraje, ki so mu že od vsega začetka prišle blizu: srcu in postali njegov drugi dom. Iz Begunj je bil premeščen v Radovljico, nato v Smlednik in končno v Podnart, kjer ga je zatekla druga svetovna vojna.

Vseskozi je Pašan, čeprav v osovraženi žandarski unifor-

mi, živel in sodeloval z naprednimi delavci in kmeti. Še v Smledniku je bil soorganizator zbiranja pomoči za brezposelne in revne. Prikrilo in učinkovito je pomagal v veliki stavki tekstilnih delavcev leta 1936 v Kranju. Leto pozneje se je seznanil s komunistom Stanetom Žagarjem, s katerim sta postala zaupna prijatelja in sodelavca, kar je veliko pripomoglo, da je Žagar lahko opravljal ilegalne partijske naloge.

Tako si je Pašan že v predvojnem naprednem delavskem gibanju pridobil zaupanje vodilnih gorenjskih revolucionarjev, kar je vplivalo tudi na poznejšo Pašanovo ilegalno dejavnost v osvobodilnem gibanju. Bil je zaposlen v nemški policiji, hkrati pa je po nalogu vodstva OF opravljal obveščevalne naloge in pomagal preganjanju in zaprtim aktivistom, pri čemer je največkrat tvegati tudi lastno življenje. Njegovo delovanje na gestapovskem poveljstvu v Radovljici je bilo kot v napelem vohunskem romanu, vendar je zanj plačeval z visoko ceno nezaupanja in sovraštva ljudi, ki niso stili v njem obveščevalca in sodelavca OF. Šele ko je po nalogu obveščevalnega centra z Jelovice odšel 1. maja 1945 v Koprski odred in nato na osvobodilni pohod na Koroško, se mu je uredila želja, da je bil razvezan težkih moralnih bremen in da je postal partizan.

S težko primerljivim zanosom se je tudi po osvoboditvi, ko se je demobiliziran vrnil v Radovljico, vključil v obnovo in izgradnjo, kjer je s svojim delom dajal zgled drugim. Zavzeto je deloval v družbenopolitičnih in društvenih organizacijah in se s požitvovnostjo, skromnostjo in poštenim odnosom do soljudi uveljavil kot človek in spoštovan občan, ki so ga ljudje vzljubili imeli za svojega najbližjega prijatelja in vzornika.

Več let je delal tudi v jeseniški Železarni, kjer je bil kar dvakrat proglašen za udarnika.

Za zasluge v revolucionarnem in narodnoosvobodilnem gibanju ter v povojnem družbenopolitičnem delu je prejel številna priznanja in odlikovanja, med drugim tudi srebrni znak in občinsko priznanje OF.

MAR DRUŽBENA MERILA VELJAJO LE ZA NEKATERE?

Veliko govorjenja je v teh dneh okrog Tehničnega biroja Jesenice, predvsem glede obračunavanja in izplačevanja osebnega dohodka v tem delovnem kolektivu. Obilo družbenopolitične aktivnosti, številni sestanki in sklepi naj bi končno razjasnili vzroke takemu stanju in tudi nakazali pot naprej. Ta pa vsekakor ne sme biti nadaljevanje dosedanje, čeprav ob tem ne smejo prezreti številnih uspehov delavcev v tem biroju.

V Tehničnem biroju Jesenice je zaposlenih 53 delavcev, njihova dejavnost pa je projektiranje in konstruiranje strojno-metalurških naprav. Veliko svojega dela izvozijo, sedaj približno 70 odstotkov zmogljivosti namenja delu za tuji trg, predvsem sodelovanju z Nemško demokratsko republiko. Na tujem trgu dosegajo tudi dobre finančne rezultate, precej boljše kot na domačem. V hudi mednarodni konkurenci so se obdržali tudi zaradi zanesljivosti dela in vestnega izpolnjevanja rokov.

Poleg teh uspehov je Tehnični biro znan tudi po dokaj visokih osebnih dohodkih, pa po številnih drugih stvareh: izletih v tujino, moderno opremljenih počitniških zmogljivostih in še bi lahko naštevali. V tem trenutku so v središču pozornosti predvsem njihovi osebni dohodki, ki so zbudili pozornost ob pregledovanju izvajanja dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letošnjem prvem polletju v jeseniški občini. Tehnični biro je eden izmed kršilcev, resda ne edini, toda če pogledamo številke (ne le odstotke) malo bolj podrobno, podobne primerjave v občini ne moremo najti. Pa najprej pogledajmo dejstva.

V ugotovitvi službe družbenega knjigovodstva je zapisano, da so v Tehničnem biroju v letošnjem prvem polletju ustvarili 97 % dohodka v primerjavi z enakim obdobjem lani in ob tem izplačali 52 % več sredstev za osebne dohodke kot v tem času lani. Glede na dosežene rezultate bi namreč lahko izplačali le 11 % več.

Tako je znašal povprečni osebni dohodek v letošnjem prvem polletju v Tehničnem biroju Jesenice 35.000 din na zaposlenega, v maju pa celo 47.000 din.

Še večjo pozornost so zbudili ne le izplačani osebni dohodki od 60.000 din navzgor, tja do 170.000 din, ampak obračunani. Najvišji obračunani osebni dohodek je po njihovem pravilniku znašal v enem mesecu 210.000 din, drugi najvišji skoraj 130.000 din pa tako naprej, izplačano pa je bilo največ 60.000 din. Na predlog samoupravnega kolegija tako visoko obračunanih osebnih dohodkov niso izplačali, ampak so izplačilo zadržali, dokler posebna revizijska komisija ponovno ne oceni opravljenega dela. In kako je prišlo do tako visokih osebnih dohodkov?

Januarja letos so v Tehničnem biroju prevzeli novo projektno nalogo za neko vzhodnonemško firmo, ki so jo morali dokončati do konca junija letos. Zaradi sprememb projekta in celo napačnih podatkov je bilo potrebno opraviti več dela, kot so načrtovali in tako je delavski svet na izredni seji 7. aprila sprejel sklep, da poveča stimulativni faktor z 1 na 1,5, da bo delo do roka dokončano. Ta stimulacijski faktor, ki je element v obračunu osebnih dohodkov, so res povečali, veljal pa je le za čas izdelave projekta. Povečali pa so ga vsem zaposlenim, ne glede na to, ali so delali na tem projektu ali ne. In kot so potem ugotovili, se je izredno dvignila produktivnost vseh zaposlenih, tistih, ki delajo na normo in tistih v režiji. Očitno so ob tem omilili tudi kriterije za merjenje individualne uspešnosti. Posebna ocenjevalna komisija, ki jo je imenoval delavski svet Tehničnega biroja, namreč po posebnih tabelah vsak mesec ocenjuje opravljeno delo in na tej podlagi potem tudi obračunajo osebne dohodke.

Do tu vse lepo in prav, toda vprašanje je, kakšni so njihovi pravilniki in kakšna je objektivnost ocenjevanja.

Kljub opozorilu računovodkinje, da bodo s povečanjem stimulacijskega faktorja lahko kršitelji dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letošnjem prvem polletju v občini, je delavski svet sprejel odločitev o povišanju, ker je baje imel na izbiro le dvojce: odločitev višjega faktorja ali pa neizpolnitev dobavnega roka in s tem izgubo inozemskega partnerja. Tako torej do tako visokih osebnih dohodkov ni prišlo slučajno, kot so dejali predstavniki Biroja na nedavnem sestanku s predstavniki republiškega in občinskega sindikalnega sveta. Dejstvo je tudi, da v Tehničnem biroju dosežen dohodek, razen tistega dela, ki je zakonsko ali drugače določen, v glavnem namenja za osebne dohodke, ne povezujejo pa se z drugimi, ne združujejo dela in sredstev.

Izjemno visoki osebni dohodki — tako obračunani kot izplačani — očitno niso rezultat samo opravljenega dela, ampak kažejo tudi na neustrezna merila za vrednotenje del in nalog oziroma tudi na neustrezno ocenjevanje opravljanja teh del in nalog. Vprašanje je tudi, koliko je v tem delu inventivnega dela, koliko pa je to rutinsko delo, kjer gre v bistvu za malenkostno spreminjanje že obstoječega, ne pa snovanje nečesa novega, kar edino lahko vodi v napredek. Toda tako delo zahteva veliko časa, energije in sposobnosti, a denarni učinki (v plačilni kuverti) seveda niso tako visoki. Kot poudarjajo v Tehničnem biroju, se tudi sami zavedajo, da tako visoki osebni dohodki niso normalni in družbeno opravičljivi in zato so s preverjanjem vrednotenja dela že začeli. Posebna komisija bo ponovno pregledala opravljeno delo od aprila do julija. Ob tem bi kazalo pozornost posvetiti tudi novemu pravilniku o nagrajevanju po delu, o katerem razpravljajo že od februarja. Vprašanje je tudi, kakšna je moralna, politična, socialistična odgovornost delavcev v Biroju, še posebno pa članov zveze komunistov (sicer jih je le šest), ki so vrsto let dopuščali, da je prišlo do takega stanja. V naši družbi obstajajo merila za vrednotenje dela — od najmanj do najbolj zahtevnih in odgovornih nalog in ob taki izobrazbeni strukturi, kot je v Tehničnem biroju, nepoznavanja teh meril ne bi smelo biti. In v času, ko veliko delovnih kolektivov izplačuje nižje osebne dohodke, kot bi jih lahko po veljavnih merilih, zavedajoč se zapletene situacije tako na mednarodnem kot domačem trgu, ko se mnogo delovnih organizacij odpušča delu dohodka in ga zavestno namenja za razvoj, za združevanje dela in sredstev oziroma povezovanje z drugimi, imamo delovne kolektive, mednje lahko uvrščamo tudi Tehnični biro, ki v glavnem vse razdelijo za osebne dohodke.

Že v samem biroju prihaja do nesorazmerij pri nagrajevanju, čeprav smo se v naši družbi dogovorili, da bomo boljše vrednotili ustvarjalno, inventivno delo in delo v težkih pogojih. Zanimivo bi bilo tudi vedeti, koliko inovacij so imeli v zadnjih letih in kako je nagrajeno tako delo?

Ob odkritju plošče kurirjem (Foto J. Rabič)

ODKRILI SPOMINSKO PLOŠČO KURIRJEM

Prejšnjo nedeljo, 19. septembra, so na nakdanji graničarski karavli nad vasjo Dovje odkrili spominsko ploščo kurirjem kurirske postojanke G-31. Poleg nekdanjih kurirjev, borcev, predstavnikov družbenopolitičnih organizacij iz jeseniške občine in predstavnikov krajevne skupnosti Dovje-Mojstrana so se zbrali tudi številni domačini, ki so v tem lepem predelu nad vasjo Dovje preživeli prijetno septembrsko nedeljo.

Zgodovinski oris kurirske postojanke G-31 je podal takratni komandir Franc Salberger, ki je tudi odkril spominsko ploščo. V varstvo so jo sprejeli učenci osnovne šole 16. decembra v Mojstrani, ki že vzorno skrbijo za številna druga obeležja na območju krajevne skupnosti Dovje-Mojstrana.

Lojze Hafner, tajnik pododbora gorenjskih kurirjev, je na prapor učencev osnovne šole pripel spominski znak kurirjev.

Zbrane na proslavi je pozdravil tudi Janez Kavčič-Orlov, podpredsednik odbora gorenjskih kurirjev. V nadaljevanju je Franc Pesjak v imenu odbora kurirjev jeseniške občine podelil še dve jubilejni znački kurir-

Nalog, ki čaka delavce v Biroju, je veliko in uresničevanja so se že lotili. Najprej: pregledati dosedanje delo in vrednotenje le-tega in uskladijev nagrajevanja z vloženim delom in rezultati dela v panogi — proizvodnja in predelava kovin, vsa dela, ki niso značilna za panogo, kot tajiška, računovodska, pa uskladijev vrednotenjem podobnih del v občini.

Vso pozornost je potrebno nameniti tudi združevanju dela in sredstev, pa naj bo to v občini, republiko ali drugod v državi. In kot pravijo v Biroju, so to tudi pripravljeni storiti. Toda to je naloga samih delavcev Biroja, ne pa nekoga drugega, kot so to dejali v Biroju pred dnevi.

Ob pripravi pravilnika o nagrajevanju po delu je potrebno tudi oceniti, kaj je to rutinsko delo, kaj je ustvarjalno in kaj »režijsko« delo.

Ker je Tehnični biro kršilec dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka, mora v letošnjem tretjem tromesečju prekoračitev osebnih dohodkov izravnati v skladu z dogovorom. Ob tem moramo omeniti, da delavci v Biroju dobivajo osebni dohodek le kot akontacijo in potem napravijo poračun.

Če razmer sami ne bodo uredili, občinski sindikalni svet Jesenice predlaga zboru združenega dela skupščine občine, da sprejme ukrep družbenega varstva.

To je sicer skrajni ukrep, če delavci sami ne bodo mogli ali hoteli urediti situacije. Dejstvo je, da bi v Biroju, glede na prizadevnost pri delu in usposobljenost, na katero radi opozarjajo, morali več pozornosti posvetiti tudi družbenopolitični aktivnosti, s katero se razen redkih izjem ravno ne morejo pohvaliti. Tako bi morda lahko tudi bolje razumeli družbeno delitev dela in vrednotenje posameznih del in da je zelo kratkovidna politika, vse, kar se da, nameniti le za osebne dohodke.

Dejstvo je, da take delovne organizacije, kot je Tehnični biro, ki so izvozno naravnane, naša družba potrebuje. Toda svoje delo morajo usmeriti predvsem v ustvarjalno delo, kajti le to je napredek.

P. S. Ob sredstvih, ki jih v Tehničnem biroju namenja za osebne dohodke, pa tudi za sklad skupne porabe, je vsekakor nerazumljivo, da delavci Biroja za leto 1981 niso namenili sredstev za praznovanje dedka Mraza, ki jih v občini zbirajo po samoupravnem sporazumu (mimogrede, sami so za otroke svojih delavcev tako praznovanje organizirali).

Rk

V otroškem letovišču v Novigradu je tudi letos potekala šola v naravi, ki so jo v juniju in septembru obiskovali učenci četrtil razredov osnovnih šol iz jeseniške občine. V zadnji izmeni, ki so jo zaključili v torek, 21. septembra, so bili učenci osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenic. Vreme je bilo v teh septembrskih dneh izredno lepo, morje toplo, tako da so lahko učni program v celoti uresničili. Med drugim so odšli z ladjo na izlet v Poreč, v bližnje vinograde, ogledali pa so si tudi druge zanimivosti ob obali. Največ časa pa so namenili učenju plavanja, za kar so skrbeli vaditelji. Na sliki: Učenci osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenic v šoli v naravi v Novigradu. (Tekst in foto J. Rabič)

SREČANJE ČLANIC IN ČLANOV DRUŠTVA UPOKOJENCEV, STARIH 80 IN VEČ LET

Društvo upokojencev Javornik-Koroška Bela je v počastitev krajevnega praznika — 4. septembra, poleg drugih prireditev organiziralo tudi srečanje 80 in več let starih članic in članov društva. Na srečanje je bilo osebno vabljenih 72 članic in članov. Taka sračanja so že tradicionalna, le da smo srečanje premaknili iz meseca decembra v september zaradi vremena in ker smo hoteli s tem srečanjem dati poseben poudarek praznovanju krajevnega praznika.

Srečanje je obenem tudi lep kulturni večer, nad katerim so se posebej starejši člani zelo navdušeni. Organizatorji se trudijo, da je program res pester in vsako leto popolnejši. Pri dosedanjih srečanjih so sodelovali tudi šolski otroci, s spremenjenim datumom pa je to malo težje, ker se šole šele začnejo, toda tudi to se da premostiti. Na letošnjem srečanju so nastopili: ženski in moški zbor društva, pevki Jalenova in Vidmarjeva, recitatorka Vera Končnik in govornika Jaka Svetina in Gustelj Jelen, celotni program pa je povezovala tovarišica Jelka. Po programu in pogostitvi smo se tudi ob zvokih Veselih upokojencev malo zavrteli.

Na srečanje je bilo povabljenih 72 upokojencev (1981—69). Lani je dopolnilo 80 let 15 članov, letos pa le deset. Iz spodnje razpredelnice je razvidno, da je bilo v letu 1981 le 12 članov starih 85 in več let, letos pa je to število naraslo kar na 17.

	1981	1982
85 let so dopolnili	4	6
86 let so dopolnili	4	4
87 let so dopolnili	2	3
88 let so dopolnili	1	2
89 let so dopolnili		1
91 let so dopolnili	1	
92 let so dopolnili		1

V letu 1982 se je v naše društvo vpisal nov član, ki bo konec leta dopolnil 82 let, prišel je iz drugega DU.

V letu 1981 je bilo starih več kot 80 let 43 žensk in 28 moških, letos pa je starih več kot 80 let 42 žensk in 29 moških. Iz teh podatkov lahko sklepamo, da ženske v naši družbi doživijo precej višjo starost kot moški. Najstarejša članica društva je Marija Jurec, družinska upokojenka martinarja, stara 92 let, najstarejši član pa je Franc Srebrnjak, osebni upokojenec Železarne, star 87 let. Marija Jurec se kljub častiti starosti rada udeležuje srečanj, medtem ko Franc Srebrnjak že več let ne zapusti hiše.

Železarski globus

ZDA

Ameriški raziskovalni in konzultanski koncern SRI International je objavil posebno študijo, v kateri predvideva, da bodo do leta 2000 naša država poraba jekla v deželah zahodnega sveta poprečno 1,7 % letno in v socialističnih deželah 1,4 %. Vendar je pri zahodnem svetu predvidena velika razlika med industrijsko razvitimi in nerazvitimi deželami. Pri prvih bo rast porabe samo 1,0 % letno in pri drugih skoraj 4,0 %. Zaradi take rasti porabe, predvideva študija, bo v deželah v razvoju rastla proizvodnja jekla v obdobju 1982 do 2000 poprečno okoli 6 % letno.

Železarski globus

V letu 1981 je bilo med dvanajstimi stari nad 85 let devet žensk in le trije moški. V letu 1982 pa je bilo med 17 stari nad 85 let 12 žensk in le pet moških. Pripominjam, da so v teh podatkih zajeti le tisti, ki so člani društva, med njimi pa ni starejših žena članov društva, ki nimajo svoje pokojnine in niso bile vabljene na srečanje. V letu 1983 moramo to pomanjkljivost popraviti, povabiti moramo tudi te žene. Ta pomanjkljivost izhaja iz dejstva, da je član društva upokojenec le tisti, ki je osebni, družinski ali invalidski upokojenec. Žena, ki ni bila v delovnem razmerju, postane članica po sedaj veljavnih pravilih šele po smrti moža, ko dobi pravico do družinske pokojnine. Seveda že pred smrtjo moža lahko uživa iste pravice kot član (gre lahko na izlete, koristi prostore doma in podobno).

Še en podatek: v letu 1981 je bilo članov društva v domu dr. Berglja šest, v letu 1982 pa le pet.

Srečanja se je letos udeležila nekaj več kot polovica vabljenih, vsi so bili zelo zadovoljni in hvaležni za pozornost, katero jim nudi društvo. Ob zaključku lepega srečanja smo si zaželeli, da bi se v letu 1983 še v večjem številu srečali.

Stane Torkar

POČASTILI BOMO DAN VEZISTOV

Vezisti NOV Gorenjske bodo praznovali 26. september — dan vezistov v petek, 24. septembra. Področni odbor za Gorenjsko je vsem 180 članom poslal vabila za udeležbo na proslavi, ki bo v vojašnici Stane Žagar v Kranju.

V vojašnici bo ob 7.30 jutranji zbor vseh pripadnikov JLA, vezistom in vojakom pa bosta spregovorila komandant enote ter predsednik področnega odbora vezistov NOV Gorenjske. Vojaki enote za zvezo bodo nato nekdanjim vezistom NOV pokazali vse najsoodobnejše naprave za zveze, šest nekdanjih borcev NOV — vezistov pa bo pripovedovalo, na kakšen način so vzdrževali zveze med NOB.

Vezisti NOV bodo vezistom JLA izročili posebno priznanje za uspešno sodelovanje in razvijanje tradicije NOB.

Po ogledu in razgovorih bodo udeleženci srečanja šli na kosilo, kjer bodo nadaljevali razgovore o pomembnosti dobrih zvez v vsaki armadi.

Vezisti NOV na Gorenjskem so z vabilom za proslavo prejeli tudi vabilo za udeležbo na letni skupščini, ki bo 22. oktobra ob 16. uri v prostorih delovne organizacije PTT za Gorenjsko na Primskem v Kranju.

B. B.

RAZSTAVA ILUSTRACIJ MILANA BIZOVIČARJA V RADOVLJICI

Jutri, v petek, 24. septembra, bodo ob 18. uri v Šivčevi hiši v Radovljici odprli razstavo originalnih ilustracij Milana Bizovičarja. Razstava predstavlja izsek iz izjemno obsežnega ilustratorskega opusa slikarja.

Razstavo bo spremljal katalog z reprodukcijami bibliografijo avtorja in seznamom objavljenih ilustracij v knjižnih edicijah in mladinskem tisku. Odprta bo do 10. oktobra. Ob otvoritvi razstave bo Miran Kenda bral odlomke iz Butalcev Frana Milčinskega in iz Tantadruja Cirila Kosmača.

Milan Bizovičar je bil rojen 13. januarja 1927 v Ljubljani. Leta 1945 je prišel študirati na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1949 pri prof. Gabrijelu Stupici. V letih 1949 do 1951 je pri istem profesorju dovršil specialko za slikarstvo. Leta 1963 se je študijsko izpopolnjeval v Parizu.

Ukvarja se z ilustracijo knjig za mladino in knjižno opremo, je stalni sodelavec mladinskega tiska, kjer se je razen z ilustracijo uveljavil s kvalitetnim stripom. V zadnjem času ga srečujemo tudi kot ilustratorja za odrasle, kot avtorja slikanih oken in ustvarjalca mozaikov. Živi v Ljubljani kot svobodni umetnik.

Splet okoliščin ga je pripeljal med ilustratorje. S svojo vitalnostjo in umetniško kreativnostjo si je v ilustraciji ustvaril eno najvidnejših in najbolj samosvojih mest pri nas. Domala nepregleden opus ilustracij v knjigah in periodičnem tisku, namenjen otrokom, mladini in odraslim, izpričuje njegovo ustvarjalno silo, ki zaživi ob vsaki literarni predlogi in jo pogosto obogati na izvirni način.

Kljub različnim literarnim predlogom, ki jih ilustrira in kljub različnim starostnim stopnjam bralcev, ki jim je Bizovičarjeva ilustracija namenjena, je njegov slog vsaj od konca šestdesetih let osebno vedno spoznaven. Ostri obrisi predmetov in figur, čiste in žive lokalne barve, če gre za barvno ilustracijo, zvrnjena perspektiva, pogosto karikiranje, dramatična napetost upodobitev so elementi njegovega slikarstva, ki ostajajo stalni, kljub vsakokratnemu prilagajanju literarni predlogi. Nekateri Bizovičarjevih ilustracij, ki so raztresene po mladinskem tisku, izražajo s preprosto realistično ali rahlo ekspresionistično risbo nenavadno izpovedno moč in likovno kvaliteto. Med njimi so tudi primerki izredno nežne, krhke risbe, kadar to zahteva vsebina. Ko gre za zgodovinsko pripoved, se slikar z uspehom poslužuje slikarskega sloga iz časa, v katerem se dejanje odvija.

Veliko disciplino in studioznost je Milan Bizovičar pokazal pri nekaterih stripih, ki jih je dvignil na umetniški nivo. Izjemna je zlitost njegovih likovnih podob z Vorančevimi teksti, nič manjša v Jalnovih Bobrih ali v povsem drugačnem svetu Kovačičevih povesti. Pa v poeziji! Abecedarija Daneta Zajca je primer Bizovičarjevega izredno svobodnega ustvarjanja v knjigi.

S poznavanjem doživljajskega sveta mladostnikov, bogastvom idej in inventivnostjo v izražanju smešnih in napetih prizorov, je Milan Bizovičar ustvaril vrsto enkratnih, do simbolov poenostavljenih domislic. Negiranje vsake lepote, iskanje smešnosti in neposrednosti pripelje včasih slikarja v tipiziranje. Tudi zaradi nevarnosti ponavljanja je razveseljivo, da umetnik v zadnjem času posega po literaturi za odrasle in drugih medijih izražanja.

Njegova umetniška sila se zdi kljub tridesetletnemu ustvarjanju v ilustraciji kakor nenačeta, kakor da išče svojim izpovednim učenjem še bolj ustrezno obliko.

Naša razstava se omejuje na barvne ilustracije Butalcev Frana Milčinskega (Kurirček 1971/72, Kurirčeva knjižica 1974), na ilustracije z naslovnih in zadnjih strani Cicibana, letnik 1976/77 (otroške igre, pregovori o varčevanju), na ilustracije iz pesniške zbirke Ježek se ženi Jožeta Šmita (Zlata knjiga poezije 1980), iz Najdihojce Frana Levstika (Velike slikanice 1980) in na črno-bele ilustracije za Tantadruja Cirila Kosmača (Ljubljana, Mladinska knjiga in Koper, Lipa 1980). Vse sodijo v zadnje desetletje Bizovičarjevega ustvarjanja in predstavljajo zelo značilen izsek iz njegovega opusa.

Butalci so slikani v obliki stripa. Z barvitostjo, s preprostostjo oblik, z vzporednim majhnega z velikim in obratno, s samosvojo perspektivo in z množico duhovitih in smešnih nadrobnosti se zlivajo s tekstom Frana Milčinskega v umetnino, ki bi si jo odslej predstavljali brez ali z drugačnimi ilustracijami.

V Cicibanih nam upodobitve otroških iger sugestivno pričarajo umetnikove spomine iz mladosti, v pregovorih o varčevanju pa v značilni, otrokom sorodni likovni govorici mrgoli domislic, ki mladež pritegnejo in zabavajo in jo prisilijo, da prebere tudi v sliko vključeno misel.

Dvanajst celostranskih barvnih ilustracij krasi in duhovito dopolnjuje Šmitove otroške pesmi v knjigi Ježek se ženi.

Levstikova Najdihojca je kakor skupek najbolj smešnih in drznih Bizovičarjevih slikarskih rešitev v otroški ilustraciji. Slikarsko so reševani tudi naslovi pesmi. Ilustracije so razmešene po straneh knjige brez prostorske perspektive, teksti so vpleteni vanje. Zelo poenostavljena, karikirana risba predstavlja skoraj nepregledno množico tipov obrazov in živali. Kolorit je živ, kontrasten kot na kmečkih slikah. Živali-ljudje in predmeti-ljudje pripadajo podzavestnemu sanjskemu svetu občutljive in vznemirljive duševnosti.

Levstikova kmečka robotost je v Bizovičarjevi likovni preprosti izstopila do najvišje mere, hkrati pa je dobila povsem novo, moderno vsebino.

Novo obdobje v Bizovičarjevem likovnem ustvarjanju predstavljajo črno-bele ilustracije v tušu za Kosmačevega Tantadruja.

Iz stripov prevzeta, do simbolov poenostavljena, ploskovita risba sugestivno oživila Kosmačevo literarno umetnino. Figure so kot iz posamičnih delov sestavljene primitivne lutke, postavljene v abstrakten prostor, ki ga določajo le po ploskvi razmešeni predmeti in simboli. Hotene deformacije in drzne poenostavitve figur ob realistično izrisanih predmetih, samovoljna perspektiva in kontrastiranje velikih figur z majhnimi ustvarjajo napetost, dramatičnost, grozljivost, tragičnost in komičnost hkrati. To je izrazito večplastni likovni izraz, v katerega je Bizovičarju uspelo ujeti Kosmačevo izredno literarno delo.

Maruša Avguštin

Folklorna skupina Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela je predstavljala našo Železarno na petem srečanju folklornih skupin SOZD Slovenske železarne (Foto J. Rabič)

NA BLEDU JE BILO PETO SREČANJE FOLKLORNIH SKUPIN SOZD SŽ

V soboto, 18. septembra, je na Bledu v organizaciji komisij za kulturo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata tovarne Veriga Lesce in koordinacijskega odbora sindikata SOZD Slovenske železarne potekalo peto srečanje folklornih skupin delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne.

Izredno lepo vreme je prispevalo k veselju v zrak. Spored se je začel s povorko po blejskih ulicah in nadaljeval z nastopom vseh skupin v Festivalni dvorani. Tudi na tem srečanju se je ponovno pokazala široka prepletena vez na kulturnem področju med vsemi železarnami in predelovalnimi kolektivi v okviru SOZD Slovenske železarne.

Letošnje srečanje je imelo še posebno praznični prizvok, saj je bila to osrednja manifestativna prireditev v radovljiški občini v počastitev desetega kongresa Zveze sindikatov Slovenije, ki bo prihodnji mesec v Ljubljani.

Na srečanju so sodelovale naslednje folklorne skupine: Bratstvo iz Raven na Koroškem, Prežihov Voranc iz železarne Ravne, skupina iz železarne Štore, železarno Jesenice je tokrat zastopala folklorna skupina Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela in folklorna skupina gostitelj Verige Lesce. Kot gostje so nastopili člani skupine kulturno-prosvetnega društva Zarja iz Železne Kaple na avstrijskem Koroškem.

V uvodu je najprej zbrane pozdravil Martin Horvat, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Verige Lesce, ki je poudaril, da je v kongresnih dokumentih sindikata poudarjeno razvijanje kulture v širokem smislu besede, kamor sodi tudi kultura dela, odnosi do sočloveka, do našega okolja in podobno. Sindikat bo deloval tako, da se bo krepil razredi boj v kulturi z uveljavljanjem delavčevega neposrednega vpliva na kulturno politiko, na uresničevanje samoupravljanja in novih družbeno-ekonomskih odnosov v kulturi ter pri podružljanju kulturnih dejavnosti.

Nastop vsake skupine na srečanju je bil posebno doživetje. Plesalci so predstavili resnično pester splet gorenjskih, koroških in istrskih plesov ter plesov drugih naših narodov in narodnosti. Lep aplavz so poželi gostje, člani folklorne skupine Zarja iz Železne Kaple, ki so popestrili program. Obisk gostov s Koroškega je obenem pomenil tudi nadaljevanje medsebojnih stikov delavcev Slovenskih železarn s Slovenci v zametju.

Železarno Jesenice so tokrat predstavljali člani folklorne skupine Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela. Predvsem plesalci so vsi nekdanji člani železarskega kolektiva in so se vrtili prav mladostno in seveda poželi zasluženi aplavz. Predvsem so navdušili s plesom na znano skladbo »Jugoslavija«.

Nastop folklornih skupin so si ogledali številni ljubitelji plesov, med njimi tudi precej tujih turistov, ki preživljajo septembrske dneve na Bledu. Nastop je bil organiziran v povezavi s Turističnim društvom Bled, kajti tovrstne prireditve so na Bledu vedno dobrodošle.

K obisku pa velja izreči tudi naslednjo kritično misel: Preskromno so se odzvali predstavniki vodstvenih struktur in družbenopolitičnih organizacij iz železarn in predelovalne industrije, čeprav so bili vabljeni in prejeli tudi (brezplačne) vstopnice. Tako je v prvih vrstah samevalo kar precej praznih sedežev, vsi tisti, ki niso prišli, pa so pokazali neodgovoren odnos, ki pravzaprav pomeni prav obratno vrednotenje delavčeve kulture, kot je zapisano v dokumentih za 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije.

Ob zaključku srečanja so vsem skupinam podelili spominske plakete.

J. Rabič

Tičarjev dom na Vršču je tudi v letošnji poletni sezoni priljubljena točka številnih planincev in drugih obiskovalcev tega visokogorskega prelaza. Planinsko postojanko upravlja Planinsko društvo Jesenice in po prvih ocenah so zelo zadovoljni z obiskom in prometom. Poleg planincev, ki se odpravljajo na različne okoliške vrhove, Tičarjev dom radi obiskujejo tudi številni drugi izletniki in turisti na poti v Trento ali v Kranjsko goro in druge kraje. Na sliki: Tičarjev dom na Vršču. (Tekst in foto J. Rabič)

JESENIŠKI GODBENIKI V UMAGU

Ko vse jim dala je, kar more dati ta bedna, suha gruda, kakor vzame za dete jed od ust si dobra mati, več niso mogle je pustiti same.

(Gradnik — Istrska vas)

Človek težko v kratkem zapisu izrazi vse zadovoljstvo, veselje, navdušenje, zanos, gostoljubje in hvaležnost. Vsega tega in še marsikaj več so bili deležni godbeniki in njihovi svojci v dneh od 17. do 19. tega meseca v Umagu, kjer so godbeniki imeli vsak dan najmanj en nastop. Izlet je tako postal krona letošnjega neutrudnega dela, brezštevilnih vaj, nešteti koncertov blizu in daleč, dela, ki bi bilo vredno profesionalcev, kaj šele amaterjev, kakršni so godbeniki pihalnega orkestra Jeseniških železarjev z Jesenic. Bogato sezono so zaključili s tridnevni izletom v Umago, ki so ga pomagali uresničiti: komisija za kulturo pri sindikatu Železarne, delavci Murke iz Lesce, delavci Tovarne srpov in kos iz Tržiča in neugnani delavci Turističnega društva iz Umaga, ki so bili še posebej veseli, da smo se vabilu odzvali.

Ko smo prispeli v Umago in se namestili v leščanskem in tržičkem domu in v nekaj zasebnih sobah, smo že zvedeli za program, ki je bil precej natrpan. Že prvi dan smo pričakali na cilju množico kolesarjev s tradicionalne mednarodne dirke po Istri. Zvečer sta predstavnike orkestra sprejela predsednik skupščine mesta Umaga in predsednik Turističnega društva. Sprejem je bil tople, vsaka beseda je izražala navdušenje in željo, da bi bila ta srečanja tradicionalna in pogostejša.

V soboto dopoldne so se komaj utegnili malo izpostaviti soncu in se sprostili v morju, ki je bilo za ta čas še prav toplo, kajti že ob 14. uri je bil napovedan koncert posebne vrste. Na Bledu poznamo koncerte na splavu, tu pa je splav nadomestil »turistični vlak«, ki vozi vzdolž celotne umaške obale. Kdor je bil že v Umagu, ga gotovo pozna in bo priznal, da bi se kaj podobnega obrestovalo v gorenjskih turističnih krajih. Zavzeti Murkinci delavci so poskrbeli za atraktivnost in vse udeležence posebnega vlaka okrasili z velikimi slamniki. Pogled je bil enkraten, oglasila se je melodija, ki je le redko na tej poti zamrla. Vlak se je premaknil in jo počasi ubiral ob obali, skozi kampe, mimo plaž, kjer je bilo kljub septembru mnogo domačih in tujih turistov. Med svojo vožnjo je pogosto ustavljal in bil na vsakem postajališču burno pozdravljen, saj so bili godbeniki že ob prvih taktih obkroženi z navdušenimi gledalci, ki niso bili samo poslušalci, ampak velikokrat tudi plesalci. Vseprek so spraševali, kdo so, od kod so, kje bi lahko dobili slamnike in še in še. Vzklikanju in mahanju ni bilo kon-

ca, kar je dokazovalo, da je prireditev več kot dobro uspeša. Svoj pojodi tovor je vlak odložil na startu tradicionalnega mednarodnega maratona, kjer so godbeniki tekačem zaigrali tako ob startu kot na cilju. 20 km so tekli mladi in stari, najstarejši tekmovalci je zakoračil že v osmo desetletje. Tu se je pokazala moč, vztrajnost, trdna volja in redna vadba.

Ta dan se je zvil v večerni koncert na vrtu tržičkega doma, ki je z melodijo Tarske noči, Avenikovimi vizami in znanim poturijem večno zelenih melodij privabil ne samo domačine in vabljenе goste, predstavnike občinske skupščine, predsednika skupščine in predsednika Turističnega društva Umaga, ampak tudi slučajne mimoidoče in goste od blizu in daleč. Ulica, ograja in dvorišče so bili polni poslušalcev, ki so navdušeno spodbujali odlično razpoložene glasbenike, ki so igrali, kot bi imeli krila. Dirigent Ivan Knific je žarel. Zvrstili so se govorniki, zahvale z obeh strani, podelitev plakete mesta Umaga in spominskih zastavic vsem godbenikom za dobro sodelovanje in vabilo za ponovno srečanje. Tu je bilo spet Murkino presenečenje, droben spominček, domači pršut z ovčjim sirom, primorsko vino in dolgo v noč so se spletale prijateljske vezi in zvenele hitre melodije za mlade, mehke za malo manj mlade, od kamnite mize v kotu vrta pa se je vedno znova dvigala lepa slovenska pesem. Tudi človek, ki ni nikoli pel, bi zapel, pomagali so Istrani.

Nedelja naj bi minila na soncu in v vodi, počitka smo bili vsi potrebni. A tu so bili spet Istrani, ki so nas velikodušno vabili na krožno vožnjo ob obali kot znak zahvale in priznanja. Po kosilu je ladja zarezala valove in spet so se oglašili zvoki koračnic in veselih viž.

Prišel je čas slovesa. Roka je stisnila roko, kot da se poznata že od nekdaj in zmanjkalo je besed, da bi se lahko zahvalili vsem, neustrudnim kuharicam za odlično kuhinjo, predstavnikom Murke za toplo gostoljubje, lepo bivanje in drobne malenkosti, ki so zrasle v velik dolg, upravniku tržičkega doma za enkratno postrežbo in lepo pesem ter predsedniku Turističnega društva za nenehno bdenje nad našim počutjem. Vse je bilo odlično! Na tem mestu vsem še enkrat hvala. Hvala tudi našima voznikom za varno in prijetno vožnjo.

Poslovali smo se od prijaznih Istranov, rdeče istrske zemlje, s katero se pridni domačini precej namučijo, da iztisnejo iz nje vse, kar jim more dati, a se še kljub vsemu trudijo, da bi obiskovalce te revščine ne občutili, da bi se tu dobro počutili in se mednje še vračali. Godbeniki so že eni tistih, ki se bodo prav gotovo še vrnili.

Štefi Muhar

FESTIVAL ŠPORTNIH FILMOV

Še nekaj tednov nas loči od začetka letošnjega devetega mednarodnega festivala športnih in turističnih filmov, ki bo v Kranju od 13. do 18. oktobra.

Ta filmski festival je edina mednarodna filmska prireditev v Sloveniji, njegova posebnost pa je, da združuje dva na prvi pogled dovolj različna filmska žanra — športni in turistični film. Toda dobri filmi v preteklosti so dokazali, da tematiki le nista tako različni, da ju ne bi mogli združiti na enem samem festivalu.

Do sedaj so producenti iz 27 držav prijavili več kot 120 filmov. Selekcij-ska komisija, ki jo sestavljajo znani slovenski športni, turistični in filmski novinarji, bo zato morala opraviti težavno delo, da bo izbrala filme za tekmovalni spored.

Prijavljeni filmi zajemajo najrazličnejše športe: od atletike, alpinizma, jadrnanje na deski, boksa, kolesarjenja — prikazujejo pa tudi

daljne, nam neznane dežele, kot, na primer, Tajsko, Venezuelo, Kitajsko.

Filmske projekcije bodo od 13. do 18. oktobra vsak dan ob 16. in 20. uri.

Med člani mednarodne žirije so znana imena: Slobodan Sijan (režiser filma Kdo tam poje), Emil Zatopek (eden najbolj znanih svetovnih tekačev), Tone Vogrinec (direktor jugoslovanske smučarske reprezentance) in drugi.

Kranjski festival si je v svetu priboril ugledno mesto. Prav bi bilo, da bi ta kranjska prireditev zaživela na pravi način tudi doma. To bo najlažje takrat, ko bo dvorana kina Center ob projekcijah športnih in turističnih filmov polna in ko bodo gledalci zadovoljni in navdušeni odhajali domov.

NAŠE RISBE NA RAZSTAVI V SPLITU IN MOSKVI

V lanskem šolskem letu nam je akademski slikar Janez Ravnik, ki poučuje likovno vzgojo na naši šoli, svetoval, da bi narisali nekaj risb na temo šport nas združuje.

Sodelovali smo vsi učenci šestih razredov. Trideset naših učencev je z risbami sodelovalo na razstavi v Splitu, ki je bila prirejena v okviru Mediteranskih iger. Od tam so najboljša dela poslali v Moskvo, kjer so organizirali razstavo z naslovom Vidim svet. Na njej so sodelovali učenci iz 75 držav z vsega sveta z okoli 350.000 risbami. Izbrali so 2000 najboljših in jih razstavili v centralni dvorani Pionirskega doma v Moskvi. Med njimi je tudi risba z naše šole.

Priznanja, ki smo ga dobili, smo se zelo razveselili, pomeni pa nam veliko spodbudo za nadaljnje delo.

Literarni krožek
OŠ prof. dr. J. Plemlja Bled

IZOSTAJANJE IZ ŠOLE ZARADI BOJAZNI

Največkrat se šolska fobija — izostajanje iz šole zaradi bojazni — začne kazati pri otroku ali mladostniku s telesnimi težavami, zaradi katerih otrok prične manjkati v šoli. Težave, o katerih običajno otroci tožijo, so bolečine v trebuhu, občutja slabosti, glavoboli, splošno slabo počutje, neješčnost, nespečnost ali neobičajno velika potreba po spanju, povišana telesna temperatura.

Značilno za te težave je, da se pojavljajo predvsem pred odhodom v šolo in hitro minejo, ko otrok ali mladostnik ugotovi, da ga starši ta dan ne bodo poslali v šolo. Težave se ne pojavijo ob dnevi, ko ni šole in v času poletnih in zimskih počitnic. Za otroka s šolsko fobijo je značilno, da ima veliko opravičenih izostankov iz šole. To je navadno dober učenec, brez posebnih težav pri učenju, s katerimi bi bilo mogoče pojasniti izogibanje šoli. V času, ko izostaja iz šole, je doma zaradi telesnih težav, za katere zdravnik ne najde bolezenskih vzrokov.

Osnovni vzrok za izostajanje iz šole pri otrocih s šolsko fobijo je bojazen. Šolska fobija se pogosto pojavlja pri otrocih, ki so glede na svojo starost pretirano odvisni od staršev — ponavadi matere — za svojo starost nesamostojni in v nekaterih pogledih čustveno in socialno manj zreli. Ponavadi sta mati in otrok močno navezana drug na drugega, mati se nenehno boji za otroka, ga preveč ščiti in varuje pred mnogimi običajnimi neugodnimi izkušnjami. Na to, da otrok izostaja iz šole zaradi bojazni pred ločitvijo od staršev ali od doma, pomislimo zlasti, če se ta bojazen pokaže tudi na drugačne načine. Otroci ne gredo v trgovino, ne gredo igrati zunaj doma, strah ga je ostati sam, ko matere ni doma.

Če se otrok v šoli slabo počuti, če ga je v šoli česa strah, če mu je kaj posebno neprijetno, se začne izogibati šoli. Lahko ga je strah strogega učitelja, ali da ne bi dobil slabe ocene. Če je otrok neroden ali debel, če je dekle za svojo starost neobičajno razvita, postanejo ure telovadbe tako mučne, da se jih prične izogibati. Včasih je neješčega otroka ali otroka, ki se mu nekatere vrste hrane upirajo, strah, da ga bodo v varstvu silili s hrano. Na take vrste šolske fobije pomislimo pri otroku in mladostniku, ki je sicer samostojen, ali če ugotovimo, da v šoli manjka samo ob določenih dnevih.

Marsikateri otrok ali mladostnik s šolsko fobijo je odtujen od razredne skupnosti. S sošolci ne najde stika zaradi razlik v interesih in nazorih ali zaradi drugačnega načina življenja, morda zaradi prevelike občutljivosti ali izbirčnosti glede prijateljev. Na takšne vzroke šolske fobije pomislimo pri otroku, ki ima tudi sicer težave v navezovanju in vzdrževanju stikov z vrstniki.

Čim bolj je izražena šolska fobija in čim dlje traja, tem težje je pomagati otroku ali mladostniku. Zato je pomembno zgodaj prepoznati otrokove težnje po tem, da bi ostal doma in se izognil šoli in mu takoj pomagati, da premaga strah in odpre pred bivanjem v šoli. Najpomembnejše je, da starši ne podprejo otrokove želje po izogibanju šoli. Marsikdaj samo pogovor in prepričevanje ne zadošča. Včasih pomaga, da starši nekaj časa spremljajo otroka v šolo in iz šole. V izjemnih primerih pomagala le, če so starši nekaj dni med poukom prisotni v razredu. Ko starši in učitelji spoznajo, da otrok v šoli manjka zaradi bojazni, naj ne poskušajo tega izogibanja urediti samo s strogiimi ukazi.

Doma in v šoli naj se pogovarjajo z njim o vzrokih, ki povzročajo fobijo, tako da bodo otroku vzbudili več samozaupanja, da bo postal samostojnejši. Otroku povejmo, da njego-

va bojazen ni nič hudega in izjemna, da se vsi ljudje bojijo nekaterih okoliščin, vendar svoje težave skušajo premagovati. Starši otroka s šolsko fobijo naj pomislijo, koliko sami prispevajo k temu, da se otrok boji zapustiti dom. Tudi učitelji morajo biti pozorni na učence, kadar ugotovijo pri posameznem otroku veliko opravičenih izostankov, ki jih

opravičujejo starši. Sodelovanje staršev z učitelji je zelo pomembno. Če se šolska fobija pokaže s telesnimi težavami ali motnjami, naj starši ali učitelji upoštevajo, da otrok kljub nebolezenskemu izvoru težav trpi, ali se telesno slabo počuti.

Šolske fobije so mnogo bolj pogoste pri mlajših otrocih in pri njih jih je tudi lažje odstraniti. Pri otroku v puberteti ali pri mladostniku je šolska fobija mnogo resnejši pojav. V tem primeru je priporočljivo, da starši takoj poiščejo pomoč pri strokovnjaku.

Staša Jensterle

AMATERSKO GLEDALIŠČE TONE ČUFAR JESENICE OBJAVLJA REPERTOARNI NAČRT in RAZPIS ABONMAJA za sezono 1982/83

Abonmajski program obsega:

a) predstave domače igralske skupine:

1. Gregor Strniša: SAMOROG (poetična drama)
2. Ivo Brešan: IGRA HAMLETA V SPODNJI MRDUŠI (komedija)
3. Eugene Ionesco: PLEŠASTA PEVKA (antiigra)
4. Jean Anouilh: ORKESTER (komedija)
5. Anton Leskovec: KRALJICNA HARIS (drama)

b) gostovanja drugih skupin:

1. Miloš Mikeln: DIREKTNI PRENOS (nastop Zlatka Šugmana)
2. gostovanja gledališč s po eno predstavo:
— MG Ljubljana, SLG Celje, PG Kranj, Šentjakobsko gledališče Ljubljana
3. štiri gostovanja amaterskih gledaliških skupin s po eno predstavo.

Izven abonmajskega programa bo gledališče pripravilo lutkovno igrice ob novem letu in imelo v gosteh železarske gledališke skupine ob letošnjem jesenskem srečanju.

Vpis v abonma letos obsega skupno osem predstav (pet domačih, nastop Zlatka Šugmana ter po eno gostovanje gledališč in amaterskih skupin). K vpisu v abonma so vabljeni tako delovni kolektivi (osnovne organizacije sindikata), kakor tudi posamezniki. Kolektivni naročniki bodo prejeli za gostovanja gledališč in amaterskih gledaliških skupin po eno vstopnico na vsake štiri naročene.

Cena za celoletni abonma (8 predstav) znaša 320,00 din (20 % popust), za dijake in upokojece pa 200,00 din (50 %).

Podrobna pojasnila lahko dobite v pisarni gledališča, kjer bodo vpisovali abonente vključno do 1. oktobra 1982.

LEPO SO IZZVENELE PREŠERNOVE PESMI V CERKVICI SV. MARKA

Prvo večje srečanje kulturnih delavcev jeseniške in radovljiške občine se je v organizaciji zvez kulturnih organizacij obeh občin v soboto, 18. septembra, pričel koncertom moških pevskih zborov Stane Žagar iz Kroke in DPD Svoboda Podnart, ki ju vodi zborovodja Egi Gašperšič ter recitatorjev amaterskega gledališča Tone Čufar v cerkvi sv. Marka v Vrbi.

To je bila prva večja prireditev v hramu vrbenjskega patrona sv. Marka, Ribičevega sosedu v Vrbi, od koder je uka železa — goljufiva kača speljala od doma našega velikega rojaka dr. Franceta Prešerna. Tudi večina izvedenih pesmi je bila njegova in so še posebno slovesno izzvenele v tem prostoru, ki ga je z razumevanjem odstopil župnijski urad Breznica in ga tudi okrasil s svežim cvetjem in svečami, ki pa jih je tokrat nadomestilo zahajajoče sonce.

Po letu 1848 je na Slovenskem nastalo močno gibanje, ki je z izvirno slovensko glasbo prebujalo narodno zavest, kar je seveda hkrati uveljavilo skladbe domačih skladateljev. Ti so posebno radi posegli po besedilih takrat že pokojnega Franceta Prešerna. Vztrajno so iskali tako glasbeno obliko in izraz, da bi se kar najbolj približali pesnikovu romantičnemu in narodnostnemu občutku. Prešernova poezija je tudi v poznejših desetletjih spodbujala skladatelje, da so

ustvarjali drobne pa tudi obsežne skladbe.

Zbora sta uvrstila v svoj program Prešernovo pesem Strunam, in sicer en zbor uglasbitev Kamila Maška, drugi pa Davorina Jenka, pesem Pod oknom Jurija Fleišmana in Antona Hajdriha, Soldaško skladatelj Kamila Maška in Pavla Sivica, Zdravljico skladatelj Benjamina Ipravca in Ubaldina Vrabca, skupaj pa sta zbora zapela še Prešernovo pesem Kam, ki jo je uglasbil Josip Kojančič. Zbor iz Podnarta je zapel še pesem Gustava Ipravca Dve utvi in Benjamina Ipravca Planinska roža, zbor iz Kroke pa Antona Försterja Večerni ave in Antona Medveda Popotnikova pesem.

Program so s Prešernovimi pesmi mi Pevcu, Hčere svet, Zdravljica, Sveti Senan in s pesmijo iz Prešernovih gazel obogatili recitatorji Bernarda Gašperšič, Irena Varek, Miran Kenda in Roman Lavtar, igralci amaterskega gledališča Tone Čufar z Jesenic. Program je s kratkim komentarjem k vsaki pesmi, ki ga je pripravil zborovodja, povezoval Janez Kavčič.

Poslušalci, ki so napolnili cerkvico in predverje, so zadovoljni zapuščali koncert, saj je bil to resnično zelo lep kulturni dogodek, vreden okolja, v katerem se je odvijal. Oba zbora z zborovodjem Egiem Gašperšičem zaslužita vse priznanje za zelo dopadljivo izvedbo, kakor tudi recitatorji, ki jih je vodila Vera Smukavčeva. Pri tem moramo še posebej poudariti prizadevanja obeh zborov za načrtno ohranjanje bogatega kulturnega — glasbenega izročila davne preteklosti, saj je, na primer, Maškova skladba Strunam stara natanko 130 let. Tudi sicer bi bila lahko programska usmeritev obeh zborov spodbuda drugim zborom pri izbiri programov, predvsem koncertnih, ki bodo najbrž morali biti stilno oziroma časovno bolj zaokroženi.

Kulturni delavci obeh občin so se po koncertu zbrali v jedilnici osnovne šole Gorenjskega odreda v Žirovnici, da bi se med seboj še bolj spoznali in izmenjali svoja mnenja, izkušnje in probleme ter še bolj okrepili medsebojno sodelovanje, kar sta na srečanju poudarila tudi predsednika obeh občinskih zvez kulturnih organizacij Niko Rupel in Joža Varl. Radovljičani so tudi prevzeli obvezo, da podobno srečanje prihodnje leto organizirajo na svojem območju.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Časi se spreminjajo, bi lahko rekli ob tem posnetku. Medtem ko so včasih gradili planinske koče skorajda z golimi rokami, ves material znosili na ramah, pa je v današnjem sodobnem svetu vse drugače. Helikopter igra vse bolj pomembno vlogo pri gradnji in obnovi planinskih postojank in seveda tudi pri preskrbi. Letos so s helikopterjem znosili praktično ves gradbeni material za obnovo Triglavskega doma na Kredarici. Helikopter je pomagal pri prenosu materiala za obnovo Prešernove koče na Stolu in pri gradnji tovrstne žičnice iz Trente do Pogačnikovega doma na Kriških podih. Helikopter je torej resnično v veliko pomoč. Na sliki: Helikopter je prinesel material iz Mojstrane na gradbišče na Kredarico. (Tekst in foto J. Rabič)

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD JESENICE

OBJAVLJA VPIS V PRVI RAZRED OSNOVNE ŠOLE

Vzgojnoizobraževalni zavod Jesenice sporoča, da bo vpis otrok v 1. razred osnovne šole za šolsko leto 1983/84 za vse osnovne šole v občini od 28. septembra do 1. oktobra.

Vpis je obvezen za vse otroke, rojene 1976. leta in otroke, rojene januarja in februarja 1977. leta.

Starši lahko pogojno vpišejo tudi otroke, rojene od 1. marca do 31. avgusta 1977. Pogojno vpisani otroci bodo vključeni v 1. razred osnovne šole le, če bo komisija za sprejem ugotovila zrelost, ki je potrebna ob vstopu v šolo.

RAZPORED VPISA PO OSNOVNIH ŠOLAH:

OSNOVNA ŠOLA JESENJSKO-BOHINSKI ODRED KRANJSKA

GORA: 28. septembra od 8. do 16. ure in 29. septembra od 8. do 14. ure;

OSNOVNA ŠOLA 16. DECEMBER MOJSTRANA: 30. septembra od 8.

do 15. ure in 1. oktobra od 8. do 14. ure;

OSNOVNA ŠOLA TONE ČUFAR JESENICE: 28. in 29. septembra od 8.

do 17. in 30. septembra in 1. oktobra od 8. do 14. ure;

OSNOVNA ŠOLA PREŽIHOV VORANC JESENICE: 28. in 29. septem-

bra od 8. do 17. ure in 30. septembra in 1. oktobra od 8. do 14. ure.

OSNOVNA ŠOLA KARAVANŠKIH KURIRJEV NOB JESENICE:

28. septembra od 8. do 17. ure, 29. septembra od 8. do 14. ure na BLEJSKI

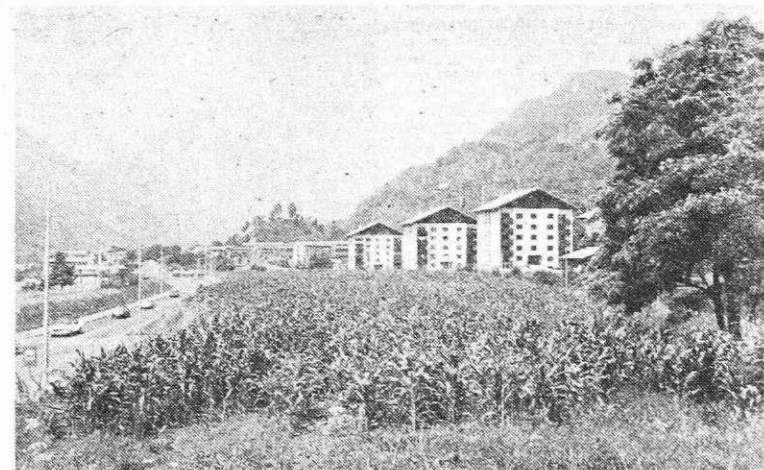
DOBRAVI in 30. septembra od 8. do 14. ure;

OSNOVNA ŠOLA GORENJSKI ODRED ŽIROVNICA: 29. septembra

od 8. do 14. ure in 30. septembra od 8. do 17. ure.

K vpisu pridite z otrokom. S seboj prinesite njegov izpisek iz rojstne

matične knjige. Otroke vpisujejo šolski svetovni delavci.

Nove stolpnice na Koroški Beli (Foto I. Kučina)

DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA — IZOBRAŽEVALNI CENTER, LJUBLJANA, PARMOVA 39

objavlja vpis v:

— osnovno šolo za odrasle in začetni tečaj branja in pisanja (brezplačno)

— I. letnik usmerjenega izobraževanja v usmeritvi kovinsko predelovalne industrije za smeri:

— obdelovalce kovin, vzdrževalce in upravljalce strojev (lahko tudi z nedokončano osnovno šolo)

— oblikovalce kovin, monter in upravljalce energetskih naprav, vzdrževalce vozil in strojev, preoblikovalce in spajalce kovin, finomehanik

— strojni tehnik

— obratni strojni tehnik: tehnolog, energetik (za absolvente bivše poklicne kovinarske šole)

— I. letnik usmerjenega izobraževanja v elektrotehniški usmeritvi:

— elektrikar

— elektrotehnik

— filmsko in televizijsko šolo za mentorje filmske vzgoje.

Delo v šolah poteka po dopisno-seminarski metodi.

Objavlja vpis tudi v tečaje: strojeopisni tečaj; tečaj skladiščnega poslovanja; tečaj tehničnega risanja; tečaj za delovodje in skupinovodje; tečaj za varstvo pri delu (za delavce v neposredni proizvodnji, za vodilne in vodstvene delavce, projektante, konstruktorje in tehnologe); tečaj za upravljanje klimat-

skih naprav; tečaj za kontrolorje v proizvodnji; tečaj elektronike za finomehanike; tečaj za vzdrževalce poslovnih zgradb; tečaj za predelavce v kovinski predelovalni industriji; tečaj za pleskarje in soboslikarje; začetne in nadaljevalne tečaje slovenskega, nemškega in angleškega jezika.

— Organiziramo seminarje za inštruktorje (mentorje za proizvodno delo za učence v usmerjenem izobraževanju);

— Organiziramo tudi preizkus znanja za višje šole;

— Sestavljamo in izvajamo programe po potrebah združenega dela (prekvalifikacije, nove tehnologije).

VPIS JE OD 25. AVGUSTA DALJE VSAK DAN OD 8. DO 17. URE, RAZEN SOBOTE. INFORMACIJE PO TELEFONU 312-133.

OBVESTILO STARŠEM

Vzgojnovarstvena organizacija Jesenice obvešča, da bo vpisovanje v CICIBANOV VRTEC (to je 80-urni program za petletne otroke, ki niso redno vključeni v vrtec) v ponedeljek, 27. septembra, od 8. do 14. ure in v torek, 28. septembra, od 8. do 16. ure

— v VVE Angelce Očepek, Tavčarjeva 3/a, za KS Plavž, Hrušica in Planina pod Golico,

— v VVE Julke Pibernik, Tomšičeva 3, za KS Sava in Podmežakla in

— v VVE Cilke Zupančič, Koroška Bela, Ivana Cankarja 4, za KS Javornik—Koroška Bela in Blejska Dobrava.

Program se bo izvajal enkrat tedensko v popoldanskem času v VVE, kjer bo vpisovanje.

Na Mežakli (Foto I. Kučina)

REKREACIJA: ČLOVEK IN HOJA

Hoja je tista zvrst gibanja, ki spremlja človeka vse življenje. Otrka se trudi, da bi čim prej šohlil in ga v to ni treba niti siliti, sam poizkusa na vse načine, dokler mu ne uspe. Bolnik premišljuje samo to, kdaj bo lahko vstal in hodil v senci dreves, po tratah, po trčevju. Zanimivo je, da si želi bolnik samo hoje v prirodi, čimprej ven iz starih sten. Starček sanjari samo o tem, kako lepo je bilo, ko je še lahko hodil in kako lepo bi bilo, če bi ga noge vsaj malo šele nesele.

Toda hoja ni samo sen vseh ljudi, hoja je lahko tudi v rekreativnem pogledu popolnoma isto kot aerobni tek, lahki tek na dolge proge. Vsi tisti, ki se za tek ne morejo odločiti, ali ki jim je tek zaradi zrellet hitre prenašanja, bodo našli v hoji popolnoma iste vrednosti za zdravje, kot jih nudi lahki tek, in sicer v posebnih vrsti hoje, v hoji po gorah. Medicinski strokovnjaki opozarjajo posebno starejše ljudi, ki so se navdušili za rekreativno udeleževanje, da je preveč vadbe ali pretrda vadba prej škodljiva kot koristna, o tem se danes mnogo razpravlja. Kaj je tisto, kar nam nudi hoja po gorah, posebno po sredogorju? Predvsem neupadljivost. Nihče te začuden ne gleda, če stopiš na breg. Hoja ti lahko počasi in hro vseno pogolnati srce najmanj na preko 100 udarcev na minuto, dihanje je hitreje in globlje, torej vse tisto, kar dosežeš tudi pri lahkem teku; vendar ima hoja po gorah to veliko prednost, da traja navadno vsaj trikrat dlje od vadbe na travnikih in po gozdu, da zaposli ali zamoti človeka v neprestanih zanimivostih, da si izlete lahko poljubno izbiramo. Razlika s tekom je le v delovanju mišic nog; tek razvija večjo prožnost mišic, hoja po gorah pa vztrajnost in statično moč mišic, srce, pljuča in obtočila pa trpe enako; aerobni namen bomo dosegli, če naredimo vsaj trikrat tedensko dve do tri ure dolgo pot po sredogorju.

Sredogorje, po katerem so jesenski pohodi in izleti najbolj privlačni, je razmeroma relativen pojem. Na splošno naj bi bilo sredogorje v Alpah do gozdnice meje, torej do približno 1700–1800 m višine. Vemo, da je v raznih gorstvih po svetu gozdnica meja še nad 3000 m. Zakaj se za rekreativne pohode, ki imajo s hojo po gorah aerobični značaj, držimo višine sredogorja? Zato, ker so v sredogorju v naših gorah, najsibito to Pohorje ali Julijci. Se najlepša pota, kjer si lahko izberemo bolj ali manj strmo varianta.

Izbira izletov nudi ravno v jeseni največje možnosti. Zahrbni snežni nanosi so skopnili, pota so bolj varna, vremenske spremembe v sredogorju so bolj znosne kot v visokogorju, ki je v naših gorah nad 2000 m. Lepo sončno vreme silno popelstri jesenski pohod. V alpskih dolinah je v septembru in

oktobru v ranem jutru že slana. Čez dan pa sonce pripeka se kot poletni. Vsi ljubitelji jesenskih pohodov vedo, da je zrak v jeseni najbolj čist, da seže oko v oktobru najbolj daleč, da imaš občutek, da zrak piše, ne vdihaš.

Čprav gremo le do višine 1500 m, se opremimo dolinsko samo v primeru dolgotrajno lepega vremena, rezervno pa vzamemo kljub temu v oprtnik.

Znojenje je v jeseni že občutno manjše kot poletni, kar prispeva k prijetnejši hoji. Hodimo vedno s smučarskimi palicami, s tem za poslimo in utrudimo roki in ramena in razbremenimo obtežitev sklepov.

Ne navsezadnje je dobro, če vemo, da so znanstveniki ugotovili zelo zdravilne učinke spreminjanja višine in gibanja na višini za človekovo telo.

NEVARNOST PRETIRANE VADBE

Zelo star pregovor pravi, da ni vse zlato, kar se svetli in te besede lahko prenesemo tudi na rekreacijo, če ugotovimo, da ni vse rekreacija, kar je gibanje.

Medicinski strokovnjaki že dalj časa opozarjajo, da vsako pretiravanje škoduje tako profesionalcu kot rekreativcu. Zanimiv poizkus so opravili s skupino alpinistov, ki so se kontinuirsko pripravljali za vzpon v visokogorje nad 6000 m. Raziskovali so vpliv vadbe na krvne strdke. Znano je, da ima človeški organizem mehanizme in snovi, ki ne preprečijo razkrivanja majhne krvne strdke, ki se pojavljajo v vsakem človeškem organizmu. Dokler so alpinisti vadili normalno, trikrat, štirikrat na teden z nepretranimi vzponi, so snovi za raztapljanje strdkov (tromboza!) normalno delovale. Ko pa so vadbo zelo zaostriili, tako da so opravili vsak dan zelo naporno celodnevno turo, so medicinci ugotovili, da organizem ne proizvede več snovi za raztapljanje strdkov, da je enostavno ni več v organizmu. Če je tak napor pogost, lahko pride do tromboze, do srčne ali možganske poškodbe, ki ima sila nepopolarno ime — kap. To so ugotovili pri mla-

dih alpinistih. Kaj pomeni, na primer tek, ali kolesarjenje na Vršič za starejše rekreativce, si lahko mislimo. Lahko si tudi mislimo, kaj pomeni 100-kilometrski tek, ali kolesarjenje preko 150 km za slabo trenirani človeški organizem. Rekreacija, da, z vsem srecem, čim več in pogosto, toda vedno pod vodstvom razgledanih trenerjev in zdravnikov, zmerna rekreacija pomeni zdravje in veselje.

Iz navedenih raziskav o škodi zaradi pretirane vadbe lahko posnamemo nekaj zaključkov, ki so jih podali strokovnjaki in zdravniki.

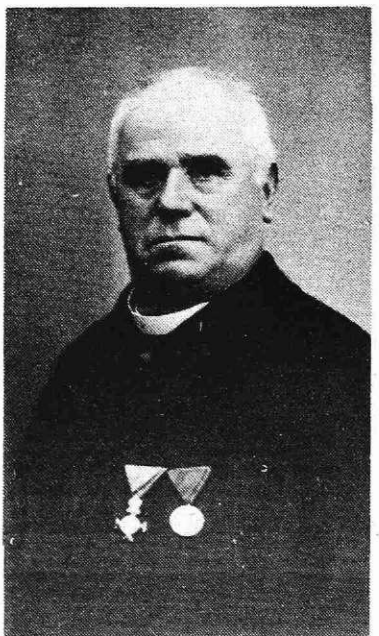
Za tiste, ki se veliko gibljejo za svoje zdravje in ki so stari nad 45 let, je dnevno dovolj 2,5 km (dva in pol km) lahkega teka, če jim to ne dela težav in če v svoji mladosti (pri odraslanju) niso nič vadili. Tempo teka naj ne bo hitreji od 10 km na uro. Hodimo lahko več, tudi do dve ali tri ure v tempu 5 km na uro. Mlajši od 45 let lahko vadijo več, ne smemo pa pozabiti, da mora biti rekreativno gibanje prijetna sprostitve, ki doznosne mere tudi utruja, sicer ni učinkovito. Rekreativna vadba mora biti toliko prijetna, da nas stalno privlači. Kaj je torej se rekreacija in kaj ni več rekreacija? O tem si bomo morali priti tudi pri nas pri obilici prireditel na čisto. Če peljem s kolesom po ravnini, ali sem in tja nalahno v breg 30 km v tempu 12 km na uro, je to rekreacija, če pa se podam na kolesarski 150-kilometrski maraton, potem to ni več rekreacija. Petkilometrski tek v pol ure je rekreativni, maraton do 42 km ni več rekreacija, čeprav ga pretečemo v osmih urah. Smučarski tek do 20 km v treh urah je še rekreativni, vse kar je dalše in hitreje, je lahko tudi škodljivo. Goli nesmisel z rekreativnega vidika je poganjanje kolesa na Vršič, smučski tek na Vršič in atletski tek na Vršič. Namesto tega bi bilo za množice primerno organizirati smučski tek od Planice do Martuljka, kolesarjenje iz Martuljka do Rateč in po obvojni cesti (bivša železnica) preko Kranjske gore do Erike, atletski tek pa od skakalnice v Planici do Kranjske gore. Na teh progah bi čerjeto kmalu imeli množice rekreativcev.

Ciril Praček

TRIGLAVSKI KRALJ MATJAŽ

ŽE 55 LET
POČIVA NA DOVJEM

V časih, ko je naš planinski svet potreboval delavne in požrtvovalne ljudi, se je pred 137 leti, 6. julija 1845, naledeč od ljubljane v skromni vasi Završ pod Smarno goro rodil Bačnikov Jakov, Jakob

Aljaž, ki je kmalu postal izredno velik in iskren ljubitelj veličastnega planinskega sveta. Iz domače sole v Smledniku se je zgodaj preselil v mestne sole, kjer se kot domačin izpod Smarne gore ni nič kaj prida počutil. Toda zdrav in brhiten fant je tudi v Ljubljani naglo napredoval, zato so se strogi učitelji s starši zgodaj odločili, da bo šel za »gospoda« študirat. Poleg materinega jezika je mladi študent pridno študiral tudi tuje jezike, naglo je napredoval v italijanski in francosini, njegova srčna ljubezen pa je bila glasba. Odlično je že v mlajših letih igral klavir, harmoniko in druga glasbila. Že kot mlad študent je zelo rad hodil sam ali s prijatelji po zelenih planinah, bil je na Blegasju, Kumu, Krvavcu, povzpel se je celo na Storzih, od koder so se mu radovedne oči pasle po bližnjih in daljnjih skalnih vrših, ki so se kopali v sončni luči. Pred zaključkom gimnazijskih let je mladi maturant prišel v hud nacionalni spor z dvema nemško govorečima profesorjema. To nacionalno sovraštvo Nemcev je rastle in kipele v mladem Aljažu in prekipelo nekaj let pozneje, ko so nemški planinci 31. julija leta 1887 nad najkrajšo triglavsko dolino Kotom slovesno odprli prvo nemško planinsko postojanko v triglavskih višavah. Tedaj so oholi Nemci v dno duše užili narodni ponos zavednega Slovence.

Po maturi na ljubljanskih solah se je mladi Jaka odločil, da ne bo šel študirat za »gospoda«, temveč za »skrca«, profesorja, kar pa ni bilo po volji ljubeče matere in strogega očeta Antona. Na Dunaju je dobil še mnogo boljše učitelje, profesorje in mentorje v osebah slovenskih izobraženec, med drugimi sta mu postala prijatelja tudi Josip Jurčič in Josip Stritar, ki sta mu dvigala narodno zavest in ljubezen do filozofije in slovenskega, materinega jezika.

Ljubezen do domačije in dolgočasje ga je že v prvem polletju vrnilo v lemenat, ustregel je materinim prošnjam in solzam, katere je grenko občutil in okusil pri uporniškem slovesu in odhodu na Dunaj. Tako

je mladi Jaka Aljaž odločno stopil na strmo in težko pot vzornega narodno zavednega duhovnika, velikega in navdušenega ljubitelja gora in plodovitega, zaslužnega glasbenika. Ta odločitev je bila izredno velikega pomena za slovensko podobo našega planinskega sveta in še prav posebej Triglava, kateremu je posvetil vse svoje tako izredno plodovito življenje v najtežjih, pionirskih časih našega planinstva.

V ljubljanskem semenišču je kmalu po prihodu postal desna roka cerkvenega in svetnega glasbenika češkega rodu Antona Foersterja.

Prvo službo kot kaplan je Aljaž nastopil leta 1871 v Trzinu, kjer je krepko zadilal svež in zdrav planinski zrak. Mladim šolarjem pod gorami je navdušen vcepil v glavo ljubezen do gora, sadovi tega uka so se danes vidni in opazni v izrednih dosežkih trziških planincev, plezalcev in alpinistov, ki zmagujejo v najtežjih prepadnih in prevenskih zidovih domačih sten, kakor tudi v gorah Amerike, Alp, Kavkaza, Pamirja, Hindukuša, Karakorumu in Himalaji, to je tam, kjer so zmage težko dosegljive. Tržič z okolico je lahko še danes Jakobu Aljažu hvaležen, da je šolal in vzgajal v izrazito nemškem središču narodno zaveden rod domačinov, ki so postali navdušeni nevti in ljubitelji gora. Okoli Tržiča je mladi kaplan obredel vse vrhove, izvedel pa je tudi prvo, odlično in zahtevno plezalno turo na cerkveni zvonik.

Po doletnem službovanju v Trzinu kot prosvetni delavec se je kot župnik preselil na Dobravo pri Otočah. V tem času se je prijateljil z mladim lirčnim pesnikom Simonom Gregorčičem, katerega je strastno zagovarjal pri civilnih in cerkvenih oblasteh. Tako je mladi »gospod« izpod Smarne gore hote ali nehoti naglo prihajal vedno bliže Triglavu. Sedemnajst let po odkritju najlepše triglavske doline Vrat (odkrijo je kustos ljubljanskega muzeja Henrik Freyer), si je to dolino mimo slapa Peričnika do zatrepa pod mogočno severno steno Triglava leta 1883 ogledal z navdušenjem tudi poznejši nekronani kralj Triglava Aljaž. Štiri leta pozneje, leta 1887, pa se je »triglavi kralj Matjaž« povzpeli tudi na njegov vrh!

V tem letu je Aljaž doživel višek svoje življenjske sreče in radosti, istočasno pa tudi največjo srčno bolečino. Nemci so prav tedaj slavili pod Triglavom nad dolino Kot in Peklom svoje največje vsenemško planinsko slavo. Globoko so zalili notranji ponos dovškega župnika. Tedaj se je Aljaž odločil za odločen planinski boj, za slovensko podobo Triglava in vsega našega planinskega sveta, katerega je odločno, uspešno in zmagovito bil vse življenje do svoje smrti. Odločil se je za gradnjo planinskih postojank v višinah Triglava, na njem in pod njim. Zgradil je Triglavsko kočjo na Kredarici, prvi, drugi in tretji Aljažev dom v Vratih, Aljažev stolp na vrhu Triglava in Staničovo zavetišče dvadeset metrov pod vrhom. Vse to in še mnogo drugih izrednih pridobitev je Aljaž zgradil z delovnim Požgancem, ki mu je bil pri vseh delih in gradnjah desna roka in zvest pomočnik. Poštenost in bogastvo srčne kulture so Aljaža uvrstile med najbolj priljubljene ljudske planinske pesnike in glasbenike. Triglav, moj dom in številne druge ponarodele planinske pesmi se danes prešerno odmevajo na narodnih, ljudskih in planinskih slavljih.

Za svoja velika dela je dobil številna priznanja in najvišja odlikovanja, bil je tudi častni član številnih planinskih organizacij in kulturnih društev. Poleg vsega tega obsežnega dela je bil tudi priljubljen planinski pisatelj.

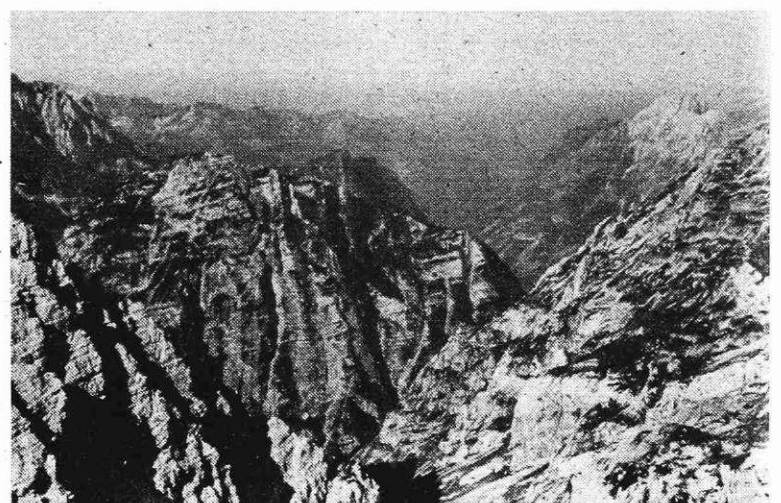
Triglavi kralj Matjaž je umrl v 82. letu svojega življenja, pred 55 leti, 4. maja 1927, še istega leta pa so mu hvalni domačini in številni hribovci odkrili veličasten spomenik, na katerem je z zlatimi črkami zapisano:

»...vrhovi čakajo, kdaj prideš spet, ki bil si jim varuh zvest.«

Zuro

RAZPORED REKREACIJSKIH UR ZA DELAVCE ŽELEZARNE V KEGLJANJU NA ASFALTU OD 29. SEPTEMBRA 1982 DO 31. MAJA 1983

Ponedeljek	9 - 12 ure	15 - 16 ure	16 - 17 ure	17 - 18 ure	18 - 19 ure	19 - 20 ure	20 - 21 ure	21 - 22 ure
1. steza	Rem.del.	Plavž	Valj.zice	Vzdrževanje	Vzdržev.	Strojne del.	Strojne del.	
2. steza	Rem.del.	Plavž	Valj.zice	Vzdrževanje	Vzdržev.	Strojne del.	Strojne del.	
3. steza	Jeklarna	Jeklarna	Hi.valj.Bela	Vzdrževanje	Vzdržev.	Energetika	Strojne del.	
4. steza	Jeklarna	Jeklarna	Hi.valj.Bela	Vzdrževanje	Vzdržev.	Energetika	Strojne del.	
Torek	1. steza	2. steza	3. steza	4. steza	5. steza	6. steza	7. steza	8. steza
1. steza	upok. 2J							
2. steza	upok. 2J							
3. steza	upok. 2J							
4. steza	upok. 2J							
Sreda	1. steza	2. steza	3. steza	4. steza	5. steza	6. steza	7. steza	8. steza
1. steza	Plavž	Livarna	Valj.bl.St.	Zičarna	Zičarna	Del.skupn.	Del.skupn.	
2. steza	Zičarna	Livarna	Valj.bl.St.	Elektrode	Elektrode	Del.skupn.	Del.skupn.	
3. steza	Valj.bl.St.	Valj.2400	Valj.bl.St.	Vr.podb.	Vr.podb.	Del.skupn.	Del.skupn.	
4. steza	Jeklovlek	Valj.2400	Valj.bl.St.	Jeklovlek	Jeklovlek	Del.skupn.	Del.skupn.	
Četrtek	1. steza	2. steza	3. steza	4. steza	5. steza	6. steza	7. steza	8. steza
1. steza	upok. 2J							
2. steza	upok. 2J							
3. steza	upok. 2J							
4. steza	upok. 2J							
Petek	1. steza	2. steza	3. steza	4. steza	5. steza	6. steza	7. steza	8. steza
1. steza	Vzdrževanje	Profilarna	Transport	Plavž	Rem.del.	Rem.del.		
2. steza	Energetika	Zebjarna	Transport	Plavž	Rem.del.	Rem.del.		
3. steza	Transport	Družb.pr.	Hi.valj.Jes.	Jeklarna	Rem.del.	Rem.del.		
4. steza	Strojne del.	Zebjarna	Hi.valj.Jes.	Jeklarna	Rem.del.	Rem.del.		
Sobota	1. steza	2. steza	3. steza	4. steza	5. steza	6. steza	7. steza	8. steza
1. steza	Mladina 2J	Prosto za delavce 2J						
2. steza	Mladina 2J	Prosto za delavce 2J						
3. steza	upok. 2J	Prosto za delavce 2J						
4. steza	upok. 2J	Prosto za delavce 2J						

Pogled iz zraka na mogočno kraljestvo sten in prepado Julijskih Alp (Foto J. Rabič)

ŠPORT NA JESENICAH

Že nekajkrat smo zasledili v Železarni razne tihe vojne med jeseniškimi športnimi delavci, pa naj si bo amaterji ali profesionalci. In kakšni so rezultati teh papirnatih vojn?

Lahko rečemo, da brez posledic. Športni objekti propadajo. Nogometno igrišče je po dežju prava njiva. Športnokraška dvorana bo kmalu vsa v rjavem, kot »Globuse« v Kranju, da o večnem prepihu v tem »tunelu«, ki je škodljiv tako za športnike kot za gledalce, ne govorimo.

Kaj pa športne panoge? Atletika, kraljica športov, že dobro desetletje ne deluje. Isto je doletelo tudi roketni in odbojki, čeprav moška ekipa še obstaja, toda brez pravega zaledja. Tudi strelska družina na Jesenicah ne deluje (le v Mojstrani in na Javorniku), pa tudi strelšče v Podmežakli bo kmalu le še kup ruševin.

Ostale športne panoge životarijo. Nekateri bolj, druge manj. Stroški za nakup opreme, za potovanja, za plačevanje sodnikov, trenerjev, hranarin pa so vedno večji.

Hokejisti kot najuspešnejši športniki se ukvarjajo z dragimi nakupi opreme, dolgimi potovanji na nepomembne tekme državnega prvenstva ter s pomanjkanjem delavnih funkcionarjev (na papirju jih je dovolj).

Smučarji so prav tako dokaj delavni in uspešni, čeprav gre tudi pri njih za draga potovanja, treninge na tujem in opremo. Pa tudi tu so problemi. Alpinisti so dobro organizirani in tudi funkcionarjev jim ne manjka, medtem ko so tekači in skakalci prepuščeni pešici entuziastov.

Košarkarji so verjetno najmnogostejši. Od košarkarskih sekcij po osnovnih solah, pionirjev, kadetov, mladincev do obeh članskih ekip. Vendar pravih rezultatov ni, čeprav imajo dobre pogoje za treninge in tekovanja.

Nogometaši so kljub 70-letnici delovanja prepuščeni pešici zanesenjakov. Ubadajo se z dragimi potovanji, nakupom opreme in dotrajanimi igriščem.

Kegljanci na asfaltu so svoj čas nekaj pomenili tudi izven slovenskega prostora, sedaj pa kljub možnosti za delo životarijo. Tudi balinarjem je pošla sapa. Še pred

nekaj leti so presenečali z dobrimi rezultati.

Kegljanci na ledu dosegajo dobre rezultate na mednarodnih tekmovanjih, čeprav se tudi oni srečujejo z denarnimi težavami, ki pa jih rešujejo s prostovoljnimi delom (tudi košarkarji, nogometaši, hokejisti si s tem pridobivajo dodatna sredstva za svoje delo).

Sankci so veliko let posegali po najvišjih mestih na raznih tekmovanjih. Prehitel pa jih je čas (umetne proge), pa tudi oprema je draga.

Plavalni klub živi in ne živi. Med samimi plavalnimi delavci so razprtije, tako da obstajata dve skupini: plavalni klub in ekipa »Maraton«. V takem vzdušju rezultatov ne more biti.

To so športne panoge, ki na Jesenicah so, oziroma so bile. Ni jih veliko, toda toliko problemov je v posameznih klubih, da je človeka strah. Košarkarji, hokejisti in smučarji imajo profesionalne trenerje, sekretarje imajo športno društvo TTKS in ZTKO. Tu je še administracija. Vsega skupaj dobrih deset ljudi, ki bi morali delati z roko v roki, ne pa da vlečejo vsak na svoj konec. Svojo nedelavnost nekateri skrivajo s pometanjem pred tujim pragom, metanjem polen pred noge še nekateri zagnanim amaterjem, medtem ko jih je mnogo, ki so zaslužni za uspehe jeseniških športnikov, odšlo užaljenih, brez vsaj moralnega priznanja ali skromne zahvale.

Kaj ni že skrajni čas, da vsemu temu naredimo konec! Delovni ljudje v jeseniški občini dajejo za telesno kulturo denar in ali ne bi bil že čas, da bi lahko sedli v zaprto športno dvorano, v kateri bi bile lahko tudi druge prireditve. Ali ni že zadnji trenutek, da se nekateri športni delavci (tudi plačani) zavedajo, da jih je prehitel čas in da delajo le še škodo jeseniškemu športu. Oziroma se malo naokoli in videli bomo, da so nas marsikje prehiteli, tako v izgradnji športnih objektov kot po organiziranosti v športnih klubih. Pa tudi nekateri delovni kolektivi v občini bi lahko bolj pomagali klubom, ne pa da se vedno največje breme financiranja nosi Železarna.

Bodimo odločni in napravimo nepravilnostim in raznemu trkanju po prsih konec, če nečemo zapraviti še tisto malega, kar imamo.

V DOMU STANETA BOKALA BO SPET ŽIVAHNO

S šolskim letom so se odprla tudi vrata v društvo za športno rekreacijo in telesno vzgojo Partizan J. Senice.

V prejšnji sezoni je bilo čutili upad članov pri splošni vadbi, predvsem pri najmlajših. Vzrok temu je bil v tem, ker je odpadlo nekaj tradicionalnih akcij, kot sta jesenski in spomladanski kros ter srečanja s Partizanom v Domžalah in na Koroški Beli. Čuti se tudi pomanjkanje množičnih telovadnih nastopov. Zato so se člani društva zavzeli, da v novi sezoni to napako popravijo in s tem privabijo v dcm Staneta Bokala čimveč mladih pa tudi starejših rekreativcev in rekreativ. Eden od vzrokov za slabšo udeležbo je tudi pomanjkanje vodnikov, kar pa verjetno ne bi smel biti problem, saj je na Jesenicah dovolj mladih, ki bi bili pripravljeni pomagati.

Tako kot vsa društva tudi Partizan tarejo denarne težave. Stroški vzdrževanja, ogrevanja, elektrike rastejo. Tu so še nakupi te-

lovadnega orodja, judo in gimnastična sekcija, ki sta številni in tudi zahtevata svoje za opremo in udeležbo na tekmovanjih.

Pa vendar kljub težavam člani izvršnega odbora niso vrgli puške v koruzo. Vedo, da so v takih trenutkih najmočnejši. Složno bodo premagovali ovire in tako dokazali, da Partizan je in bo in da se še z večjim elanom loteva novih akcij.

Pridite torej v Partizan! Skupno bomo premagali marsikatero oviro, obenem pa se bomo razgibali, naučili kaj novega in pozabili na življenjske tegobe. Vabljeni ste vsi od najmlajših do najstarejših, obeh spolov. Poleg splošne vadbe vabita tudi judo in gimnastična sekcija, da se vpišete v tečaj in hodite na treninge. Pri gimnastiki so vabljeni deklice, pri judoistih pa spol in starost nista pomembna.

Nasvidenje torej v Partizanu na Jesenicah.

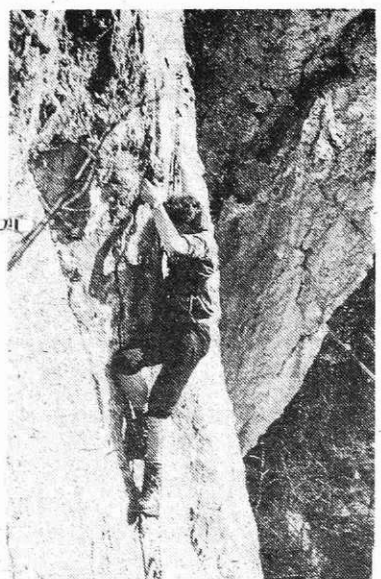
-tok

NOVICE IZ AO JESENICE

Letošnja sezona je za alpinistični odsek Jesenice še v polnem razmahu. Vsi člani so aktivni in ta aktivnost se pozna pri vzponih in delu na bivačkih. Z udarnimi delom so prebaravali tri do štiri. Na novo so bili prebaravani bivaki: B II na Jezerju, B III za Akom, B IV na Rušju.

Do sedaj so opravili 322 vzponov, od tega 289 letnih, 33 zimskih. Bilo pa je tudi 82 pristopov nad 2000 m. V zadnjem času je bilo nekaj lepih vzponov, in sicer: 15. 8. Zajeda Šite, 550 m, VI, 16. 8. Petercel z Ladjo — Triglav, 1000 m, V-VI (IV+), 16. 8. Desna v Škoflji gl., Prisojnik, 300 m, III, IV, prva pot, 17. 8. Kresna — Dol. Špica, 300 m, III, IV, prva povnitev, 2. 9. Skrajno I. steb. v. Draški vrh, 400 m, V, V+, 4. 9. Čopov steb. Triglav, 600 m, V-VI, 5. 9. Ashenbrenner, Travnjak, 850 m, VI.

AO JESENICE

Trening v plezalnem urcu (Foto Rudi Kocijančič)

ALPINISTIČNA ŠOLA

Alpinistični odsek PD Jesenice vabi vse ljubitelje gora, ki bi radi spoznali in se naučili gibanja v brezpotju, naj se udeležijo alpinistične šole. Začetek in spoznavni večer bo 30. septembra. Zainteresirani naj ta dan ob 19. uri pridejo na sedež PD Jesenice, C. Železarni 1, v stavbi TVD Partizan. Informacije lahko dobite tudi vsak dan na sedežu PD Jesenice ali pa vsak četrtek na sestanku alpinističnega odseka ob 19. uri. Vabljeni!

AO Jesenice

3

Posebni avtobus bo odpeljal v jutranjih urah od Čufarja na Poljuko, od koder bodo posamezne, za hojo sposobne skupine, odšle peš k določenim obeležjem, zato bo potrebna tudi za ta čas primerna obleka in obutev.

Obisk spominskih obeležij je povezan s pomembnimi dogodki pred 40 leti.

